Kevesebb nyereség

Az állam jelentős segítséget nyújtott a mezőgazdasági szövetkezeteknek

Beszélgetés Dr. Vendégh Ferenccel

A zárszámadási közgyűlések időszakában érthetően sok szó esik a termelőszövetkezetek pénzügyeiről, a tavalyi év tapasztalatairól. A Pénzügyminisztérium mezőgazdasági és élelmiszeripari főosztályának vezetőjét, *dr. Vendégh Ferencet* kérdeztem a helyzetképről.

— A mezőgazdaságban az V. ötéves tervidőszakra bevezetett közgazdasági szabályozók 1976-ban nem átlagos, hanem — mint köztudott — szélsőséges időjárású esztendőben érvényesülhettek — válaszolta. — A szabályozók ezért az időjárás miatt is differenciáltan hatottak a mezőgazdasági szövetkezetek pénzügyi helyzetére. Mindenesetre örvendetes, hogy a rendkívüli évben kenyérgabonából rekordtermést takarítottak be a mezőgazdasági nagyüzemek. Nagy eredmény az is, hogy a tejtermelés mintegy 7—8 százalékkal *emelkedett*. Ezt a szövetkezetek általában a tejhozam fajlagos emelkedésével érték el. A dohány- és almahozamok is lényegesen *jobbak* voltak tavaly az előző évek átlagánál.

Egyedi támogatást is

— Köztudomású azonban, hogy néhány alapvető termék termelése visszaesett. A pénzügyi szervek milyen intézkedéseket hoztak a szövetkezetek gondjainak mérséklésére?

— Főként zöldségfélékből, kukoricából, a cukorrépából, napraforgóból és rizsből *csökkentek* a hozamok. Az aszály idején egész társadalmunk féltő aggodalommal figyelte a mezőgazdaság helyzetét. A kedvezőtlen időjárás több összehangolt központi intézkedést követelt. Egyebek között az aszálykárok mérséklése a gazdaságokban többletköltségekkel járt. Ezért az ezzel összefüggő különféle munkadíjakat a termelőszövetkezetekben a Pénzügyminisztérium *mentesítette* a jövedelemnövekmény-adó alól. 122 termelőszövetkezet kapott ilyen *engedményt*.

— A Gödöllőn megrendezett év eleji agrártanácskozáson hallhattuk, hogy a rizstermelő gazdaságokat külön is megsegítették.

— A rizstermelő szakembereket is *meglepte* a rizstermelés alakulása. Az augusztusi felmérések adatai szerint a rizstermelő gazdaságok még az előző háromévi termésátlaggal számoltak. Az üzemek szeptember-októberi jelzései viszont már *katasztrofális kieséseket* jeleztek, amelyek indokolttá tették a segítségnyújtást. A Tiszántúlon koncentrálódott rizstermelő gazdaságok a tervezett termésho*zam 30—50 százalékát érték el*, ezért az illetékesek jóváhagyása alapján a Pénzügyminisztérium — a Mezőgazdasági és Élelmezésügyi Minisztériummal egyetértésben — 34 termelőszövetkezetet a rizs vetésterülete után, hektáronként ötezer forint támogatásban részesített. A nagy vetésterületen termelő, az átlagosnál jobban károsult rizses szövetkezetek a tetemes árbevétel-kiesés pótlására, a rizstermelés fenntartása és fejlesztése érdekében további *egyedi támogatást is kaptak*.

A központi intézkedések közül még ki kell emelni, hogy a szélsőséges időjárás következményei miatt a Magyar Nemzeti Bank a szokásosnál *nagyobb hitelprolongációt* hajtott végre. Az 1977. évi termés megalapozását szolgáló, elmúlt évi műtrágyabeszerzésekre augusztusban visszafizetendő rövid lejáratú hitelt nyújtott. Hitellel segítette elő a Magyar Nemzeti Bank azt a forgóalap-növekedést is, amelyet a szövetkezetek saját jövedelmükből terveztek megvalósítani, de az aszály miatti jövedelemkiesés ezt nem tette lehetővé.

Bankhitelekkel

— Milyen mértékű a pénzügyi hiány, és hány szövetkezetnél mutatkozik?

— Az 1976. évi, szerényebb pénzügyi eredmények ellenére is úgy ítélhető meg, hogy *javult* a termelőszövetkezetek gazdálkodása. A rendkívüli időjárás ellenére a korábbinál *kevesebb termelőszövetkezet zárja az elmúlt gazdasági évet pénzügyi hiánnyal*. Azoknak a pénzügyi hiánnyal záró szövetkezeteknek a száma pedig, amelyekben a hitelképességet központi pénzalapokból kell helyreállítani, az 1975. évinek körülbelül kétharmada lesz.

Hasonlóan alakul a központi pénzalapokból rendezésre kerülő veszteség és alaphiány összege is.

— Az 1976. év elején életbe lépett szabályozók keretében változott-e a szövetkezetek hitelképességének megítélése?

— Igen. Az átmeneti pénzügyi hiányok rendezésénél nagyobb szerepet kaptak a banki hitelezési eszközök. Az állami gazdaságokhoz, vállalatokhoz hasonlóan a termelőszövetkezetek amortizációjukat és egyéb pénzeszközeiket főként az alaphiányok, de a veszteség rendezésére is *felhasználhatják*. A mezőgazdasági szövetkezetek mintegy 10 százaléka a rendkívüli időjárás miatti átmeneti pénzügyi zavarát így hidalta át. Ilyen esetekben lehetővé tettük, hogy a felhasznált amortizációt a szövetkezetek a következő években *adómentesen pótolhassák*. Mindebből látható, hogy a veszteséges szövetkezetek számának csökkenésében a központi intézkedéseknek is *nagy szerepe volt*.

— Hogyan alakul a szövetkezeti jövedelem és felosztása?

— A szélsőséges időjárás miatt a termelőszövetkezetek bruttó jövedelme, ezen belül különösen *a nyereség lényegesen elmaradt* a tervezettől. Ennek következménye döntően az 1977-ben felhasználható kisebb nyereségági fejlesztési forrásokban jelentkezik, amelyet viszont a termelőszövetkezetek egészét tekintve más rendelkezésre álló fejlesztési források (amortizáció, műszaki fejlesztés) pótolnak. A számítások szerint tehát a szövetkezetek 1977. évi saját fejlesztési forrása *országosan eléri a népgazdasági tervben számítottat*. (E témához tartozik az is, hogy 1976-ban viszont a szövetkezetek a tervezettnél kb. 20 százalékkal több beruházást valósítottak meg. Főleg gépesítésre fordítottak többet, új állattartó férőhelyek létesítése elmaradt a tervezettől.)

— A kisebb nyereség viszont természetesen a korábbi éveknél jóval *kisebb év végi részesedés kifizetését teszi lehetővé* a szövetkezetekben. Év közben ugyanis a növénytermesztés munkáira kifizették a tervezett munkadíjakat, viszont a reálisan elvárható hozamokat nem érték el. Összességében a szövetkezeti dolgozók közösből származó személyi jövedelemnövekedésének színvonala *megközelíti* a tervezettet.

Mi lesz a növekményadóval?

— Itt említem meg, hogy a személyi jövedelemnek a korábbi éveknél jóval nagyobb hányadát fizetik ki a szövetkezetek év közben *bérköltségként*, s a szövetkezeti gazdálkodás eredményétől függő részesedés 1976-ban már csak 5 százaléka az összes személyi jövedelemnek. Igaz, hogy ebben több tényező is szerepet játszott, mégis *kedvezőtlen tendenciának tartom, mivel* ez a jövedelemben való érdekeltség *nemkívánatos mérséklődését jelentheti*.

— Tavaly, de már korábban is sok vitát váltott ki az úgynevezett jövedelemnövekmény-adó. Várható-e módosítás?

— Szeretném hangsúlyozni — válaszolta dr. Vendégh Ferenc — hogy ennek az adónak *nem az állami bevétel növelése a fő funkciója*. Elsődleges rendeltetése az, hogy a személyes jövedelmek növekedését a tervezett keretekben tartsa. Jóllehet — mint minden korlátozó intézkedésnek —, ennek az adóztatásnak is vannak árnyoldalai, de fő funkcióját a tapasztalatok szerint jól tölti be. Ezért az idén *nem változtatunk* rajta, de már most vizsgáljuk, hogy később — a mezőgazdasági termelés dinamikusabb fejlődése esetén — milyen tartalmi vagy módszerbeli módosítások válnak szükségessé. Hadd jegyezzem meg: a tavalyi jövedelmek után a szövetkezetek mindössze 4—6 százaléka fizet ilyen adót.

Keresztényi Nándor

Izlandi gazdaság

Halháború után

Alig ült el az angol—izlandi tőkehalháború csatazaja, a közös piaci tagországok *ismét halászati ügyekben kezdenek tárgyalásokat az északi szigetországgal*. Korábban Izland, 1977. január elsején pedig a nyugat-európai gazdasági közösség kilenc állama *kiterjesztette* halászati zónáját 200 tengeri mérföldre. Miután a Kilencek (közülük is elsősorban Nagy-Britannia és az NSZK) jóval több halat fognak az izlandi vizeken, mint a szigetország a most létrehozott „közös piaci tengeren", Brüsszel szeretne mihamarabb *kedvező*, a viszonosság elvén alapuló *megállapodást* kötni Reykjavíkkal. A jelek szerint Izland *jó pozícióból* tárgyal majd, hiszen a megállapodás a közös piaci tagországok számára a fontosabb.

Fellendülés, inflációval

Izland számára a halászati kérdések mindig is *életbevágóan* fontosak voltak, hiszen az ország exportjának *több mint háromnegyedét* ez az „iparág" adja.

Az elmúlt esztendő meghozta Izlandnak a várva várt *fellendülést*. Az 1973-ban kezdődött mély recesszió felszámolásának a megkezdésére *csak tavaly* nyílott lehetőség, amikor számottevően *emelkedett* a hal és az alumínium világpiaci ára. Ennek eredményeként az ország külkereskedelmének cserearányai *12 százalékkal javultak*. (1975-ben a cserearányromlás 15 százalékos volt.) Javult a fizetési mérleg is: a deficit a bruttó társadalmi termék 4,5 százalékát tette ki, egy évvel korábban ez az arány még 11,5 százalék volt.

1976-ban a bruttó társadalmi termék (GNP) még mindig *egy százalékkal csökkent*, de az előrejelzések szerint az idén a gazdasági növekedés már másfél százalékos lesz.

A külkereskedelem

A szigetország első számú *gondja* változatlanul *az infláció*, amely még mindig *a legmagasabb* Európában. (1974-ben 53, 1975-ben 37, tavaly pedig 30 százalékos volt a ráta.) A pénzromlás megakadályozására több intézkedés — a korona kétszeri *leértékelése*, a munkaadók és a szakszervezetek megállapodása a bérkövetelések mérséklésére — történt, de várhatóan *elmarad* a gyors eredmény, hiszen a gazdaságkutató intézetek erre az évre is *20 százalék feletti* inflációt jósolnak.

Nyugat-Európában szinte egyedülálló, hogy a gazdasági tevékenység erőteljes *visszaesését* nem kísérte a munkanélküliek számának emelkedése; sőt, Izlandon gyakorlatilag *nincsen munkanélküliség*. (A munkaképes korú lakosságnak egyébként mindössze 13 százaléka dolgozik a megélhetés alapját biztosító halászati szektorban.)

Kedvezően alakult 1976-ban Izland külkereskedelme a korábbi évekhez képest. Az árucsereforgalom egyharmada a közös piaci államokkal, 20 százaléka az Európai Szabadkereskedelmi Társulás többi tagjával (Izland 1970 óta tagja az EFTA-nak), 13 százaléka pedig a Szovjetunióval bonyolódik le. Az USA részesedése 20 százalék körül van, a fagyasztott halféleségek exportjának háromnegyede az óceán másik partjára irányul. Érdemes megjegyezni, hogy a Szovjetunió a szigetország *fő* kőolajszállítója.

A kormány most elérkezettnek látja az időt a halászattól való nagyarányú függés *fokozatos csökkentésére*. Továbbfejlesztik az eddig is exportorientált alumíniumipart, valamint a textilfeldolgozást és a bőrkikészítést. Számottevőbb mezőgazdasági fejlesztés nem is kerülhet napirendre, ugyanis a 103 ezer négyzetkilométer területű ország mindössze *egy* százaléka hasznosítható mezőgazdaságilag. Nagy lehetőségek vannak a továbblépésre az energiaszektorban. Külföldi segítséggel több geotermikus energiával működő erőmű építését tervezik.

Struktúramódosítás

A tervek szerint a különböző fejlesztések eredményeként a hal és a halkészítmények részesedése az izlandi exportban *50 százalék alá csökken majd*. A struktúramódosítás legalább 5—10 évet vesz igénybe, addig azonban tovább kell haladni a megkezdett úton. A kormány idén erőteljesen *csökkenti* a közületi kiadásokat és megnyirbálja a szociális célokra fordítandó költségkeretet is. Ilyen és hasonló intézkedésekkel akarja *leszorítani* az inflációt, csökkenteni a fizetési mérleg hiányát. A 200 mérföldes halászati övezet, valamint a Közös Piaccal megkötendő halászati kvótamegállapodás lehetővé teszi majd Izland számára a tervszerű tengergazdálkodást és a konkurrencia *„elhalászásának"* megszüntetését.

G. Gy. — L. P.

Importáru-bemutató

Pulóverek, fehérneműk

Tudósítónktól.

A Konsumex Külkereskedelmi Vállalat évente két ízben — tavasszal és ősszel — rendezi meg a belkereskedelem számára kötöttáru- és fehérnemű-bemutatóját. A mostani bemutatóra 10 tőkés ország 100 cége küldte el a legújabb divatirányzatot képviselő kollekcióját, *árajánlattal és komplett technikai adatokkal együtt*. A négy napig nyitva tartó kiállítás lehetőséget ad a kül- és belkereskedőknek, hogy feltérképezzék e termékek világpiacát, s így a *legelőnyösebb* feltételekkel kössék meg az üzleteket. A hazai *ipar* képviselőit is meghívta a Konsumex a divatbemutatóval egybekötött rendezvényre, ezáltal *elkerülhetők az esetleges párhuzamos kiválasztások*, hiszen elsősorban az itthon nem gyártott kötöttáru- és fehérneműféléket importáljuk.

A korábbi bemutatókhoz képest újdonság, hogy a mostani a *távolkeleti országok olcsó kötöttáruajánlatát* is felvonultatja. A bemutató után a kiválasztott cikkekre megkezdik az ártárgyalásokat, ezeknek eredményeképpen 1977-ben *5—600 ezer darab pulóver, kardigán* és közel *5 millió darab fehérnemű* tőkés importjára nyílik lehetőség. Ezenkívül igen jelentős mennyiségű áru érkezik a demokratikus és fejlődő országokból, valamint Jugoszláviából.

Szennyvíztisztítók exportra

A Komplex Külkereskedelmi Vállalat korszerű sertésfarmokat szállít Lengyelországba, egyebek között Varsó, Katowice és Wroclaw környékére. A farmok egy részéhez a Tatabányai Szénbányáktól rendelték meg a *szennyvíztisztító berendezéseket*. Jelenleg három farmon szerelik — *tatabányai szakemberek irányításával* — a jó hatásfokú tisztítókat, amelyek révén a vizet *újból beengedhetik* a folyókba és *értékesíthető trágyát nyernek*. A lengyel partnerek megelégedettségét jelzi, hogy újabb *nyolc* víztisztítót rendeltek a tatabányaiaktól.

HORIZONT • HORIZONT • HORIZONT

Közös piaci miniszteri értekezletek

Az *ellentétek* jegyében kezdődött meg hétfőn Brüsszelben a közös piaci agrárminiszterek szokásos évi értekezlete *a felvásárlási árakról*. A termelők *tiltakoznak* az EGK bizottságának javaslatai ellen, az egyes tagállamok pedig a részükre megállapított áremeléssel *elégedetlenek*. Az EGK bizottsága szombaton tette közzé előirányzatait, amelyek valamivel több, mint *három százalékkal emelnék a felvásárlási árakat*, ezen belül azonban nemcsak az *egyes termények ára* változnék különféle arányban, hanem még ugyanazon áru árát is más-más arányban emelnék az *egyik, illetve másik tagállamban*. A javaslatok egy része — a tej felvásárlási árának módosításával — arra irányul, hogy *visszafejlessze a tejtermelést*, ebből ugyanis óriási felesleges készletek vannak. A termelők közös piaci érdekképviseleti szerve, a COPA szerint legalább *hét és fél százalékos* áremelésre volna szükség.

Értekezletre gyűltek össze a Közös Piac *pénzügyi és gazdaságügyi* miniszterei is, *a munkanélküliség* kérdéseinek megvitatására és a *gazdasági fellendülés* megtárgyalására.

Olajhírek

Az újvidéki Naftagasz olajvállalat szakemberei több hónapos kutatás után *kőolajra és földgázra bukkantak* a Nyugat-Morava völgyében, Krusevác és Trsztenik között.

Kuvaiti lapjelentések szerint a Jemeni Népi Demokratikus Köztársaság ipari és tervezési miniszt*ere* bejelentette, hogy országának kormánya május 1-én *államosítja* az ádeni olajfinomítót.

Könnyűipari exportfejlesztés

A Könnyűipari Minisztériumban mintegy 60—65, ebben a tervidőszakban megkezdődött, ruházati termelést bővítő fejlesztést tartanak nyilván. Ezeknek többsége *a tőkés export bővítését* is szolgálja. Az érintett vállalatok sorából pályázat útján hét részesült az exportárualap bővítését ösztönző hitelből, mivel igen gyorsan megtérülő és rendkívül gazdaságos beruházásokat hajtanak végre.

A Pécsi Kesztyűgyár, a Május 1. Ruhagyár, a Férfi Fehérneműgyár, a Budapesti Bőripari Vállalat, a Minőségi Cipőgyár, a Pannónia Szőrmekonfekció Vállalat így több konfekcióipari termékkel, bőrruházati cikkekkel, cipővel jelenhet meg a külföldi piacokon. A központi hitelből részesült a sokféle könnyűipari terméket exportáló *Tannimpex* Külkereskedelmi Vállalat is.

A „gyűrűben" — vidéken

Város mellett nem jó lakni?



Józsa úgy simul be Debrecen északi határának egy hosszanti hajlatába, mintha egyenesre akarná igazítani itt a városhatárt. Hiszen igazíthatná is, volt már szó róla, hogy a városhoz kerül majd a község, de akkoriban a józsaiak *ragaszkodtak* az önállósághoz, most meg már Debrecen húzódozik az egyesüléstől. Meg is mondták a debreceni városvezetők őszintén: Józsa nagy tehertétel volna Debrecennek, mert ha belül kerülne a határon, biztos, hogy *mindjárt jönne a városi igényekkel.*

Például Józsa

Gond, gondok...! Debrecenben, a tanácsnál, már tájékozódtam róla, hogy 82 községből járnak be a városba dolgozni, s közülük legtöbben Józsáról. *Horváth Sándorné*, a községi tanácselnök, így beszél:

— Nézze! Nekünk ma sincs semmilyen termelési egységünk, egy téeszünk volt, de az is egyesült a szomszédos szövetkezettel, úgyhogy már az sincs. Úgyszólván minden munkaképes nő és férfi ingázik. Két éve bővíthettük az óvodát, számba vettük, hogy *hol dolgoznak a városban józsaiak*, tudniillik, segítségre számítottunk a vállalatoktól. Kiderült, hogy körülbelül *150 munkahelyre járnak be tőlünk.*

Tipikus nagyváros környéki, nevezzük nevén: agglomerációs helyzet. Az is jellemző erre, amit Horváth Sándorné mond, hogy végül is *mindössze 60 ezer forintot sikerült összekaparniuk a munkaadóktól* az óvodára (egy kivétellel, ahonnét félmilliós társadalmi munkát kaptak!), ne vágjunk azonban ennyire előre. Maradjunk a lélekszámnál. Érdekes dolog, nem tudják pontosan. A tanácselnöknő 6300 lelket említ, de hozzáteszi, hogy *ennél sokkal többen* laknak itt, akik Debrecenben vannak bejelentkezve, hogy ott lakást igényelhessenek. Hányan? Később *dr. Kiss Andrással* beszélgetek, Felső-Józsa orvosával, aki azt mondja, hogy csak az ő körzetéhez 5000 ember tartozik, és még ott van a kolléga Alsó-Józsán, neki is van legalább 2700 fős körzete.

Ez a bizonytalanság a lélekszám dolgában azt sejteti, hogy a község *észrevétlen is* növekszik. Még 1960-ban 5000 főnyi népesség lakta, de az sem lehetetlen, hogy 7700, azaz 50 százaléknál is nagyobb az emelkedés.

Telek, mindent összeadva, legalább 1000 (!) van a községben. Nemrég még Debrecen is átengedett a határból nyolc holdat, azon a részen, *ahol engedély nélküli építkezések kezdődtek...*

Talán a városi irányítás

Ami pedig az árakat illeti...! A műút mellett 150—200 forint egy négyszögöl, beljebb, ahol vízvezeték még van, 60—70 forint, de találni 5—10 forintos négyszögölenkénti árat is. Nagyon csábító lehetőségek. Az elnöknő ezt mondja.

— Jönnek is hozzánk. Vidékiek, de debreceniek is, a szanáltak például, akiknek a városban lebontották a kertes házát. Évente általában 100 építési engedélyt adunk ki, igaz, hogy ennek egy részét azért kérik, mert *a régi, rossz* ház helyére újat építenek. — Horváth Sándorné gondolkodik egy kicsit. — És látja, itt is egy gond. *Minél inkább épül a község, nekünk nem hogy növekednék, még csökken a bevételünk.* Hiszen az új házak adómentesek, a régiek helyére épültek is. Mennyi most a mi fejlesztési alapunk? Félmillió! Ám ez is jó előre le van kötve, mert nemrég hitelt vettünk fel a vízhálózatunk fejlesztésére. Igaz, az ötéves tervtől Felső-Józsa kap egy iskolát. Jó, ez 15 millió! De miért kapja? Mert most *két kétantermes* iskolában folyik a tanítás. Kellene azonban ide óvoda is. És üzletek, mert a maiak mind a régi szatócsok helyén működnek, az egész Józsán. És kellenének utak, járdák. Ha azt a bizonyos központot ki akarnánk építeni, közművesíteni, csatornázni kellene... Kérdem: miből?

— A várossal milyen a szomszédság?

— Jó a szomszédság. Évek óta tőlük kapjuk a vizet... Volt, hogy egy itteni nagycsaládnak *a város adott* lakást... Aztán, most ez a telekügy...! Persze, lehetne jobb a kapcsolat. Ha történetesen *városi irányítás* alá tartoznánk, biztos, hogy jobban szót értenénk, s ez kellene is! — És Horváth Sándorné megint eltűnődik. — Vagy lehet, hogy egyszer mégiscsak belül kerülünk a város határán? Tudja, az az igazság, hogy nincs az még eléggé pontosan tisztázva sehol sem, hogy *mi legyen az ilyen városkörnyéki községekkel*, mint mi is vagyunk...!

Húsz perc autóbusszal, a városban vagyok. Megyek *dr. Kolozsvári Lajoshoz*, a Hajdú-Bihar megyei Tanács vb-titkárához. Mert ki a megmondhatója, hogy milyen elképzelések élnek a Debrecen körüli gyűrű községeinek jövőjéről, ha nem ő? Több mint tíz éve írtam róla, hogy közigazgatási pályája *negyedszázados* évfordulójához érkezett. Nem megyei, országos szaktekintély, ahogyan mondani szokás — kisujjában van a közigazgatás.

— Mi lesz Debrecen környékével? — kezdem. — Ízlelgetik-e már az agglomeráció fogalmát, s érzik-e a keserűségeit a megyei tanács tárgyalóasztalainál?

— Igen is, meg nem is! — mondja dr. Kolozsvári Lajos. — A városkörnyék gyorsuló népesedését természetesen *észrevettük.* Tudjuk, hogy az itteni községek a városban dolgozó emberekkel töltődnek. *Igyekszünk hát a helyzethez alkalmazkodni.* Például szó sem lehet róla, hogy ebbe az övezetbe ipart telepítsünk.

Starthelyzet

— Ez elsősorban Debrecen érdeke. Csakhogy így ezeknek a községeknek *nincs, és nem is lesz számottevő saját anyagi forrásuk*, ugyanakkor a növekedésükkel mind nagyobb terhet akasztanak a megye nyakába. Meg tudják-e adni a gyűrű településeinek a népesedésükkel arányos fejlesztési összegeket?

A válasz egyértelmű: *nem!* Mint ahogyan várható volt — mondja dr. Kolozsvári Lajos, hogy az egész Hajdú-Bihar ötéves fejlesztési alapjának körülbelül 80 százaléka Debrecené — csak lakásra négy és fél milliárdot kap a város! —, s mindössze 20 százalék illeti a megyét. Hogyan lehetne ebből a városkörnyéket *kivételesen* támogatni?

Megemlítem, amit Józsán hallottam:

— *Mi volna, ha városi irányítás alá tartozna a község?*

A válasz derűs:

— *Nem eretnek gondolat. Csakugyan ésszerűnek látszik*

Persze, ez magában nem oldja meg sem Józsa, sem a többi gyűrűbeli település legnagyobb gondjait. Erre dr. Kolozsvári Lajos is figyelmeztet. Véleménye szerint Debrecennek most — legalábbis egyelőre — mint teszi is, *fékeznie* kell az iparosítási törekvéseit, azaz csökkentenie kell a vonzását. Csak megnyugvással lehet rá viszszaemlékezni, amit erről a megyei város vezetői hasonlóképpen elmondtak. *Az egyetértésen van a hangsúly!* Természetesen ennél tágabb értelemben is. Mert ezen múlik — a város és a megye egyetértésén, együttműködésén — a Debrecen környéki települések jövője.

Egyelőre még nincsenek igazán nagy gondok. A debreceni gyűrű községei ma körülbelül ott tartanak, mint 10—15 éve a főváros szomszédai. Starthelyzet! Ezután dől el, hogy lesz-e Debrecennek is Vecsése, Gyálja.

Itt még minden lehet. Bízzunk a jobbik eshetőségben!

D. Kiss János

Az előítéletek nem igazolódtak

Ügyintézés a tanács kapujában

A tájékoztató és ügyfélszolgálati irodák fővárosi tapasztalatai

Amikor hat évvel ezelőtt a főváros VII. kerületi Tanácsán megnyílt *a tájékoztató és ügyfélszolgálati* iroda, még az államigazgatás szakemberei körében is sokan kétkedéssel fogadták. Nem lesz ez jó — mondogatták. Egyrészt az állampolgár *nem a kapuban* akarja elintézni ügyeit, hanem a szakigazgatási szervnél, ahol a határozatokat hozzák; másrészt a tájékoztató iroda különböző osztályok ügyeit fogja össze, így *szinte lehetetlen irányítani és ellenőrizni.* Meg aztán — hangzott a további ellenvetés — ez a forma szerencsés esetben is csak bizonyos *szűk körű információra* lehet alkalmas, zavarná a megszokott rendet, ellentétet váltana ki az iroda és a szakigazgatási szerv között.

Azóta hat év telt el. Az ország 83 városa közül 41-ben — ezenkívül számos nagyközségben, megyei tanácsnál, a fővárosi tanácsnál és valamennyi kerületi tanácsnál — működik már tájékoztató és ügyfélszolgálati iroda. A tapasztalatok igazolták létjogosultságukat. Csak a főváros területén *több mint másfél millió ügyfél* keresi fel évente az irodákat, az ügyiratforgalom megközelíti a 300 ezret.

Akik kezdték



Dr. Aibner Pál, a VII. kerületi Tanács elnöke így emlékezik vissza a kezdeményezés időszakára:

— Tudtuk, éreztük, hogy az ügyfélfogadás rendjének korszerűsítése — vagyis *a hivatal igazodása* az állampolgárok igényeihez — jogos kérés. Csakhogy a személyi és az anyagi feltételek akkoriban nem voltak meg, mindenekelőtt erről kellett gondoskodnunk. Ennek érdekében *valósággal megmozgattuk az egész apparátust.* Akadt jócskán ellenvélemény is, mert a belső átcsoportosítás jelentős részben érintette az osztályokat, csoportokat, ráadásul a nagy gyakorlattal rendelkező, a tanácsigazgatást kiválóan értő emberekből kellett válogatnunk, akiktől — érthetően — nem szívesen vált meg egyik szakigazgatási szerv sem.

— Ennyi év után már arra a kérdésre is válaszolni lehet, hogy *vajon megérte-e?*

— Feltétlenül. Sőt, bizonyos következtetésekkel *nem is kellett évekig* várni. Röviddel azután, hogy munkához látott az iroda, a különböző osztályok máris élvezték előnyeit: szakértelemmel előkészített ügyeket kaptak az irodától, egyszerűsödött az ügyintézés folyamata, a szakigazgatásnak több ideje maradt az érdemi munkára.

Utolsónak: Csepel



Mint tudjuk, a VII. kerületiek valamikori kísérlete *már régen nem kísérlet* — ha más-más formában és körülmények között is — mind a fővárosban, mind vidéken követésre talált. Ennek ellenére, talán nem érdektelen ellátogatni *Csepelre*, ahol a fővárosi kerületek közül *utolsónak* hozták létre a tájékoztató és ügyfélszolgálati irodát — egyetlen szakemberrel. Vajon miért? — ezt kérdezzük *dr. Dunai Ernőtől*, a XXI. kerületi Tanács vb-titkárától.

— Ma már előttünk is világos az iroda haszna és szükségessége. Csakhogy erre *nem mindenki egyszerre* jött rá. Elvben ugyan egyetértettek vele, ám az akkori körülményeink meglehetősen mostohák voltak. Túl az anyagiakon, megfelelő képzettségű szakember kellett hozzá — amit természetesen valamelyik osztályról kellett elvenni — szűkében voltunk helyiségnek is. S hogy őszinte legyek, az iroda megnyitása hosszú ideig *csak ajánlás volt*, nem pedig utasítás... Hát vártunk. Aztán egyszerre csak azt vettük észre, hogy *a kerületek mindegyike túljutott a puszta tűnődésen* és cselekedett. Így lettünk mi utolsók. Igaz, ekkor már a fővárosi tanács is *határozottabban sürgetett* bennünket.

— Úgy érzi, hogy vesztettek emiatt valamit?

— Azt hiszem, igen. Ha időben kezdünk hozzá, valószínűleg lényegesen előbbre tartanánk. Most azonban már komolyan foglalkozunk *a továbbfejlesztéssel* is: március végéig *három* főre emeljük az irodában szolgálatot teljesítő szakemberek számát, átalakítjuk, korszerűsítjük a helyiséget is.

A fővárosi tanács szervezési főosztályán *dr. Jaksics Irmával*, a hatóságfelügyeleti osztály vezetőjével és *dr. Fenyvesi Györgygyel*, a fővárosi tájékoztató iroda vezetőjével az általános tapasztalatokról és a továbbfejlesztés lehetőségeiről beszélgetünk. A tájékoztató és ügyfélszolgálati irodák jól működnek. Míg eleinte *szinte kizárólag a kerületek* határozták meg a maguk irodáinak sajátos tevékenységét — s ebből átmenetileg zűrzavar, egyenetlenség támadt — ma már azok tevékenységi körét egységes előírás szabályozza. S hogy menynyire fontos szerepet tölt be ez a hálózat, azt bizonyítja az a tény, hogy a múlt év őszén a fővárosi tanács végrehajtó bizottsága fontos határozatot hozott *a tudatos, átgondolt, összehangolt fejlesztésről.* E szerint az idén átfogó vizsgálat készül az irodák jelenlegi működéséről, szervezetük további alakításáról, korszerűsítéséről.

Ajánlások

— Csupán egy ellentmondás a sok közül: van, ahol jelenleg *csupán egyszemélyes az iroda, másutt hét-nyolc tagú gárda* várja az ügyfeleket — hallottuk a fővárosi tanácson. — Nyilvánvaló, hogy egy szakember *kevés* a feladatok jó ellátásához, ám ugyanakkor azt is mérlegelni kell, hogy *vajon nyolc nem sok-e?* Mi ajánlást dolgoztunk ki, amelyben három-öt fő között állapítottuk meg, — természetesen távolról sem mereven, rugalmatlanul — egy-egy iroda optimális létszámát. Persze, nemcsak a létszámot kell vizsgálni, hanem *a szakmai gyakorlatot, az elméleti felkészültséget* is. Kétségtelenül javítani kell az összetételt, elsősorban a *nagy tapasztalatú*, az apparátus munkáját jól ismerő szakemberek javára.

Gelléri Miklós

ARCOK A TANÁCSBÓL

A művészeti főelőadó



Szalóki Béla az állandó felfedezés, megismerés és megismertetés lázában él. Van benne valami jó értelemben vett nyugtalanság, melyet szüntelen és sokoldalú érdeklődés táplál. Középfokú orosz és német nyelvvizsgája van, *tagja a Nyelvtudományi Intézetnek*, s hivatásos idegenvezető. Egy éve pedig a *Pest megyei Tanács* művelődésügyi osztályának művészeti főelőadója.

— *Hogyan és honnét vezetett útja az ódon „vármegyeház" falai közé?*

— Az egri tanárképző főiskolán végeztem *magyar—rajz és művészettörténet* szakon. Ebből a háromból melyiket érzem hozzám a legközelebb? A képzőművészet bűvöletében élek. Budapesten, a XX. kerületben kezdtem tanítani rajzot és művészettörténetet. Innen a fővárosi tanács pályaválasztási intézetéhez kerültem, majd a Képző- és Iparművészeti Lektorátushoz. Sűrű és mozgalmas időszak volt az ifjúságom, hiszen a munka mellett magyar szakos diplomát is szereztem az ELTE-n.

— *S közben mint „gyakorló" képzőművész is dolgozott?*

— Igen. Kedvenc műfajom a grafika és az akvarell. Két kiállításon szerepeltem eddig, a XX. kerületi rajztanárok tárlatán. Főleg nyáron dolgozom. Nemcsak azért, mert ekkor érek rá, hanem, mert a nyár hangulata és színei fognak meg leginkább...

— *Hogyan érzi magát a tanácsnál?*

— Nehezen találhattam volna még egy ilyen munkahelyet, ahol ennyire örömmel töltene el a munka, a feladat. Nagyon sokat jelent, ha valaki olyasmit csinálhat, amihez *igazán* kedve van.

— *Miként fogadták új munkahelyén?*

— Nagyon *jó munkahelyi légkörbe kerültem*, ahol őszinte, baráti a hangulat, s mindenki segíti a másikat. Így nem volt nehéz a beilleszkedés. Már az első napokban úgy fogadtak, mintha éveken át ott dolgoztam volna. Egy év mérlegét elkészítve, elégedett embernek mondhatom magam, minden anyagi és erkölcsi megbecsülést megkaptam, s a munkám *nap nap után megújúló izgalmas élmény* a számomra.

— *Ha mondana valamit a feladatköréről?...*

— *A megye színházi és képzőművészeti élete tartozik hozzám.* Színházakkal, színészekkel és szervezőkkel, valamint képzőművészekkel állok kapcsolatban. Sokat járok vidékre, különösen kedvelt útjaim közé számít, amikor a szentendrei művésztelepre látogatok, ahol meleg emberi kötődés fűz többek között Lukovinszky Endréhez, Bálint Ildikóhoz, Asszonyi Tamáshoz, Pirk Jánoshoz és fiához, Ambrushoz, valamint Rózsa Péterhez. Feladatom, hogy figyelemmel kísérjem munkájukat, hogy érezzék, *a tanács törődik velük*, s *így erősítsem ragaszkodásukat a tájhoz és a megyéhez.*

— *Hogyan vetődött fel önben, hogy tanácsi dolgozó legyen?*

— A feleségem ajánlotta, akinek már jócskán van tapasztalata a tanácsi munkában, hiszen hét esztendeje a fővárosi tanács munkaügyi főosztályán dolgozik.

— *A családban kinek van még ilyen közvetlen kapcsolata a tanáccsal?*

Kicsit elgondolkozik, aztán mosolyog:

— A fiamnak. Ő ugyanis a tanács óvodájába jár.

Á. T.

Fokozott olajtermelés

Az algyőihez hasonló mezőt nem találtak — Gázt kell tárolni a föld alatt

A hatvanas évek végén, a hetvenesek elején az ország két — dunántúli és alföldi — kőolajtermelő vállalatánál komolyan foglalkoztak a kimerülőfélben levő, akkor gazdaságosan már-már alig kitermelhető olajmezők *felhagyásával.* Időközben az olaj világpiaci ára a korábbinak négy-ötszörösére ugrott, s ma gyakorlatilag *minden kitermelhető olajunkat gazdaságosan hozzuk felszínre.* Energiamérlegünkben a korábban tervezettnél valamivel *lassabban* nő a szénhidrogének részaránya, az idén mégis eléri a 60 százalékot, a tervidőszak végére pedig 64—66 százalékot.

Az idén a finomítók tízmillió tonna kőolajat dolgoznak fel, ennek csak egyötödét — az idei terv 2,15 millió tonna — adják a hazai olajmezők: a Szovjetunióból rubelért vásárolt olaj mellett dollárért is kénytelenek vagyunk kőolajat behozni — elsősorban a Közel-Keletről.

Új lelőhelyek

Az energiahordozók drágulása kedvezőtlen a népgazdaságnak. Az olajbányászat olyan technológiák alkalmazására is gondolhat, amelyek a hagyományos olajtermelésnél *költségesebbek.* A földgáztermelés és -felhasználás fokozása ugyancsak cél, hiszen olcsóbb energiahordozó, mint a kőolaj és készleteink is *nagyobbak.* A tervek szerint az idén a 6,1 milliárd köbméternyi hazai termelés mellé csak 1,2 milliárdot kell importálnunk. (A felhasznált összes földgáz mintegy hétmillió tonna olajnak felel meg fűtőértékben.)

Az új olajmezők kutatása *intenzívebbé válhatott.* Egy, még 1973-ban megjelent minisztertanácsi határozat nyomán ehhez az anyagi eszközöket is megkapta a szénhidrogénipar, 1974-ben pedig a már felfedezett új mezők gyorsabb termelésbe állítását, a meglévők intenzívebb termeltetését határozta el az Állami Tervbizottság.

A hazai kőolaj- és földgázbányászat mai és közeljövőbeni lehetőségeiről *Hangyál Jánossal,* az Országos Kőolaj- és Gázipari Tröszt bányászati igazgatójával beszélgettünk.

— Mostanában több, frissen felfedezett mezőről lehet hallani, néha ezek említésekor a „jelentős" jelzőt is megkockáztatják. Mi a helyzet valójában?

— Nagy készletű, összefüggő mezőt, ilyen például az algyői szénhidrogénmedence — *nem* találtunk az elmúlt években. A kutatás mégis *beváltotta* a reményeket. A geofizikai módszerek tökéletesítése, az ország szénhidrogénkutatásra alkalmas medence-alakulatainak rangsorolása alapján a negyedik ötéves terv időszakában *32 millió tonna kőolajnak* megfelelő szénhidrogénkészletet fedeztünk fel, ezzel túlteljesítettük az előirányzatot. Ha ezt összevetjük az öt év alatt mindössze *tízmilliárdos* kutatási költséggel, akkor e munka *hasznát* is láthatjuk. Az endrődi, a kőröstarcsai, a kiskunhalasi és néhány kisebb szénhidrogénmező termelésbe állítása *ellensúlyozni fogja* a régebbi mezők hozamának *természetes csökkenését.* Például: a kiskunhalasi medence termelői objektumainak megteremtése az idei és a jövő év feladata, összesen csaknem egymilliárd forint értékű *beruházás kezdődik* a térségben. Ezenkívül Ferencszálláson, Kelet-Kiszomboron, Battonya-Keleten, Kaszaper-Délen kapcsolunk be új kőolaj- és földgázlelőhelyeket. Ha a hazai termelés *nem is növekszik* jelentősen, a mai szintet még hosszú évekig *tartani lehet,* s közben természetesen továbbra is kutatunk. Az idén több mint 200 ezer méter kutatófúrást tervezünk.

Vízbesajtolással

— A kőolajnak csak bizonyos, kisebb hányadát lehet hagyományos módszerekkel a kőzet pórusaiból, repedéseiből felszínre hozni. A „maradék" olaj egy részének kitermelése már csak jóval költségesebb technológiával lehetséges.

—Az úgynevezett másodlagos és harmadlagos olajtermelési módszerekkel 1973 előtt is foglalkoztunk. Az olaj világpiaci árának emelkedése tulajdonképpen *meggyorsította* a kísérleteket, így e korszerű, mi úgy mondjuk, többlet-olajat adó eljárások a megvalósítás stádiumába kerültek és viszonylagosan valóban gazdaságosabbá váltak. Az algyői mezőben tervezett, kémiai anyagok besajtolásával elérhető kihozatnövelés fajlagos költségei a világpiaci árhoz viszonyítva már *a gazdaságosság határán belül* vannak.

— Algyőn már a kezdet kezdetén a természetes termeltetésnél *hatékonyabb* módszert alkalmazunk, a kőzetből vízzel szorítjuk ki az olajat. Így a készlet 40—50 százaléka termelhető ki, kémiai anyagokkal pedig még körülbelül további 15 százalék. Zalában széndioxid besajtolásával igyekszünk a még kitermelhető olajtöbbletet felszínre hozni. A módszert most akarjuk *kiterjeszteni* más, ottani kőolajtelepekre is, így várhatóan még ebben az ötéves tervben sikerül az olajmezők hozamát stabilizálni, sőt, némi növekedésre is számítunk.

— Új technológia a föld alatti gáztárolás is...

— A módszer meglehetősen *drága,* majdnem egymilliárdot fordítunk erre. Mégis *elengedhetetlenül szükséges.* Az import földgázt, amelynek mennyisége az ötéves terv végére a mainak csaknem négyszeresére növekszik, folyamatosan szállítják. Ha nagy mennyiségű gáz tárolására alkalmas „pufferteret" nem hoznánk létre, gázmezőink egy részét csak csúcsidőszakban termeltethetnénk. Vagyis az év nagy részében *kihasználatlan,* költséges kapacitásokat kellene létrehoznunk, s az mindenképpen többe kerülne. Ebben az ötéves tervben Hajdúszoboszlón, Kardoskúton és Pusztaedericsen teremtjük meg a föld alatti gáztárolás feltételeit. Legelőször most a hajdúszoboszlói mező egyik, több mint ezer méter mélységben fekvő, már kimerült földgáztelepét tesszük alkalmassá erre a célra. Legkésőbb 1979-ben ott tároljuk a Testvériség gázvezetéken érkező földgázt.

Épül az Adria is

— A hazai gáztermelés előtt álló feladatokra hogyan hat a szegedi második gázfeldolgozó üzem beruházásának lemaradása, a gyorsítás kedvezményének megvonása?

—Az előírt termelési tervet ez végső fokon nem érintette, enélkül is teljesíteni tudtuk. Az üzem műszaki átadása januárban megkezdődött, az első negyedévben üzembe állítjuk.

— További jelentősebb beruházásaik?

— Még az idén *megkezdődik* az Adria-kőolajvezeték építése, és egyebek között egy *30 ezer köbméteres atmoszférikus propán-butángáz-tároló létesítése.* Bár nem a bányászati profilba tartozik, de érdemes megemlíteni, hogy megkezdődik Balmazújváros, Budakeszi, Békés, Érd, Fót, Gödöllő, Gyöngyös, Hajdúnánás, Kiskunhalas, Pápa, Sarkad, Szentendre és a Velencei-tó környékének bekapcsolása az országos földgázhálózatba.

Trömböczky Péter

Ma este: Tévébörze

Vegyipari újdonságok

Gyorsan fejlődő vegyiparunk oly sok újdonsággal rukkolt ki az utóbbi években, hogy még a szakembereknek sem könnyű a tájékozódás. Ebben segít a *Tévébörze* ma este 17 óra 45 perckor kezdődő adása, amely főleg az említett iparág termékeivel foglalkozik.

A Vegyipari Termelőeszköz-kereskedelmi Vállalat vaskos *festékkatalógusának* csak átlapozására jut idő a képernyőn, a szakemberek részletesebben a Közérdekű Hirdetések című kiadványból tájékozódhatnak. A *Malorán 50.* nagy hatású gyomirtó szerről lesz szó ezután, melyet elsősorban a *kukoricatermelőknek* ajánl a Nitrokémia. Korszerű, bár kevésbé ismert építőipari vegyi anyagok következnek: a *betonozási munkát gyorsító Kalcidor NV 3* és a *Cehalin 66 tartós homlokzatfesték.* A különféle hőtároló és elektromos fűtőberendezéseken kívül megismerkedhetnek a nézők a VBKM Siemens-licenc alapján gyártott *elosztó tábláival.* Első alkalommal jelentkezik a Fémmunkás Vállalat, melynek legismertebb munkái a hidroglóbuszok.

A műsor végül emlékeztet rá: a Technika Házában február 28-án kezdődik *a vállalati készletcsere-akció,* amelynek részvevője lesz a Tévébörze és „testvére", a Közérdekű Hirdetések is.

— del —

Tőkés tervezés

Lépéskényszer

A fejlett tőkés országokban *éleződik* a vita a gazdasági tervezés szükségességének mértékéről. Különösen az energia- és nyersanyagárak ugrásszerű emelkedése, valamint az egész tőkés világon végigsöprő recesszió hívta fel a figyelmet a makroszintű tervezésre, sőt, az úgynevezett ipari államok *középtávú* gazdasági elképzeléseinek bizonyos fokú egyeztetésére.

Az 1974—75-ös gazdasági visszaesés arra kényszerítette a fejlett tőkés országok vezetőit, hogy erőteljesen *beavatkozzanak* a gazdasági életbe, különböző központi intézkedésekkel csökkentsék az inflációt, a munkanélküliséget, serkentsék a gazdasági növekedést, a beruházási kedvet stb. Az állami intézkedések azonban csak részben járhattak és járhatnak sikerrel; a tőkés gazdaság alapvető *ellentmondásait fel nem oldhatják,* ráadásul a nagytőke sok esetben *makacs ellenállást* tanúsít a sok esetben érdekeit sértő szabályozással szemben.

Az egész gazdaságra kiterjedő tervezési kísérletek a tőkés államokban *rövid múltra* tekintenek vissza. A második világháború idején készültek el az első átfogó jellegű tervjavaslatok, a háborút követő években pedig úgynevezett helyreállítási programok alapján folyt a gazdaság talpraállítása a legtöbb tőkés országban.

A nagy monopóliumok és a multinacionális vállalatok tevékenysége természetesen *alapos belső tervezésre épül, terveik* azonban összgazdasági szempontból *mikroszintűnek* minősíthetők.

Az Egyesült Államokban a különböző kormányhivatalok készítenek terveket *a bruttó társadalmi termék alakulására,* valamint ennek felosztására a közületi és állami szektor között. A tervezés inkább csak előrejelzés, megvalósulását az állam központi intézkedésekkel igyekszik *elősegíteni.* A tőkés értelemben vett nemzetgazdasági tervezés az USA-ban *még gyerekcipőben jár,* de az utóbbi években egyre inkább hangoztatják szükségességét. (Nemrégiben alakult meg a Nemzeti Tervezési Bizottság, amely már 15—20 éves távlati tervek kidolgozását ajánlja.)

A nyugat-európai tőkés államokban a gazdasági tervezés eszméje és szükségessége az elmúlt három évtizedben közelebb állt a vezetéshez, mint az Egyesült Államokban. Az óceán innenső oldalán az úgynevezett „indikatív tervezés" az elfogadott. Jelzi (illetve jeleznie kellene) azt az irányt, amely felé a kormánycélkitűzések irányulnak az elkövetkező 3—4 esztendőben. Bemutatja a beruházási és termelési célkitűzéseket az ipari, a mezőgazdasági és a külkereskedelmi ágak számára.

Mindez azonban csak akkor válhat realitássá, ha a kitűzött gazdasági növekedést sikerül elérni. Márpedig az elmúlt években erre *ritkán volt példa.* Az indikatív terv tehát *feltételezésből* indul ki. Termelési mutatókat nem adnak meg a vállalatok számára — a nagytőke sok esetben már az állam beavatkozását a gazdasági folyamatokba is soknak tartja — legfeljebb követésre ajánlott irányvonalak. Ez a típusú „tervezés" honosodott meg Franciaországban, Belgiumban, Norvégiában, Svédországban, valamint Hollandiában. Ezekben az országokban a középtávú elképzelések képezik a követendő gazdaságpolitika, valamint a gazdasági prioritások megállapításának alapját.

A recesszió ráébresztette az ipari országokat, hogy a kormányok tervezés nélkül igencsak nehezen tudják leküzdeni a hirtelen sokasodó gazdasági gondokat. Szó van a hosszú távú, 10—15 éves — tervezés *általánossá* tételéről, valamint a tervekkel kapcsolatos rendszeres konzultációkról, azaz a tervegyeztetés kezdeti formájáról is. A tervezés szükségessége a tapasztalat szerint különösen élesen merült fel „lépéskényszerből" — tehát mindig a gazdaság visszaesésének időszakában. Bármennyire is sikerül a jövőben tökéletesíteni a tőkés tervezés mechanizmusát nemzetgazdasági szinten, jelentősebb eredményekre nem lehet számítani, s a tervirányvonal nem lehet több előrejelzésnél, „sorvezetőnél". Az országhatárokat átlépő, és mindinkább multinacionálissá váló tőke ugyanis *nem tűr semmiféle központi akaratot,* ha az nem az ő érdekeit szolgálja. A különböző szintű tervkísérletek végső soron a tőkés tulajdonviszonyokkal — tehát magával *a rendszerrel* — kerülnek szembe.

Gonda György—Lőrincze Péter

Tájékoztató a MÉM-ben

Javuló vetőmagellátás — még hiányokkal

A tavaszi vetőmagellátásról tartott szerdán sajtótájékoztatót *Kovács István,* a Mezőgazdasági és Élelmezésügyi Minisztérium mezőgazdasági főosztályának vezetője. Bevezetőül elmondta, hogy a jó termés tényezői között *kiemelkedő hely jut* a vetőmagnak, ezért a gazdaságok mindig is nagy gondot fordítottak a fajta és a vetőmag megválasztására.

Tavaly *kormányhatározat, valamint több MÉM-állásfoglalás született* a tervidőszakban követendő fajtapolitikáról, valamint a vetőmagellátásról. Részletes intézkedési terv készült például a hibrid kukoricák vetőmagvainak minőségi javítására. Mind az említett kormányhatározat, mind a minisztériumi állásfoglalások jelentőséget tulajdonítanak a kiskerttulajdonosok megfelelő vetőmagellátásának.

A főosztályvezető elmondta, hogy a tavaszi vetőmagellátás általában *kedvező*: a hazai termésből rendelkezésre álló készletek általában lehetőséget nyújtanak az igények kielégítésére. A fajtaválaszték bővítése érdekében azonban tavaszi árpa, rizs és zab, kukorica, valamint különféle zöldségnövények vetőmagvait importáljuk. A készletek lehetőséget adnak arra, hogy az esetleg már láthatóan kipusztult őszi kalászosok helyett tavaszi árpát vagy zabot vessenek a gazdaságok. Ezzel kapcsolatban a főosztályvezető fölhívta a figyelmet, hogy pillanatnyilag *150 ezer hektár földet borít belvíz,* s fel kell készülni a víz kései levonulására. Vagyis, már most vásároljanak a gazdaságok olyan vetőmagvakat is, amelyeket a későbbi vetésekhez használhatnak föl. Egyébként a *másodvetésekre* is célszerűbb korábban előkészületeket tenni, mint eddig.

Gond, hogy a korai kukoricahibridekből *hiány* mutatkozik. A hazai választék bővítésére szolgáló import csak *korlátozott* mértékű. Ugyanez áll a kistermelőknek juttatott burgonyavetőmagra. A tavasz folyamán ugyanis 100 vagonnál többet nem kaphatnak, miközben a tavalyi 24—25 ezerről 30 ezer hektárra növelik a nagyüzemek vetésterületét. Így azzal számolnak, hogy bár apad a kistermelők vetésterülete, a téeszekben és állami gazdaságokban várható *hozamgyarapodás* ezt bőséggel *ellensúlyozza.* A korábbi esztendőkben általában *gyenge volt az ellátás* lucernavetőmagból. Nos, a tavalyi kedvező lucernatermés lehetőséget nyújt nemcsak tartalékok képzésére, hanem jó vetőmagellátásra is. E vetőmagvak jelentős részè *nemesített* fajták termése.

Nem lesz lehetőség az igények teljes kielégítésére *dughagymából.* Most az elmúlt évinek a duplája hozzák ugyan forgalomba, ám *ez nem elegendő.* Sem a nagyüzemek, sem a kis kertészetek zöldségtermesztését nem akadályozza azonban vetőmaghiány. A tasakkínálat például 50 százalékkal nagyobb a tavalyinál, persze, a 392 zöldségfajtából itt-ott elfogyhatnak a készletek, de pótlásuknak nincs akadálya.

Szó esett a tájékoztatón a szőlő- és gyümölcsszaporítóanyag-ellátásról is.

K. N.

HORIZONT • HORIZONT • HORIZONT

Autógyártás — két kontinensen

A Chrysler Művek most közzétett adatai szerint a harmadik legnagyobb amerikai autógyártó mammutcég 1976-ban *422 millió dollárral új rekordösszegű profitra* tett szert. 1975-ben a Chrysler *vesztesége* még 259,9 millió dollár volt. 1976-ot megelőzően a Chrysler a legsikeresebb évet 1968-ban zárta, amikor is a nyereség 302,9 millió dollárra rúgott. Még egy, gépkocsigyártással kapcsolatos hír: a nyugatnémet gépkocsiipar az idén januárban *17 százalékkal több* — 359,3 ezer — gépkocsit gyártott, mint 1976 januárjában. Jelentősen emelkedtek *az exportszámok is.*

Mexikó urániumkészletei

Legalább 9 mexikói szövetséges állam rendelkezik *számottevő urániumkészlettel* — jelentette be a mexikói nukleáris energiaügyi intézet egyik magas rangú tisztviselője. Az urániumkészletek feltárása arra késztette a mexikói hatóságokat, hogy újból fontolóra vegyék: Veracruz államban *urániummal működő, elektromosságot előállító erőművet* építenek, amely a tervek szerint hat év múlva ad először áramot.

Magyar zenei siker Londonban

A londoni Wigmore Hallban magyar kamaraművekből összeállított estet tartottak. Az angol Capricorn együttes a 20. századi magyar zeneművészet *két kiemelkedő alakjának, Bartók Bélának és Kodály Zoltánnak*, valamint négy mai szerzőnek: *Soproni Józsefnek, Láng Istvánnak, Balassa Sándornak* és *Sáry Lászlónak* egy-egy művét mutatta be.

A vezető lapok felfigyeltek az előadásra és általában elismerő kritikában méltatták.

Vásárosnamény

Több bútorlap hulladék fából

Szabolcs-Szatmár megyei tudósítónktól.

Február elején megindult a gépsor, elkészültek *az első forgácslapok* az ERDÉRT-vállalat vásárosnaményi új gyártósorán. A faforgácslapgyár fejlesztésére összesen *600 milliót költenek*, az eddigi, évi 30 ezer köbméterről *130 ezer köbméterre* növelik az üzem kapacitását.

A régi üzemcsarnok mellett — amelyben sikerrel vizsgázott most az egyik új berendezés — befejezéséhez közeledik a második gépsornak otthont adó nagycsarnok építése. Ebben az üzemben *májusban kezdődhet meg a munka*. Az év második felében már *exportra is* jut a jobbára hulladékfából készülő lapokból, de a termékek jelentős részét a mátészalkai *Szatmár Bútorgyár* használja fel.

Kétmillió pár cipő Martfűről

A napokban megtartott belkereskedelmi börzén a martfűi Tisza Cipőgyár 1977. második félévi *teljes gyártási kapacitását lekötötte a kereskedelem*. Ez több mint 2 millió pár bőrcipőt és csaknem 800 ezer pár tornacipőt jelent. A gyár őszi—téli kollekciójában a bemutatott 210 modell között sport-, speciális munka- és egészségügyi cipők ugyancsak szerepeltek.

A martfűiek továbbra is hazánk *egyik legnagyobb gyermekcipő-szállítói* lesznek.

Ügetőverseny-eredmények

1. Bea (8) — Béni (9) — Bella (1). 19, 11, 11, 11. Bef.: 26, 66.
2. Szamum (11) — Andriska (1) — Zampa (4). 24, 13, 17, 30. Bef.: 66, 119. Hármas befutó: 1308.
3. Zöldász (4) — Seriff (7) — Becsvágy (5). 49, 20, 20, 15. Bef.: 267, 92.
4. Teofil (6) — Zuárd (1) — Ancona (7). 22, 14, 17, 90. Bef.: 32, 359. Hármas befutó: 2716.
5. Revü (4) — Rivaldafény (6) — Virtus (2). 52, 17, 14, 14. Bef.: 140, 151.
6. Apropó (2) — Azért is (5) — Bazsarózsa (9). 32, 24, 31, 34. Bef.: 120, 75.
7. Bugatti (6) — Árkádia (3) — Vigalom (4). 42, 24, 31, 39. Bef.: 332, 156.
8. Sirok (9) — Álmodó (6) — Alig (5). 170, 18, 17, 19. Bef.: 264, 390.

Szeles, esős idő várható

Károkat okozott a tegnapi vihar

A tegnapi időjárás valóban *változékony* volt. A reggeli órákban igen sok helyen esett az eső, délelőttre pedig szinte áprilisra emlékeztető napsütés volt. Dél körül az ország legtöbb helyén *mennydörgésekkel és villámlásokkal kísért zivatarok keletkeztek*. A kora délutáni órákban — a főváros területén is több helyen — borsó nagyságú jég hullott, Kékestetőn húsz percen át hullottak mogyoró nagyságú jégszemek és fehér szőnyeggel borították el a vidéket. A rendkívüli idő szélviharral tetéződött.

A délutáni vihar Szabolcs-Szatmár megyében jelentős károkat okozott.

Az Útinform jelentése szerint az esőzések miatt az ország fő és alsóbbrendű útjainak burkolata nedves, vizes, az útkereszteződésekben néhol sáros. A Sajó magas vízállása miatt *lezárták a sajókaza—aggtelek—tornanádaskai útnak a 26-os út és Sajókaza közötti szakaszát;* a forgalmat terelőútra irányították. Ugyancsak terelőúton közlekedhetnek a putnok—borsodbótai út, Putnok és Sajónémeti községek közötti szakaszán. A vadna—sajóvelezdi út a 26-os számú fő közlekedési út és Sajóvelezd között szintén járhatatlan.

Tegnap este 7 órától a Zagyva áradása miatt lezárták a 32. számú fő közlekedési utat Újszász és Szászberek között. Ugyancsak nem lehet közlekedni a 25. számú kerecsend—eger—bánrévei fő közlekedési úton, mert Bánrévénél mintegy 30—40 centiméter magas vízátfolyás van. Ezenkívül még több helyütt van forgalomkorlátozás, útszűkület.

Borsod megyei tudósítónk jelentése szerint kisebb-nagyobb megszakításokkal vigasztalanul esik az eső a megyében. Ez tovább növeli az egyébként is áradó folyók vízhozamát, így Észak-Magyarországon a Tisza és a Takta kivételével valamennyi folyó jelentős mértékben árad. A nagyobb gondot azonban a belvíz okozza. Annak ellenére, hogy a 16 állandó szivattyútelepen kívül tegnap már 24 telepített szivattyú működött, nem csökkent a belvízzel elöntött területek nagysága. A legveszélyesebb a helyzet a Bodrogközben és a Taktaközben, ahol harmadfokú belvízvédelmi készültség van érvényben. A megáradt folyók gátjain 900 vízügyi dolgozó teljesít figyelő és őrszolgálatot, míg a belvizes területeken 600-an dolgoznak.

*

Várható időjárás az ország területére ma estig: napközben pár órás napsütés után délnyugat felől fokozatosan megnövekszik a felhőzet és a déli megyékben újabb eső is várható. A délnyugati szél helyenként ismét megerősödik. Legmagasabb nappali hőmérséklet 11—16 fok között lesz.

A Duna vízállása Budapestnél tegnap 440 centiméter volt.

LAKOS SÁNDOR, az MSZMP KB tagja, a Társadalomtudományi Intézet igazgatója, aki a Kubai Kommunista Párt Központi Bizottságának meghívására látogatást tett Kubában tegnap hazaérkezett. Találkozott a Kubai Kommunista Párt Központi Bizottságának képviselőivel, s fogadta Blas Roca, a Kubai KP Politikai Bizottságának tagja, a nemzetgyűlés elnöke.

A SZOVJET KULTÚRA ÉS TUDOMÁNY HÁZÁBAN ma este hat órai kezdettel hangversenyt ad a 14. számú Volán Vasvári kamarakórusa, a Fejér megyei Művelődési Központ és a KISZÖV Primavera vegyes kara.

BÉKE ÉS BARÁTSÁGI ESTEKET rendez a Magyarországi Németek Demokratikus Szövetsége. Hat alkalommal műsorral egybekötött politikai rendezvényt tartanak Borjádon, Babarcon, Töttösön, Magyarpolányban és Németbányán.

ESZPERANTÓ EST volt tegnap Miskolcon, a Rónai Sándor Művelődési Központban. Hat miskolci általános iskola eszperantó nyelvet tanuló úttörői huszonegy ország népeinek dalait, verseit adták elő.

A KOMJÁDI BÉLA USZODÁT a nemzetközi sportrendezvények miatt szombaton és vasárnap a nagyközönség nem látogathatja.

FEJIK A PISZTRÁNGOKAT a Mátrai Erdő- és Fafeldolgozó Gazdaság szalajka-völgyi pisztrángtenyészetében. A megtermékenyített ikrából negyven nap múlva fejlődik ki a hal. Az idén egymillió sebes- és szivárványos pisztrángot keltetnek.

AZ OTSH FILMFORGATÓKÖNYV PÁLYÁZATÁN — amelyet három témában, a Ritmus, a Labda és a Sport a művészetben címmel hirdettek meg — sorrendben Molnár Károly, Domoszlai Éva és Kaszás Sándor nyert első helyezést.

MAGYAR—SZOVJET ifjúsági baráti találkozót tartottak tegnap Békéscsabán. A városba érkezett szovjet komszomolisták részt vettek az úttörőgárda fogadalomtételén, este pedig az ifjúsági és úttörőházban megtekintették a Ki mit tud a Szovjetunióról városi döntőjét.

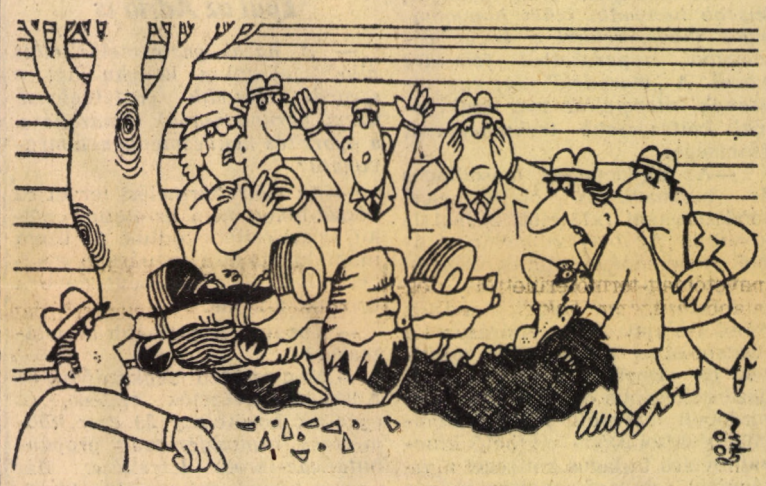
ÁLTALÁNOS ISKOLÁSOK KÉPZŐMŰVÉSZETI KÖRE alakult meg Ajkán, ahol 35 kisdobos és úttörő — Hódossy Piroska pedagógus-festőművész irányításával — ismerkedik a rajzolás, a festés legkülönfélébb módszereivel és eljárásaival.

ELŐKÉSZÍTŐ KOLLÉGIUMOKAT INDÍT tavasszal a TIT József Attila Szabadegyeteme az egyetemi, főiskolai felvételikre készülők részére. Matematikából és fizikából a korábbiaknál nagyobb óraszámmal szervezik az intenzív kollégiumot. Politikai gazdaságtanból — tíz alkalommal — tartanak előkészítőt.

ACZÉL GYÖRGY, a Minisztertanács elnökhelyettese a közelmúltban fogadta Otto Schulmeistert, a bécsi Die Presse kiadóját, aki a lap február 19—20-i számában részletesen ismertette a hosszabb beszélgetést.

MAGYAR—NDK BARÁTSÁGI NAPOT rendezett a Hazafias Népfront Somogy megyei bizottsága Balatoniellén. Günter Raboldt, az NDK budapesti nagykövetségének titkára tartott előadást országa fejlődéséről.

GYORSHAJTÁS



— Tapintatosan értesítsék a biztosítót!...

(Balázs-Piri Balázs karikatúrája)

AGROKÉMIAI TANÁCSKOZÁS kezdődött Békéscsabán. Megvitatták a növényvédelmi technológia eredményeit, valamint a tápanyag-gazdálkodás gépesítésének időszerű kérdéseit.

NŐTT A DOHÁNYZÓ NŐK SZÁMA Japánban. A legújabb felmérés szerint 34 millió ember — 28 millió férfi és 6 millió nő — dohányzik az országban. A statisztikák azt mutatják, hogy zömében fiatalok, illetve az 50 és 60 éves korúak hódolnak a káros szenvedélynek.

AZ ÚJ TÜKÖR világjárók klubjában (Jókai Klub, XII., Hollós út 5.; a Fogas étterem utcájában!) tart élménybeszámolót ma este 18 órakor Boldizsár Iván. Előadásának címe: Keresztülkasul Európában.

KÉT ÚJ CSŐSZIGETELŐ kísérleti gyártását kezdik meg a Sajóbábonyi Vegyiművekben. A csőszigetelő poliuretánhabot a távfűtő- és gőzvezetékeknél, valamint a vegyiparban használják, a mélyfúró iszapot pedig az olajkutatásoknál és a termelői fúrásoknál alkalmazzák.

HÉTEZER ARANY, ezüst és bronz római pénzérmét vittek magukkal a tolvajok hétfőn a nápolyi archeológiai múzeumból. A rendőrség nagy apparátussal indította meg a nyomozást.

HAGYMATÁROLÓK ÉPÜLNEK MAKÓN három termelőszövetkezet összefogásával. A Lenin és a József Attila Tsz-ben 600—600 vagonos, a Kossuth Tsz-ben pedig 400 vagonos raktár épül.

SZÁZTIZENNÉGY HALÁLOS ÁLDOZATA VAN a szombat óta tartó riói karneválnak. Az elmúlt néhány napban tizenegyezer személyt részesítettek kórházi kezelésben, akik a karnevál hevében sebesültek meg.

FELHŐFIZIKAI SZEMINÁRIUMOT tartottak Budapesten a szocialista országok meteorológusai. A szerdán befejeződött tanácskozáson az időjárás mesterséges befolyásolásával kapcsolatos kérdésekről volt szó.

NAGY ZENEI ESEMÉNY UKRAJNÁBAN Mark Karminszkij zeneszerző, Tíz nap, amely megrengette a világot című operája. A zenemű John Reed azonos című könyvén alapszik.

ELSÜLLYEDT EGY JAPÁN TEHERHAJÓ huszonhét emberrel a fedélzetén az Alaszkai partok közelében, kedden este. A hajó hatalmas viharba került. Röviddel a hír vétele után egy másik teherhajót, valamint repülőgépeket irányított a helyszínre az USA parti őrsége.

BEMUTATTÁK A LÚDAS MATYIT tegnap a fóti gyermekvárosban. A vetítést követően a film alkotói baráti beszélgetésen tájékoztatták a gyermekeket az új rajzfilm készítésének kulisszatitkairól.

KISIKLOTT A GYORSVONAT kedden Cuxhaven és Hamburg között. Tizennégyen megsebesültek, az anyagi kár 1,2 millió nyugatnémet márka.

AZ ORVOSKÉPZÉS PROBLÉMÁIRÓL tanácskoztak tegnap Debrecenben az Egészségügyi Minisztérium és a Debreceni Orvostudományi Egyetem rendezvényén. Megvitatták, miként segítsék a fiatal orvosokat, hogy azok még nagyobb felkészültséggel végezzék munkájukat.

FELAVATTÁK Szlovákia legnagyobb vízügyi létesítményét, a liptovska matai vízi erőművet.

UNIDO-tárgyalások

Szerdán Bécsben befejeződött annak a vegyes bizottságnak a kétnapos ülése, amelyen megtárgyalták: Magyarország milyen műszeripart, elektronikai és híradástechnikai segítséget tud nyújtani az UNIDO keretein belül *a fejlődő országoknak*. Az ülésszakon *dr. Kallós Ödönnek*, a Magyar Kereskedelmi Kamara elnökének vezetésével küldöttség vett részt. A megbeszéléseken ott volt *Fodor Zoltán* nagykövet, a bécsi ENSZ-szervezetek mellett működő magyar misszió vezetője.

A. R. Khane, az UNIDO főigazgatója fogadta a magyar küldöttséget.

Halászati tárgyalások

Jerzy Olszewski külkereskedelmi és tengergazdasági miniszter vezetésével lengyel küldöttség tárgyal Brüsszelben az Európai Gazdasági Közösség miniszteri tanácsának elnökségével a két fél közötti *halászati megállapodás megkötéséről*. A megbeszélések fő témája a lengyel halászhajók működése az EGK 200 mérföldes tengeri gazdasági övezetében.

HALÁLOZÁS

KASZA GÁBOR, a Szocialista Hazáért Érdemrend kitüntetettje 73 éves korában elhunyt. Hamvasztás utáni búcsúztatása február 28-án, hétfőn délután 3 órakor lesz a Rákoskeresztúri temetőben, közli az MSZMP XIII. kerületi bizottsága.

TÓTH JÓZSEF, a Szocialista Hazáért Érdemrend tulajdonosa 65 éves korában elhunyt. Hamvasztás utáni búcsúztatása március 1-én, kedden délután 3 órakor lesz a Rákoskeresztúri temetőben, közli az MSZMP XIII. kerületi bizottsága.

SKULTÉTI JÁNOS, a Szocialista Hazáért Érdemrend tulajdonosa 69 éves korában elhunyt. Temetése február 25-én 10 órakor lesz a szarvasi Ó-temetőben — közli az MSZMP szarvasi városi bizottsága.

(×) **Oktatási intézmények és vállalatok figyelmébe ajánljuk! Megrendeléseket fogadunk el: 16 mm-es** lengyel AP—27, csehszlovák MEOCLUB standard és MEOCLUB automatic **filmvetítőkre: az OFOTERT-nál.**

(×) **A VÍGSZÍNHÁZ március havi bérleti előadásai:** 9-én C-bérlet 3. előadás, 13-án, vas. este, R-bérlet 3. előadás, 15-én Kombinált bérlet 1. sorozat 5. előadás, 17-én D-bérlet 3. előadás, 18-án N-bérlet 3. előadás, 19-én Kombinált bérlet 5. sorozat 4. előadás, 20-án, vas. este, Kombinált bérlet 14. sorozat 5. előadás, 23-án Kombinált bérlet 2. sorozat 5. előadás, 26-án F-bérlet 3. előadás, 29-én B-bérlet 3. előadás.

(×) **A PESTI SZÍNHÁZ március havi bérleti előadásai:** 2-án III. bérlet 3. előadás, 4-én V. bérlet 3. előadás, 6-án, vas. este, VII. bérlet 3. előadás. 6-án este fél 8 órai kezdés! 8-án II. bérlet 3. előadás, 17-én IV. bérlet 3. előadás, 20-án, vas. du. VIII. bérlet 3. előadás.

(×) **A Budapest Tourist szovjet utazási ajánlataiból:** Kijev—Poltava—Harkov—Volgográd—Moszkva április 1—12., utazás vonattal és repülőgéppel, részvételi díj 6880 Ft. Üdülés Jaltán (8 nap) áprilistól—októberig, utazás repülőgéppel és autóbusszal, részvételi díj 4380 Ft. Grúz hadiút május 15—31-ig utazás repülőgéppel, vonattal és autóbusszal, részvételi díj 9980 Ft. Jelentkezés a Budapest Tourist-irodákban vagy a megyei és városi idegenforgalmi hivataloknál.

(×) **Szovjet—magyar VB selejtező mérkőzés Moszkvában!** Május 17—19-ig a Budapest Tourist repülőgépes utat szervez a mérkőzés megtekintésére. Részvételi díj 2760 Ft. Jelentkezés a Budapest Tourist-irodákban, vagy a megyei és városi idegenforgalmi hivataloknál.

(×) **Halálozás.** A baromflipar dolgozói mély megrendüléssel tudatják, hogy Láng György, a Baromfifeldolgozó Vállalatok Trösztje vezérigazgatója, a „Szocialista Magyarországért Érdemrend" kitüntetettje, életének 63. évében váratlanul elhunyt. A Mezőgazdasági és Élelmezésügyi Minisztérium, valamint a Baromfifeldolgozó Vállalatok Trösztje saját halottjának tekinti. Hamvasztás utáni búcsúztatása március 4-én, pénteken, 11.30 órakor lesz a Farkasréti temetőben.

(×) A gyászoló család mély fájdalommal tudatja, hogy Láng György, életének 63. évében, váratlanul, tragikus hirtelenséggel elhunyt. Felesége és leánya. Hamvasztás utáni búcsúztatása március 4-én 11.30 órakor lesz a Farkasréti temetőben.

Tejkérdőjelek után

Ha Trabantnak csinálnak helyet az istállóban — Az idén kétmilliárd liter fölött

Téli reggel, ködděl; majdnem összeütközünk egy kisüsti illatú férfival, aki, hogy meglátja az elnököt, nyomban panaszra nyílik:

— Kidobtak a kocsmából, elnök elvtárs! Engem! Nem, dehogy ittam sokat, tán két-három féldecit! Hanem azt mondják egyszercsak, hogy... hogy nem jó a szagom!

— Nincs semmi baj, Józsi. Máskor előbb hazamegy, megmosdik, átöltözik, várhat addig az a féldeci...

Nagy sokára sikerült megbékíteni a tehenészt, a szövetkezetnek egyébként oszlopos tagját, akinek dehogyis mondta volna azt az elnök, hogy fölösleges az a féldeci. Hiszen tudta róla, hogy *most jön a hajnali fél négykor kezdődött munkából*, a kettéosztott, legföljebb a villamosvezetőkéhez hasonlítható beosztású műszak első feléből, hogy estére visszatérjen a telepre. S már nékem meditált az elnök, imigyen:

— Rosszul válaszoltam én ennek a Józsinak, hiszen azt kellett volna mondanom, hogy még egy kis türelem, pajtás, az őszre *megépül* a fekete-fehér mosdó, odabent, a szarvasmarhatelepen. De hát, bármennyire szeretnénk is évek óta, sohasem jut rá pénz. S lám, most eltanácsolják még a kocsmából is a tehenészt, aki egyébként többet keres, mint három másik tagunk, de aki esetleg holnapra megsértődik az aprócska incidens miatt. S még jó, ha csak más beosztást kér, s nem áll odébb...

A legkevesebben

Megértem, hogyne érteném a téeszelnök gondját, amely korántsem különleges. Ez a táj is azok közül való, amelyekről már tíz éve így értekezett, *Kifelé a feudalizmusból* című esszéjében a szociográfus *Márkus István*: „A mai falut a holnap munkaerővásárának fenyegető feszültsége üli meg. Még a gyarapodó, szemlátomást terjeszkedő és építkező községeket is, hol a házak külseje-belseje sokszor arra vall, hogy az új életre, bár mezőgazdasági keresetekből, de már nem mezőgazda nemzedék számára épül."

Ezek a megállapítások az elmúlt esztendőkben tovább igazolódtak, megmutatkozván a zöldségtermesztés apadásában éppúgy, miként az elhagyott szőlők szomorú látványában. S természetesen abban is, hogy tavaly-tavalyelőtt *visszaestek* a tejhozamok; beszéltünk rossz takarmányozásról és időjárásról, de az *indokoltnál kevesebbet az elégtelen vállalkozóról:* ma is az istállók táján található *a legkevesebb* szakmunkás, s a legtöbb általános iskolát el nem végzett téesztag. „Az ember szerepéről", mintegy kötelességszerűen, meg-megemlékeztek a különféle szakcikkek, a tanácskozások előadói. Emlékszem — ennek is van már egy évtizede —, egy ilyen alkalommal, a MOM Szakasits Árpád Művelődési Házában (lehet-e jobb színhelye a szarvasmarhatenyésztési értekezletnek?) azt találta mondani az egyik miniszterhelyettes:

— Gondolkozzunk el azon, nem kéne-e megváltoztatnunk az elnevezést: tehenész? Valami rangosabb titulust kellene kitalálnunk, akkor tán jobban jönnének erre a pályára a téesztagok.

Megmosolyogni való naivság? Esetleg a kivagyiságra, hiúságra apelláló emberismeret? Tudjuk, hogy az idők folyamán miként módosult szláv jövevényszavunk, a „paraszt" értelmezése is, főként városon. *Illyés Gyula* ezt polgári hatással magyarázza, hogyisne találnék róla hosszadalmas passzust egy másik, a parasztságból jött írónál, *Erdei Ferencnél*. A harmincas évek vége felé íródott *Parasztok* című munkájában töprengi ily módon: „Sehol Európa paraszt tájain nem fáj úgy ez a név és ez a sors, mint itt. A nyugati könnyen viseli: ha ő paraszt, úgy a városiak mesterek, vagy hivatalonokok és egyik megjelöléssel sem jár különösebb bélyeg; keleten pedig annyira természetes és annyira nem elviselhetetlen még, ha paraszt valaki, amikor mások nem azok, hogy észre sem veszi az ember. De itt nagyon nehéz viselni és vagy nem is kell ez a név, vagy pedig olyan veszedelmesen csikorog, ha kimondják, mint a proletár, amikor először mondták munkás helyett az öntudatosabbak és a harcosabbak."

Így, vagy úgy, nincs tudomásom arról, hogy a „tehenész" elnevezést valamiféle hivatali utasítással *eltörölték* volna — aligha van rá szükség. Viszont mind többször tapasztalom, hogy „gondozóként" emlegetik őket — mintha valamely csecsemőotthonban, esetleg aggok házában lennének alkalmazottak. Lám, a dunavarsányi Petőfi Termelőszövetkezet modern tehenészeti telepének vezetője is így beszélt előttem a minap: „A gondozók fele nő, s mert sok köztük az Éva, ezt a nevet nem adjuk a teheneknek, nehogy sértődés essen..."

A dunavarsányi telep, a maga ötezer literes átlagtejhozamával, már nem egyedül való példa, mégis, produktuma hozzávetőleg *duplája* az országos átlagnak. Ráadásul tavaly alig mutatkozott hajlandóság új állattenyésztő telepek építésére a téeszek részéről, miközben további 27 ezer kistermelő hagyta abba a tehéntartást. Barátom meséli friss élményét: a régi istállót újra betonozzák, de amidőn megkérdi, milyen célra, nem a természetszerű választ kapja, hanem ezt: — Tehén? Ugyan! Már megvan a kiutalás. *Trabant jön ebbe a garázsba, uram!*

Megtartották a kedvet

Ez a folyamat megállíthatatlan, ami előre látható volt; bizony, kissé *késve mentették föl az adóztatás alól a szarvasmarhát*, mégis jó, hogy ez *megtörtént*. Mindenesetre kétségtelen, hogy ez az intézkedés már nemigen hozza vissza sokaknak a kedvét. Fehér holló azonban akad. Az Ormánság peremén, több község határában gazdálkodó *baksai Ezüstkalász Termelőszövetkezet* például *A holnap háztáji gazdasága* címmel jelentetett meg egy könyvecskét. Megkaptam egyik példányát. Megtudni belőle, hogy tíz év alatt megduplázódott a háztáji portákon a tejtermelés: 2400-ról 5500 hektóra gyarapodott. Akadnak e téesznek olyan tagjai, akik három vagy öt tehenet is tartanak, úgy látszik tehát, hogy Baksán *sikerült megtartani* a kedvet, lendületet.

A Gödöllői Agrártudományi Egyetemen januárban megrendezett agrártanácskozáson a miniszter elismerően nyugtázta, hogy a tavalyi, kedvezőtlen takarmányhelyzet ellenére is növekedett a tejtermelés, emelkedtek — néhány száz literrel országos átlagban — a hozamok. Bejelentette azt is, hogy 1977-ben *20 ezerrel kívánják növelni* a tehenek számát, s történelmünkben először szeretnénk elérni azt, hogy *kétmilliárd liter fölé növekedjék az ország tejtermelése.*

Hogy ennek a törekvésnek mennyi ága-boga van, azt ugyan jól tudja minden szakember. *Dr. Romány Pál* is utalt rá, hogy az USA-ban járva látta csak igazán: milyen jelentős tartalékaink vannak takarmányok dolgában. Valahogy a kezeügyébe jutott egy 1911-ben megjelent munka, Dorner Béla *Legelőgazdálkodás* című szakkönyve. „Ez a könyv akár ma is kiadható" — állapította meg, majd így folytatta:

— A már ismert módszerek adaptálásáért április 4-re akár két Eötvös-díjat is adnánk. A tejtermelési verseny legjobbjainak díjazására pedig 7 millió forintot szán a tavasszal a minisztérium.

Az előadó kissé eltűnődött azon, hogy sokszor mondogatjuk: a mezőgazdaság fölött nincsen tető, ezért olyan bonyolult olykor megfelelő eredményt produkálni. „A jószágok fölött viszont van tető, s lám, mégis, ugyanazon fajta, azonos istállóban, olykor száz százalékkal kevesebb tejet ad..."

Mi történt azóta?

A múlt év vége felé szervezeti *intézkedéseket hozott a MÉM*, hogy még világosabbá váljék a takarmánygazdálkodás és az állattenyésztés összefüggése. Ennek egyik fejleménye, hogy az Országos Takarmány Felügyelőséget *beolvasztották* az Országos Állattenyésztési Felügyelőségbe. Termelőszövetkezeti példa is akad rá, hogy megleltek a szervezetet az érdekek összehangolására. Az érdi Bentavölgye Tsz-ben láttam — amelynek elnöke, *Dékány István*, egyébként tavalyelőtt kapott Eötvös-díjat —, hogy a legelőgazdálkodást a főállattenyésztő hatáskörébe utalták. „Így aztán vagy jól vagy rosszul dolgozom, de mindenképpen egyazon érdekeltség alapján" — mondta a főállattenyésztő.

Március 17-én országos szarvasmarha-tenyésztési tanácskozáson vitatják meg a további, részben az 1976 végén megalkotott új kormányhatározatból is következő tennivalókat a szakemberek. Debrecen lesz a színhely, s ha a folyamat egészét kívánják áttekinteni, bizonyára szó esik a feldolgozásról, a tejiparról is.

Éppen esztendeje, hogy — *Tejkérdőjelek* címen — cikket írtam az akkor kedvezőtlen fordulatként értékelhető tejhelyzetről, a már 1975 óta tartó vajimportról, továbbá arról, hogy míg 1975-ben még 1,5 milliárd liter tej fölvásárlását irányozta elő a Tejipari Vállalat Trösztje, tavaly már a terv is csak 1,4 milliárd litert tartalmazott. Mi történt azóta? Beszélgető partnerem ezúttal is *dr. Simka István*, a tröszt vezérigazgatója:

— Tavaly még volt vajimport, az idén már *nincs*. Export? Még nem túlságosan jelentős, de juhsajtot adunk el — a juhtej mind kevesebb az egész világon — az USA-ba, Nyugat-Európába, az arab országokba. Van olyan tranzakciónk, hogy *külföldön veszünk sajtalapanyagot, s abból az iráni, kuvaiti speciális ízlésnek megfelelő portékát exportálunk*. Erősen sós állományú sajtok ezek, megfelelve az ottani szokásoknak, klímának, a nagy vízpárolgásnak. Árucsere keretében is beszélhetünk kivitelről, a Szovjetunióval, Lengyelországgal, Csehszlovákiával van ilyen cserénk.

Ami biztató

1976-ban 7,4 százalékkal, 102 millió literrel *több tejet vásárolt* meg az iparág, miközben a fogyasztók 9 százalékkal több tejet vettek a boltokban. Az idén a felvásárlás további 4 százalékos emelkedésével számol a tröszt, amely most már nagyobb figyelmet tud fordítani a választék bővítésére is. Mindent összevetvén, az V. ötéves terv folyamán hozzávetőleg 500 millió literrel ugrik meg a felvásárlás: a tavalyi 1,4 milliárdról 1980-ban 1,9 milliárdra.

Az idei előjelek *biztatóak:* az állami gazdaságokból 16,6, a téeszekből 21,8, a kistermelőktől 1,1 százalékkal volt magasabb a januári kínálat, mint egy évvel korábban. Dr. Simka Istvánnak tehát igaza volt, amikor esztendeje, ezt a prognózist adta: 1977—78 táján billen át a mérleg, a mostani erőfeszítések akkorra teremnek bőséges tejkínálatot.

KERESZTÉNYI NÁNDOR

OPEC-törekvések

Az olajáremelés hullámai

A jelenlegi világgazdaság egyik legfontosabb problémája az úgynevezett új nemzetközi gazdasági rend, a fejlődő országok *törekvése* a gazdasági hatalom struktúrájának *gyökeres megváltoztatására*. Ez a célkitűzés talán legkonkrétabban az ENSZ Iparfejlesztési Szervezete II. általános konferenciáján, 1975-ben Limában fogalmazódott meg. Az akkor elfogadott deklaráció szerint 2000-re a fejlődő világ részesedését a világ ipari termeléséből 25 százalékra kell emelni (a jelenlegi 7-ről). Ahhoz, hogy ezt az ambiciózus célt elérjék, termelésüket évi 9,5 százalékos ütemben kell növelniük.

A célok

A többlettermelés értékesítése jórészt csak külső piacokon képzelhető el, ezért számítások szerint az országcsoport kivitelének feldolgozott termékekből évi 12 százalékkal kell emelkednie. Figyelembe véve, hogy a fejlődő világ kereskedelmének mintegy 5 százalékát bonyolítja csak a szocialista országokkal — a gyarmati korszak hagyományait rövid távon aligha lehet eltüntetni — nyilvánvaló, hogy a többletexport nagyrészt a fejlett tőkés országok piacaira irányul. Ebből viszont következik, hogy az új nemzetközi gazdasági rend végrehajtása során a fejlődő országoknak *létérdekük* a fejlett tőkés országok importlehetőségeinek *dinamikus bővülése.*

Az új nemzetközi gazdasági rend jelszavai között fontos helyet foglalt el mindig is a nyersanyag-politika, a nemzetközi kereskedelem cserearányainak a fejlődő országok számára *előnyös* irányba való megváltoztatása. A gyakorlatban egyelőre csak az OPEC példájára hivatkozhatnak a szakértők, az olajkartell 1973 októbere óta mintegy *négy-ötszörösére emelte* a nyersolaj árát, alapvetően *változtatva* meg a területen az államok (és országcsoportok) közötti jövedelemelosztási viszonyokat. Az OPEC látványos sikerét a fejlődő világban több nyersanyagtermelő próbálta meg *utánozni*, egyéb termékek azonban *nem voltak könnyen* „OPEC-esíthetők". Az utóbbi időben azonban több olyan elemzés látott napvilágot, melyek azt próbálják bizonyítani, hogy az OPEC politikája *csak a szervezet tagállamainak egyértelműen hasznos*, a nem olajtermelő fejlődő országok érdekeinek *nem feltétlenül kedvező*. Vagyis, bár az OPEC célkitűzése — a fejlett és fejlődő országok közötti *kiegyensúlyozottabb* gazdasági kapcsolatok megteremtése — elengedhetetlen, a megvalósítás mértéke és időzítése kérdéseket vet fel.

Az OPEC-országok katari értekezlete előtt megjelent számítások szerint 1973 negyedik negyedéve óta az olajfogyasztó országok *225 milliárd dollárral többet fizettek ki* az OPEC-nak, mintha az olaj ára az 1973 októberit megelőző szinten maradt volna, és ez az olajfogyasztó államokban összesen *600 milliárd dollár értékű termelés elmaradásához vezetett*. Bár a statisztika nem bontja tovább a számokat, nyilvánvaló, hogy a többletkiadások és a termeléskiesés elsősorban *a fejlett tőkés országokat érintette*. Az olajáremelés hatása a fejlett tőkés országokban kettős volt. Egyrészt, mintegy „OPEC-pótadóként", csökkentette a gazdaság fejlesztéséhez rendelkezésre álló forrásokat, másrészt növelte a belső inflációs nyomást. Az OPEC-országok — minden bizonnyal politikai okokból — 1973 második felében emelték a nyersanyag árát, amikor a tőkés országok amúgy is egy ciklikus recesszió küszöbén állottak. A begyűrűző áremelkedés a legtöbb fejlett tőkés államban azonnal deflációs intézkedésekhez vezetett, következésképpen a recesszió *mélyebb és súlyosabb* lett.

Ennek következtében 1975-ben reálértékben mintegy 7 százalékkal *visszaesett* a világkereskedelem, az országcsoportok közül *csak az olajtermelő fejlődők és a szocialista országok növelték volumenben is importjukat.*

Az eredmény

A fejlett tőkés országok exportjára az olajáremelés hatása *nem volt katasztrofális*. Az olajtermelő országok ugyanis a többletjövedelmet részben gazdaságfejlesztési terveik finanszírozására fordították, részben pedig betétként a tőkés pénzpiacon helyezték el. Az előbbi esetben a többletjövedelem *visszaáramlott* a fejlett tőkés országokba — gépek és berendezések iránti rendelés formájában. Az utóbbi módon visszaáramoltatott összegek többsége szintén a fejlett tőkés országok gazdaságfejlesztését segítette. A bankok a pénzből ugyanis vagy exporthiteleket nyújtottak, vagy a belső pénzellátást növelték, beruháztak, értékpapírokat és részvényeket vásároltak.

A fenti körforgásból azonban a nem olajtermelő fejlődő országok *teljesen kimaradtak*. Iparuk jelenleg még képtelen általában olyan modern gépeket és berendezéseket gyártani, melyekre az OPEC-országoknak szükségük van. Az OPEC által nekik nyújtott hitelek és segélyek összege pedig (mintegy 3 milliárd dollár évente) *elenyésző* az 1976-ra jelzett 41 milliárd dolláros kollektív fizetési mérlegdeficithez képest. Könnyű belátni, hogy az olajáremeléssel a fejlett tőkés országok külkereskedelmének egy — az áremelés mértékével növekvő — része „bilaterális kényszerpályára" került, a fejlett tőkés országok importjának egyre nagyobb részét foglalja el az olaj, és ezt ellentételezendő exportjuk egyre nagyobb értékben irányul az olajtermelő országokba. A nem olajtermelő országok áruinak elhelyezési lehetőségei *csökkennek*, helyzetük tehát *relative romlott.*

Az olajáremelés hirtelen és nagymértékű végrehajtásának másik — hosszú távú — következménye, hogy *csökkentette* a fejlett tőkés világ gazdasági növekedésének ütemét. Az OPEC többletjövedelme ugyanis csökkentette az olajimportőr országokban keletkező személyi jövedelmet, következésképpen, a beruházásokra és a személyi fogyasztásra szolgáló összegeket is. Mérséklődik majd a termelés energiaintenzitása, tehát a termelés tőkeintenzitása is, s ez végső soron visszaveti a gazdaságot. Ha ez bekövetkezik — és a jelek erre mutatnak —, akkor a nem olajtermelő fejlődő országok elhelyezési lehetőségei *hosszú távon romlani fognak.*

Válságok nélkül!

Az új nemzetközi gazdasági rend célkitűzése alapvetően antiimperialista, a fejlődő országok követeléseiket nyilvánvalóan a fejlett tőkés országoknak kell, hogy címezzék. Ez az országcsoport alapvetően *felelős* a harmadik világ jelenlegi helyzetéért, másrészt viszont a gazdasági kapcsolatok történelmileg kialakult rendjében csakis a fejlett tőkés országokkal való gazdasági kapcsolatok természetének megváltoztatása — a neokolonializmus megszüntetése — biztosíthatja a fejlődő országok felemelkedését. Az új nemzetközi gazdasági rend megvalósítása közepette azonban figyelemmel kell lenni arra, hogy a világgazdaság rendszere egységes, válságmentes működése *minden részt vevő fél érdeke.*

Gonda György—Lőrincze Péter

Rába-parti Thália

A régi győri polgár — az egykori mondás szerint — két helyre jár színházba: Pestre és Bécsbe. Nyilvánvaló, hogy ez a gazdagok közül is csak a kevesekre vonatkozott; annyi azonban bizonyos, hogy a két világváros földrajzi közelsége nagy hatással volt a gyorsan iparosodó város közönségére. Győr főterén a járókelő a *Kisfaludy Színház* hirdetménye mellett ma is ott találja a budapesti színházak műsorplakátját is. A másfél-két órás vonat- vagy autóút elérhető közelbe hozza a fővárosi előadásokat. Ilyesfajta kirándulás azonban — egyénileg vagy csoportosan — természetesen inkább kivételnek számít; a győri közönség elsősorban a saját színészeitől vár mind több értékes, színvonalas produkciót.

A Kisfaludy Színháznak az utóbbi időben sok-sok gondjáról hallhattunk. Nyomasztó helyiséghiány nehezítette a társulat életét, mindez joggal keserítette el a győri színházbarátokat. Az immár több mint százezer lakosú megyei város szellemi arculatát — a felsőoktatási intézmények hiánya mellett – sokáig a színházi gondok is jellemezték. Az utóbbi években aztán örvendetes változások történtek: Győrbe költözött (illetve folyamatosan költözik) a közlekedési műszaki főiskola több ezer diákjával, oktatóival, kutatóival, párhuzamosan a főiskolai negyed építésével épülni kezdett a város új nevezetessége, a korszerű színházépület is. A színház máris jellegzetes eleme a győri városképnek. Lendületes íve, merészen formált tömege magasan kiemelkedik a Belváros házai közül. Bár a tervek szerint csak jövőre, 1978-ban készül el, építészetileg máris sikert aratott: a helybeliek és a város vendégei egyforma érdeklődéssel nézegetik a hatalmas betonszerkezetet.

A tervek szerint az építők páratlan technikai lehetőséget nyújtó, példásan felszerelt színházat adnak majd át a győrieknek. A ragyogó technikai adottságok azonban önmagukban nem emelik a színvonalat. Így a helyi társulatnak — éppúgy, mint a városi és megyei vezetésnek — fel kell készülnie arra, hogy a munkásokkal és a diákokkal állandóan bővülő közönség az eddiginél sokkal többet vár a Kisfaludy Színháztól.

A városi tanács művelődési osztályán is állandóan figyelemmel kísérik, hogyan halad az építés, és sok szó esik az átadás utáni színházi életről. Az osztály vezetőjét, *dr. Varga Jenőt* először arról kérdezem, *hogy készül fel a tanács erre az igéretes változásra?*

— Bár a Kisfaludy Színház a megyei tanács hatáskörébe tartozik, természetesen a város és a megye közös feladata a társulat segítése, a színházi élet jobb feltételeinek megteremtése. Egyébként a megye lakóinak mintegy negyede győri lakos, és a város vonzáskörébe tartozik sok község is. A két tanács együttműködése tehát mindenképp szükségszerű. Mi azt szeretnénk, ha a felavatás után a színház kibővült létszámmal, minden tekintetben felfrissülve venné birtokába a korszerű, új épületet. Terveink között szerepel a győri operatársulat megszervezése is, hiszen az új színházépületben minden technikai lehetőség meglesz a zenés előadásokhoz.

— *Vidéki operatársulataink helyzetének ismeretében ez nagy vállalkozásnak tűnik...*

— Győr zenei élete gazdag nagy hagyományokban, s napjainkban is büszkék lehetünk eredményeinkre. A megyei filharmonikus zenekar és a Zeneművészeti Főiskola — regionális feladatokat is ellátó — kihelyezett tagozatán kívül több amatőr zenekar és kórus működik a városban. A győri nyár operaelőadásait éppúgy, mint a jelenlegi évadban a fővárosi Operaház stúdiótársulatának rendszeres vendégszerepléseit nagy érdeklődés kíséri. Úgy gondoljuk, hogy az önálló operatársulat létrehozása még tovább gyarapítaná a komoly zene híveit. Mindent elkövetnenk, hogy a munkások és a fiatalok között is kialakuljon az opera törzsközönsége.

— *Győr művészeti életében nagy szerepük van a különböző amatőr társulatoknak is. Az ő munkájukat mennyire ismeri, támogatja a tanács?*

— Országszerte talán az *Arrabona* társulatát ismerik a legjobban; ők a televízió Ki mit tud?-ban is felléptek. Az együttes több mint tíz éve alakult, s a kezdeti nehézségek után, mintegy öt éve, megfelelő körülmények között dolgozhatnak. A tanács nemcsak anyagiakban támogatja a tevékenységüket, de szakmai tanácsokkal is segíti őket. Mind több intézmény, üzem járul hozzá költségvetésükhöz, különösképpen a KISZÖV. Egy másik figyelemre méltó együttesünk a *Kassák-kör*, amely amatőr művészeket tömörít. Olykor szélsőséges kísérleteik régebben ellentmondásosak voltak, ezeknek tisztázása is a tanács hozzáértő segítségét kívánta. Tevékenységük most sokkal sikeresebb; íróik, költőik például a legkülönbözőbb fórumokon jelentkeztek alkotásaikkal.

— *Győr lakossága az utóbbi időben sok fiatallal — diákkal, műszaki értelmiségivel, oktatóval — gyarapodott. Ők mennyiben illeszkedtek be a kulturális életbe?*

– A művelődési osztály mind a három főiskolával — a műszakival, a tanítóképzővel és a zeneművészetivel — jó kapcsolatokat épített ki. Együttműködési szerződést kötöttünk a főiskolák közművelődési bizottságaival, rendszeres kapcsolatot tartunk fenn velük. Biztos vagyok benne, hogy a főiskola fokozatosan minden értelemben gazdagítani fogja a város szellemi életét és igényes közönségét.

Hegyi Gyula

Ruttkai Éva

Bejön a színésznő a várbeli Korona cukrászda tenyérnyi pódiumára, hogy sikerszerepéből, a Cleopátrából elmondja híres szerelmi búcsúját. Szenvedélyesen és fenségesen, mégis egy esendő ember könnyes gesztusával válik meg Antoniusától. Leborulva gyászolja, szinte feloldódik a fájdalomban — aztán minden átmenet nélkül feláll, cirkuszi köpenyt ölt, óriási piros orrot ragaszt, és mint Rivels híres bohóca — *Akrobat, oh!* — artistává vedlik. Megfordul, esdeklő zokogásba tör ki (ez most már másfajta: „porondsírás"), a zokogás lassan átmegy keserű kacajba, majd önfeledt bohócnevetésbe. A közönség, amely karnyújtásnyi távolságban ülve, minden érzelmi rezdülését lélegzetvisszafojtva követte (vagyis vele élte át!), a jelenetzáró diadalmas Hoppá!-nál már felszabadultan nevet, és tombolva tapsol az átváltozó művészet e szem előtt megvalósuló csodájának.

Ez az etűd öt percbe sűrítve bemutatja mindazt, amit a színésznő tud, mindazt, ami *Ruttkai Éva* ma. Megélt tragédiák művészetté nemesített párlatát nyújtja át szinte teljes kitárulkozással a közönségnek. Megrendít a szenvedés megelevenített képeivel, hogy azután bemutassa a feloldás lehetőségét is: hogy az életszeretet és a bölcsesség mifajta ösvényein lehet fölébe kerekedni ennek a szenvedésnek.

A tragikus és a komikus maszk, a színész művészetének két végpontja vagy ha úgy tetszik, ellentétes egyénisége — aki ezt meghódítja, az kivételes művészi erő birtokosává válik, amely mindenre képesíti, amit a deszkákon kínálni kell és lehet. És valóban ez az immár száznál is többször megismételt este tulajdonképpen nem egyéb, mint fölényes *iskolázás*; a művésznő feleleveníti nagy szerepeit a Sirálytól és Margittól a Macska a forró háztetőn érzelmeit titkoló, nyerssszavú Williams-hősnőjéig — és kommentárokat fűz hozzá. Mintegy leleplezi színészetének titkait, anélkül azonban, hogy az élményt elvenné tőlünk; *„kibeszél"* a maszkból és jelmezből, anélkül, hogy egy percre is privatizálna.

Nem tudunk meg róla adatszerűen többet most sem, mégis e személyességében nagyon megrendítő este után másként nézzük már „igazi" színi alakításait is.

Például *Lottéját*, a *Peter Hacks* monodráma nagyszabású hősnőjét: azét a Peter Hacksét, akinek volt bátorsága Thomas Mann után Goethe és Charlotte von Stein kapcsolatának témájához nyúlni; és azt a történelmi figurát, amelynek tükrében az író bemutatta a zabolátlan fiatal zseni és a vonzásába került okos asszony kapcsolatát. A dráma maga is, *Valló Péter* rendezése is hosszabb elemzést érdemelne, de most csak az alakítást tudjuk figyelni. A velünk szemben álló érett asszonyt, aki előbb tagadja, majd megfontolt taktikai lépésnek hazudja, végül minden tartózkodás nélkül bevallja, mintegy meggyónja valódi érzelmeit — nem ugyan a költőnek, hanem *a férjének*, von Stein úrnak, az udvari komformizmus e nyársat nyelt képviselőjének. Miáltal vallomása egyszerre lesz az önmagát vállaló-feladó asszony önkitárulkozása — és jól irányzott fricska a kor (minden korok) falmelléki, beszűkült erkölcsiségének; a mindent vállaló érzelem önkitárulkozása egy asszonyi vallomás tükrében.



(Lengyel Gyula rajza)

Mivel magyarázható mégis e mindent tudó művész kezdeti elfogódottsága? Nem premierláz ez, bizonyosan. Inkább egyfajta *keresés:* próbálgatása annak, miként lehet a birtokba vett eszközökből a vállalt kitárulkozás mélységében új minőséget előállítani. Milyenek legyenek a keverés arányai? Mennyit bízzon az örökölt jó hagyományokra, a vígszínházira, a Nemzetiben megismertre, a *Bajor Gizi* famulusaként megtanultra. (Önálló estjén szépen vall kettejük egykori kapcsolatáról.) És mennyi legyen a szerepe munkájában a takarékos gesztusvilágú, intellektuálisabb, modern színjátszásnak, amelyről szintén sokat tud, de amelynek szintén mély érzelmeket kell hordoznia az ő törvényei szerint.

Őszintesége magával ragad. Játéka egy pillanatra sem tagadja, hogy határponton van. Korábban egy csinos fiatal nő hitette el velünk, hogy kortalanná tud lenni (mint például az Angliai Erzsébetben), most egy érett, szépasszony mutatja meg, hogyan kell felidézni egy bakfis báját és vonzerejét. Az alkotó ember szubjektív gondja csupán ez; a nézőpont változott mindössze: most más magaslatról tekinti át művészi eszközeinek ugyanazt a széles panorámáját.

Lukácsy András

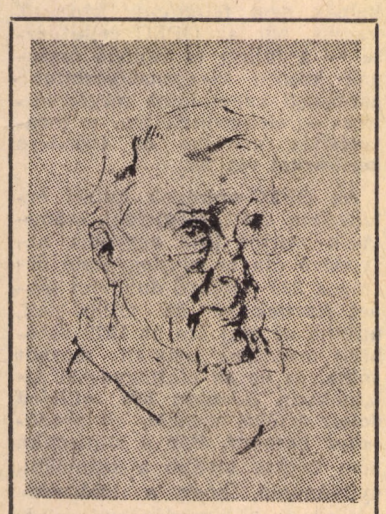
Holló László emlékezete

Nem alföldi vagyok, hanem magyar. Parasztjaim mind félegyháziak, még debreceninek sem mondhatom magam, bár itt élek. De én eszem járásával mindig félegyházi élményeimből táplálkozom, őseimnél, származásomnál fogva vérem ma is oda húz, ehhez a tájhoz. Ennyiben valóban alföldi vagyok... — vallotta magáról és festészetéről, életének nyolcadik évtizedében *Holló László* Kossuth-díjas, érdemes művész, aki 1887. március 6-án, 90 évvel ezelőtt született Kiskunfélegyházán.

Pedig — fiatalkori tanulmányútjait befejezvén — már sok-sok évtizeddel ezelőtt egy hosszú, termékeny életre szóló elkötelezte magát Debrecen városához és az alföldi piktúrához. A Tilalmas, meg a Tócóskert, valamint a Dada az ő ecsetje nyomán vonulhatott be kitörölhetetlenül a magyar festészet történetébe. A paraszti munkajelenetek, düledező viskók, az igásállatok sajátos drámaiságot magába sűrítő világa — többek között — az ő kitartó érdeklődése nyomán nyerhetett végérvényesen polgárjogot a hazai képzőművészetben. Akárcsak csendéleteiben az alföldi kertek, mezők virágai és gyümölcsei: a napraforgó, a mályva meg a paprika, a sütőtök, a birs mázatlan, paraszti cserépedények kíséretében. De életútja, festői munkássága korántsem alakult ilyen egyszerűen, amint azt pályafutása csúcsáról visszatekintve hihetnénk.

Indulásánál a budapesti mintarajziskolában *Székely Bertalan* fejlesztette kompozíciós készséget, ennek az intézetnek az igazgatója *Szinyei Merse Pál* volt. A Majális híres szerzője egy alkalommal meg is jegyezte Holló egyik ifjúkori akttanulmányáról: *„Milyen festői!"* Ez az önkéntelen értékelés egy életen át megmaradt Holló László emlékezetében. De igazi mesterére *Hollósy Simon* személyében lelt.

Német, francia, olaszországi és spanyol földről, soha meg nem ismételt fiatalkori tanulmányútjairól Rembrandt, meg El Greco iránti csodálatát hozta haza útipoggyászként, hogy azután Debrecenben végleg letelepedve, élete végéig ezekből táplálkozzék. Pedig akkor már külföldön és itthon egyaránt javában virágoztak az „izmusok". Ő a maga mérsékelt módján mindebből a plein-airt és némi expresszionista hatást sajátított egyénivé az évek folyamán. Így sikerült neki az, hogy mindvégig önmaga maradhasson életvitelében, munkálkodásában egyaránt. Hiszen született festő, vérbeli kolorista volt.



Egy önarckép a sok közül

A két világháború közötti időszakban eleinte történelmi ihletésű kompozíciókat festett. De már ezzel párhuzamosan megjelenik munkásságában a későbbi kizárólagos, és egyeduralkodó téma: a népélet minden szépítéstől mentes, valósághűségre törekvő ábrázolása. Koszta, Rudnay, Tornyai rokona volt ő ebben a szándékában. Viharos drámaiságú kompozícióiban ott feszül a változás szükségszerűségének felismerése, a változtatni akarás ereje. Holló László sajátosan egyéni ötvözetben teljesítette ki az ilyen irányú haladó hazai hagyományok eredményei, amikor azt kortársi és külföldi modern törekvésekkel egyesítette.

Különösen kivirágzott ez a festészet a felszabadulás utáni évtizedekben. Témavilága egyre derűsebbé vált, ezzel párhuzamosan kivilágosodott színskálája is. Ezáltal eszmei és festői téren egyaránt továbbfejlesztette az alföldi realisták törekvéseit.

Megszállottsággal művelte nemcsak a festészetet, hanem a grafikát is. *„A rajzban nem lehet tréfálni, ott minden kiderül"* — hangoztatta. A festői és grafikuserények mesteri egyesítését leginkább remekbe sikerült önarcképein valósította meg. A húszas évektől kezdve úgyszólván napjainkig száznál több portrét vetett papírra saját magáról. Ezek az önelemzés és az emberábrázolás iskolapéldái.

Bár a század tízes éveitől rendszeresen kiállító művész volt, országosan ismertté csak a negyvenes évektől kezdett válni. Az igazi társadalmi elismerést pedig csak a felszabadulás hozta meg számára. A Magyar Nemzeti Galéria számos alkotását őrzi. Hagyatékának számottevő része a debreceni Déri Múzeumra szállt. Születésének 90. évfordulója tiszteletére itt rendezik meg az életművét bemutató nagyszabású emlékkiállítást. Tócóskerti műteremházának rendbehozatala is elkezdődött, hogy a közeljövőben emlékmúzeumként fogadhassa a munkássága iránt érdeklődőket.

Wagner István



Artner Margit rajza

Tőkés energiahelyzet

Mi lesz 1985-ben?

A 24 legfejlettebb tőkés államot tömörítő gazdasági szervezet, az OECD a közelmúltban tette közzé elemzését az országcsoport távlati energiahelyzetéről.

Mint minden ilyen jellegű előrejelzés, az OECD-tanulmány is bizonyos tényezőket számítása szempontjából *adottnak* vesz. Feltételezik például a szerzők — ez a vélemény egyébként a szakértők körében manapság szinte egyeduralkodó —, hogy az olaj ára a vizsgált időszakban reálértékben *nem emelkedik*, az árnövekedés csak a világgazdaságban végbemenő inflációért kompenzálja.

Ugyancsak bizalmat szavaz az OECD a tőkés kormányok energiakonzerváló és -takarékossági intézkedéseinek. A becslés szerint ugyanis az energiafelhasználás növekedési üteme a vizsgált időszakban *elmarad* a bruttó hazai össztermék (GDP) emelkedésének rátájától.

Végül az előrejelzés *állást foglal* az országcsoport gazdasági növekedésének kérdésében is, eszerint 1974—80 között 4,3 százalék, 1980—85 között pedig 4,1 százalék lesz a 24 tagországban a gazdasági növekedés üteme.

Változnak a tőkés világ belső erőviszonyai

Ennek figyelembevételével 1974—1985 között évi átlagban az energiaszükséglet *3,6 százalékkal nő* az OECD-országokban és a vizsgált periódus végére olajegyenértékben kifejezve 5094 millió tonnát ér majd el. Ebből 1750 millió tonnát tesz ki a térség olajimportja, ez a teljes energiaszükségletnek 34 százaléka; arányában tehát az 1974-es 37 százalékhoz képest *csökkenést* jelent.

Abszolút mennyiségben kifejezve azonban a fejlett tőkés országoknak az OPEC-olajtól való *függése* növekedik. Jelenleg naponként 30 millió barrelt importálnak a kartelltagoktól, 1985-re a napi behozatal *35 millió hordóra nő*. Ha a gazdasági növekedés a fejlett tőkés országokban meghaladná az előirányzottat, az olajimport korlátai a gazdasági növekedést behatárolják. Így 0,5 százalékos évi átlagos többletemelkedés a napi behozatalt már tartósan 38 millió barrel fölé nyomná.

A jelentés egyik fontos megállapítása, hogy energiaszempontból 1985-re *megváltoznak a tőkés világ belső erőviszonyai*. Napjainkban a helyzet az, hogy az Egyesült Államok függése az importált kőolajtól mérsékeltebb, mint a Közös Piacé, ennélfogva az elmúlt évek eseményei gazdaságát is *kevésbé rázták meg*.

1985-re azonban a Közös Piac energiamérlege *megváltozik*. Jelenleg szükségletének 61 százalékát elégíti ki az importált kőolaj, a vizsgált periódus végére viszont az arány 43 százalékra *csökken*. (Sőt, esetleg a behozatal részesedése még ennél is kisebb lehet, ha az északi-tengeri olaj kitermelése gyorsabban fut fel a jelentés által felhasznált bevallottan pesszimista variánsnál.) Az Egyesült Államokban viszont ellenkező tendencia érvényesül. Jelenleg a szükséglet 17 százalékát elégíti ki az import, 1985-re a behozatal súlya 20 százalékra növekszik.

A széntől az atomig

Az egyes energiaforrásokat tekintve a kép meglehetősen *eltérő*. Az OECD széntermelése például az 1974-es 634,2 millió olajegyenérték-tonnáról 1985-re 863 milló tonnára nő, úgy, hogy az emelkedés legnagyobb részét az amerikai kontinens adja. Az USA termelése 50 százalékkal, Kanadáé 135 százalékkal bővül, Nyugat-Európában pedig az angol szénbányászat emelkedik 21 százalékkal. Ez utóbbit azonban *ellensúlyozni fogja* az NSZK termelésében bekövetkező 10 százalékos *csökkenés*, illetve a francia szénkitermelés mintegy 50 százalékos visszaesése. Végeredményben 1985-ben az OECD 63,7 millió tonna szenet fog importálni, főként *a szocialista országokból*.

Ami az olajat illeti, a vizsgált időszakban a többlettermelés a jelentés szerint csak Alaszkából és az Északi-tengerről jöhet. Az alaszkai mezőktől eltekintve az észak-amerikai termelés — megfelelően az elmúlt évek tendenciájának — *tovább csökken*, a Prudhoe Bay lelőhely azonban napi 2,5 millió barrel szállítására lesz képes. Az északi-tengeri kutak 1985-re napi 3,9 millió barrel olajat adnak, ez a 24 ország teljes szükségletének 4 százaléka.

A szakértők az OECD-jelentésnek az atomenergiával kapcsolatos részét bírálják a legtöbbet. Az 1975-ös előrejelzések az időszak végére 748 millió olajegyenérték-tonna atomerőműkapacitást jósoltak. Akkor ezt túlságosan optimistának tartották. A közelmúltban megjelent tanulmány — úgy tűnik — a másik végletet választotta. A becsült kapacitás már csak 464 millió tonna. Ez pedig elmarad még attól a szinttől is, amelyet a tőkés kormányok az 1973-as krízist megelőzően beterveztek. A tanulmány szerzői szerint azonban még a módosított érték is túlságosan optimista lehet. Hiszen az atomerőművek megvalósulási üteme — főként környezetvédelmi meggondolások miatt — a legtöbb fejlett tőkés országban *lelassult*.

G. Gy.—L. P.

Kilencezer kiállító hatvan országból

Vásárnyitás Lipcsében

(Folytatás az 1. oldalról)

Látható lesz majd a KGST számítógép-rendszeréhez tartozó EC 1040-es adatfeldolgozó gép, s a közös fejlesztésű burgonyabetakarító és automata válogatógép.

Hazánk 30 éve állít ki Lipcsében. Most *tizenegy magyar külkereskedelmi vállalat*, elsősorban elektrotechnikai, automatizálási és hírközlő berendezéseket, valamint számító és irodagépeket mutat be.

A vásár szocialista vendégkiállítói közül a legnagyobb a Szovjetunió; 12 ezer négyzetméteren mutatja be termékeit. Lengyelország főként gépipari termékeket hozott, Csehszlovákia árui között pedig különösen említésre méltóak a szerszámgépek és az élelmiszeripari gépek. Bulgária kiállított gépipari, kohászati, elektronikus és elektrotechnikai termékeinek, valamint szállító- és emelőberendezéseinek *80 százaléka* a KGST-együttműködés és szakosítás eredménye. Románia gépipari, továbbá szállító- és emelőberendezéseket, Kuba könnyű- és élelmiszeripari, valamint mezőgazdasági és halászati termékeket kínál. Mongólia főleg kiadói termékeket hozott, Jugoszlávia pedig kohászati, elektrotechnikai és automatizálási árukat, valamint szerszámgépeket. A vásáron *először* kiállító Vietnami Szocialista Köztársaság bemutatóját a könnyű- és élelmiszeripar, valamint a könyvkiadás uralja.

Több mint 20 fejlődő ország hivatalos kollektív kiállítással és egyéni kiállítókkal reprezentálja nemzeti exportlehetőségeit. Először állít ki hivatalosan Irán, Mozambik és a Fülöp-szigetek. Huszonhat nyugat-európai, tengerentúli iparilag fejlett tőkés országból és Nyugat-Berlinből kereken 2100 kiállító van jelen Lipcsében.

Lakásépítés Budapesten 2.

Kényszerpályán

Építőipari kapacitást *nem lehet raktározni*. Amit egy adott időszakban nem építenek meg, azt csak valaminek a rovására lehet pótolni. Ezért is tartom *veszélyesnek* azt a terjedőben levő nézetet, miszerint a kezdeti lemaradást az építők majd a tervidőszak folyamán pótolják. Igen, ez *elvileg* lehetséges, más építkezések rovására, más területről elvont építőkkel, túlmunkával, hajrákkal, kiadatlan szabad szombatokkal és vasárnapokkal.

Tavaly az ország legnagyobb építő vállalatánál, a 43-as Állami Építőipari Vállalatnál a panelgyártó kapacitás mintegy 25 százaléka *kihasználatlan* maradt. Szakértői vélemény szerint ez 80 százalékban a nem megfelelő előkészítésnek tudható be. Nem volt terület, fogadószint, ahová elhelyezhették volna az épületek szerkezetét, ehelyett panelek tárolására külön helyet béreltek vagy csökkentették a termelést, a műszakszámot. Ebből gazdálkodási gondok is születtek. Hasonló helyzet alakult ki a másik fővárosi lakásépítő vállalatnál, a Budapesti Lakásépítő Vállalatnál is. Ezúttal a szokásos, immár tudatunkba rögzült frázis — miszerint kevés a kivitelezői kapacitás — nem állja meg a helyét. Az építők könyörögtek munkáért...

Illetékességi körök

A tételes kapacitás-egyeztetésnél végül is a tervidőszakra *megvalósíthatónak* látszik az állami lakásépítés tervezett mennyisége. Ez 62 ezer lakás. A további, ugyancsak rendkívül fontos, magánerős, telepszerű, többszintes lakóépületek megvalósulása nem ilyen biztos, sőt... Az egyedi társasházak, családi házak pedig onnan szerzik a kapacitást, a munkaerőt, ahonnan tudják. (Feketén, hét végén, drágán.)

Most, a már említett miniszertanácsi határozat után újult erővel kezdtek a szakemberek a helyzet *tisztázásához*, hiszen a végletekig nem lehet egymásra mutogatni, abból lakás nem, csak sértődés lesz.

A kormányhatározat előírta a komplex budapesti lakásépítés szervezési hálódiagramjának elkészítését. Az alapháló, amelyet az ÉGSZI vállalt, csak a VI. ötéves tervidőszakra készíthető el, úgy, hogy a későbbiek során keveset csorbuljon. Az V. ötéves tervidőszakra, illetve a hátralevő nem egészen négy esztendőre *már lehetetlen az alaphálót elkészíteni*. Csak kényszerhálók rajzolhatók meg, visszaszámolással. Hiszen nemcsak egy, hanem minden út kritikus.

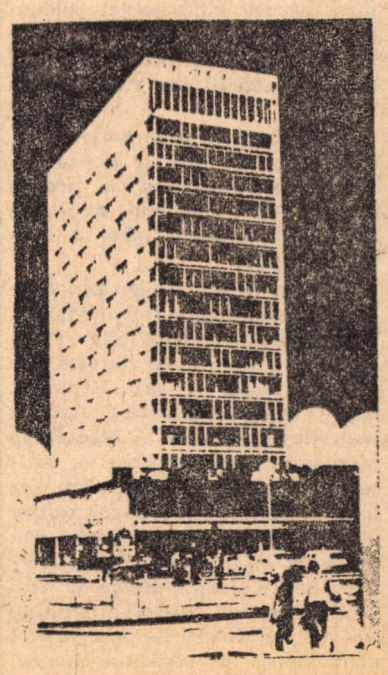
Könnyen belátható ez az állítás, ha arra gondolunk, hogy egy 1000 lakásnál nagyobb telep előkészítési ideje 5—7 év. Ebből következően a jelenleg „építésre fogott" területek *előkészítésének* már az előző öt évben el kellett volna kezdődnie, illetve befejeződnie. Az elmúlt évi keserű tapasztalatok azt mondatják: ezt a munkát a fővárosi tanács nem végezte el. (1976-ban például — a kapacitás megmentése érdekében — az építésügyi miniszter saját apparátusával keresett és talált 1640 lakásra való területet és saját hatáskörében adott megbízást a tervezés és a kivitelezés előkészítésére, mégpedig úgy, hogy 1977 végéig az ott elkészülő lakásokba beköltözhessenek a lakók. Mit tehetett a fővárosi tanács? Tudomásul vette az „illetékességi kör" átlépését.)

Az egyetlen lehetőség

Sok a nem megfelelő előkészítésről szóló történet. Mindegyik lendő, kivitelezés alatt álló lakótelepről *keserűen anekdótáznak* az illetékesek. A kívülállót legfeljebb az lepi meg, hogy vállalatvezetői, minisztériumi szinten ismerik mindegyik ház gondjátbaját, tudnak az el nem bontott trafóállomásról, táv- és villamosvezetékről a különböző lakótelepeken. Normális esetben ez az adat legfeljebb az építésvezető információs rendszerébe juthat.

A kormányhatározatot követő „helyzetfeltárás" elkezdődött, és ha némi késéssel is, de *halad*. Az érdekeltek most már egy-egy jegyzőkönyvben a különböző intézkedésekre néhány napos határidőket szabnak meg egymásnak és önmaguknak. Erre korábban *évek sem voltak elegendőek*. Most a beruházási programok elfogadásával párhuzamosan dolgoznak a tervezőmérnökök, velük szorosan egyeztetnek a kivitelezők. Ma már csupán ez az *egyetlen lehetőség* az állami lakásépítés tervének teljesítésére.

Cikkünk témája azonban elsősorban a főváros lakásépítéséhez (és a kapcsolódó létesítmények kivitelezéséhez) szükséges építési kapacitás számbavétele. Az összeállításnál azonban nem lehet figyelmen kívül hagyni azt a tényt, hogy a kormányhatározat után *szervezetlenné és szervezhetetlenné* vált munkák lehetséges legjobb *összehangolása* most a fő teendő. Már nem 1977-re, hiszen ahhoz késő van. Korábban elhatározták az illetékesek, hogy a tervidőszak két részre oszlik, 1976—77-re, illetve az 1978—80-as időszakra. Az első két évet összességében kell teljesíteni, amitől *az egész terv teljesítése is függ!* Az utolsó három évre viszont már elviekben kidolgozott szervezési és átszervezési koncepció is rendelkezésre áll.



A már említett 43-as ÁÉV eredetileg évi kb. 13 500-as panelgyártó kapacitással készült fel a tervidőszakra. (1975-ben helyezték üzembe a IV-es számú házgyárat.) A gond a panelgyártó kapacitás kihasználásával keletkezett. Ezen segítendő, az a döntés született, hogy a Budapesti Lakásépítő Vállalat átáll a 43-asnál készített elemek összeszerelésére és a lakások befejező munkáinak elvégzésére. Ezzel szemben a BULAV a blokkos technológia után alagútzsalus technológiáját is átadja a különböző építőipari szövetkezeteknek.

Sőt — és ez talán váratlanul következik az eddigiekből —, a 43-as panelgyártó kapacitása *újabb házgyár építése nélkül tovább bővül*. Ennek szervezési és műszaki feltételei: a 43-as AÉV jelenlegi, közösségi épületek létesítéséhez rendelkezésre álló panelgyártó kapacitását megszünteti és helyette lakóépülethez megfelelőt gyárt majd. Menet közben a sablonoknál rekonstrukciót és ezzel párhuzamosan technikai bővítést is végrehajt. Bizonyos bérpreferenciával a jelenleg hiányzó létszámot „visszapótolják" (hiszen megvolt, csak a gyenge gazdasági eredmény miatt eltávozott a dolgozók egy része). Emellett a fásultság következtében jelenleg elharapódzott szervezetlenséget is felszámolják.

A megtermelt panelből, amely 1979-ben 15 300, 1980-ban 16 500 lakás megépítéséhez lesz elegendő, nemcsak a főváros részesedik, hanem a budapesti agglomeráció is. Emellett szóba került — újfent, immár sokadszor — a BULAV által összeszerelt épületek különböző szövetkezetek által történő befejezése, illetve a félkészház-ació. Ez utóbbi formában a budapesti üzemek, a náluk levő belső építőrészlegekkel, saját dolgozóik részére fejezik be az otthonokat. Ezzel a szakipari kapacitás hiányán is némileg segítenek.

Óhajok gyűjteménye?

A közmű- és a fogadószint-építésnél *nincs változás*. Az eddigi vállalatok (Földgép, Mélyépítő, Út-, Vasútépítő, Közép-Magyarországi Közműépítő) vesznek részt a munkában. E vállalatok területileg decentralizálva dolgoznak (tehát nemcsak a fővárosban), így a szükséges kapacitást belső átszervezéssel Budapestre tudják irányítani. Nem könnyű feladat, hiszen e vállalatok is *tele vannak megrendelésssel*, no meg embereket mozgatni, utaztatni, elszállásolni részint nem egyszerű, részint nem olcsó. És nem tudni, ezt ki fogja megfizetni... Az eredetileg elképzelt fővárosi, külön közműépítő vállalatról szóló elképzelés pedig *meg előterjesztési állapotba sem jutott*.

Hasonló a helyzet a közösségi létesítményekkel is. Hivatalosan átmenetileg, a valóságban az egész tervidőszakban 6—8 vidéki vállalatot kijelöltek, ki, hol, hány és mekkora iskolát, óvodát, bölcsődét stb. köteles építeni. Nem alvállalkozóként, hanem generálban, önállóan. A bökkenő „csupán" az, hogy ezzel a kijelöléssel *nem járnak azok az anyagi előnyök, mint a nagyberuházásoknál*. Tehát a vállalatok *nem kapják meg a 4 százalékos pótlékot*. Az is igaz viszont, ha ezt a 4 százalékot megkapták volna a kijelöltek, akkor az a rendelkezésre álló pénzügyi keretnél okozott volna zavarokat.

A fentiekből kitetszik, nem kevés a teendő: átszervezés, termelésnövelés, közben meg kell oldani az egyenletes átmenetet a VI. ötéves tervidőszakra és emellett nem lehet a lakásépítés állandó kísérő jelensége az ütemtelenség, az év végi hajrá. Ez utóbbiról példaként annyit, hogy a kivitelezők eredetileg 1977. első fél évére az éves terv 23—25 százalékának teljesítését vállalták. Többszöri egyeztetéssel, átprogramozással a vállalás 32—35 százalékra emelkedett. Ez az adat, miközben „közkézen" forgott, emelkedett is. Előbb 35—39 százalékra, később 40-re, majd 40—45-re, végül már 45 százalékkal számolnak a fővárosi tanácsnál. Ennyit szándékoznak szétosztani 1977 első félévében. Pedig *csak azt lehet osztani, amit előbb megtermeltek* és ha ez nem teljesül, akkor — adott esetben — ne a kivitelezőkben keressék a bűnbakot, hanem a *mindig felfelé kerekítőkben*. A vállalati ciklogram *nem óhajok gyűjteménye!*

Elkerülni a vészfékezést

Mindez azonban már a sokat emlegetett együttműködési készség témájához tartozik. Soha még ennyire nem volt szükség *az összes résztvevő egymást segíteni akarására*. A jó gépkocsivezető, ha egyenletes, gyors tempóban halad és az úton maga előtt egy kilométerre akadályt lát, lassan fékez. Ez reflex, pedig az útról — mire odaér — talán eltűnik az akadály. Így van ez a lakásépítés folyamatában is. Ha a kivitelező maga előtt látja az előkészítés hiányából álló akadályokat, *lassítja* a munkát, a termelést.

A vészfékezést akarja *elkerülni*. És még mindig sok az „akadály", szemléletesen: az 1977-re vonatkozó három és fél oldalas jegyzőkönyvben elférnek, az 1978-asak már dossziét igényelnek. Nehéz a „fékezés" szükségtelenségéről, illetve a felgyorsítás követelményéről meggyőzni az építőket...

Breitner Miklós

(Folytatjuk)

Irodalom és közművelődés

Beszélgetés Berkesi Andrással

A közművelődési törvény végrehajtásában — úgy tűnik — egyre nagyobb szerep vár a művészekre, különösen az írókra. Tehetségük, személyes varázsuk olyan rétegeket is bevonhat a művelődésbe, amelyeknél ez idáig minden „népnevelői igyekezet" hiábavalónak bizonyult. Közülük páran főállású népművelők, mint például *Berkesi András*, aki januártól az Elzett Művek művelődésügyi tanácsadója.

— *Ritkaság, hogy egy sikeres író népművelői állást választ. Mit vár e „házasságtól"?*

— Rengeteget. Mint író s mint tanácsadó egyaránt. Tudom: valószínűleg kevesebbet írhatok majd, és jóval nehezebb körülmények között. A munkásosztályt azonban ma már nem lehet emlékekből ábrázolni. Aki róluk akar írni, s én róluk akarok, annak ott kell élnie közöttük állandóan. Ez a dolog írói része. A másik: én komolyan hiszek a közművelődési törvényben. Az Elzettnek kilenc gyára van, négy Pesten, öt vidéken. Az a dolgom, hogy végigjárjam e gyárakat, megismerjem a helyi adottságokat, újjászervezzem a könyvtárakat, a klubokat, író-olvasó találkozókat, filmköröket, ismeretterjesztő előadásokat rendezzek, egyszóval megindítsak valami „komolyabbat".

— *Nem gondolja, hogy mindaddig, amíg a gyárak dolgozóinak nagy része bejáró, amíg sokan a nyolc általánost sem végezték el, a közművelő munka illuzórikus? Először nem a munkahelyi körülményeket kellene megjavítani?*

— Szó sincs róla! Nem elég, ha a körülményeket megjavítjuk, s csak utána a kulturálódás feltételeit. Egyszerre kell mind a kettőt! Az a vezető, aki felismeri a művelődés fontosságát, előbb-utóbb felismeri a másikat is. S fordítva is. Talán Leninnek és munkatársainak 1917-ben, amikor elhatározták a forradalmat, meg kellett volna várniuk a cár atyuska halálát? Dolgozni kell, nem mérlegelni.

Persze, elismerem, ott, ahol állandó túlórázás folyik, ahol eleve úgy érkeznek a munkába, hogy az ásó és a gereblye oda van kötözve a kerékpárhoz — ott nagyon nehéz. Főleg annál a rétegnél, amely féibehagyva az általános iskolát, feljött a fővárosba szerencsét próbálni, s (mivel a munkaerőre szükség van) felszívódott valamelyik munkáskerületben.

Csakhogy nem arról van szó, hogy máról holnapra mindent megváltoztassunk! Szép lassan kell legyűrni az előítéleteket, megtörni az ellenállást. S azt hiszem, nem a gyárban vagy nemcsak ott. Hanem a községben, a munkásszálláson, ha kell, még a vonaton és a buszon is.

— *Manapság annyit beszélünk, nyilatkozunk a közművelődési törvényről, hogy már-már kampányjelleget ölthet, formálissá válhat...*

— Így igaz! Ha korszerűtlenül, ügyetlenül, látszatlelkesedéssel csinálják. Ha a statisztikai adatokat hajszolják, s az élettől idegen programokat kreálnak. Ha nem tesznek különbséget például egy évtizedek óta szervezett törzsgárdával dolgozó gyár, s egy alig két éve létesült kis vidéki üzem között.

— *Átlapozva programját, önt mint írót könnyen az a vád érheti, hogy túlságosan is irodalomcentrikus. Úgy érzi, az irodalom ilyen hatással lehet a közművelődésre?*

— Nem hiszem, hogy az irodalom megváltoztathatná a világot, ez Homérosztól Tolsztojig senkinek sem sikerült. De hatással lehet rá. Nem is az a feladata, hogy megváltoztassa, hanem, hogy figyelmeztesse. A legégetőbb társadalmi problémákra (a születések alacsony számára, az abortuszra, a munkásszállásokon élők helyzetére stb.) vajon nem hívta fel az irodalom Fejes, Kertész, Sánta, László-Bencsik, Gáll István, Balázs József művészete is — a figyelmet? És pont ezeket a műveket ne olvassák, hanem helyette Rejtőt, Passuthot, Berkesit? Én világéletemben agitáltam: a regényekben éppúgy, mint az író-olvasó találkozókon, de magam ellen még soha. Most mégis azt mondom: *ne olvassanak Berkesit! Vagy legalábbis, ne csak azt!*

A dolog persze megfordítva is áll. Amennyire igaz, hogy a munkások nem olvassák a mai írókat, annyira igaz az is, hogy manapság egyre kevesebb a munkástémájú könyv. Holott ez alapvető. Jogosan várják, hogy nekik és róluk írjunk. S ha megírtuk, adjuk a kezükbe. Ennyi az egész!

Vinkó József

Nyolc nyelven zengő vers

Az ember, s éppúgy egy nép, egy nemzet ösztönös tulajdonsága, hogy szeret büszke lenni valamire; divatosan szólva: keresi a sikerélményt. S a nemzeti büszkeség, ha tárgya valóságos és másokat nem sért, olyan hasznos, jó tulajdonság, amely értékeket gyarapít s ezáltal a haladást szolgálja.

Mi magyarok változatos történelmünk során büszkék voltunk — hol valódi, hol talmi értékekre. Amire ma vagyunk büszkék, amivel irodalomban, politikában vagy külföldiekkel érintkezve ma dicsekszünk, arról azt valljuk, hogy ha világszerte, más népeknél ugyancsak ez volna alapja a nemzeti büszkeségnek, akkor a népek békéjének és barátságának legbiztosabb zálogát jelentené. József Attila volt az, aki ezt az azóta közkincsünkké — mondhatni: magyar államrezónná — lett gondolatot már egy másik, e gondolatot elutasító rendszerben megfogalmazta. *A Dunánál* című verse ezért egyik legjelentősebb alkotása nemcsak hazai irodalmunknak, hanem a világirodalomnak is. Költői értékei mellett ugyanis valamennyi sora, bárminemű belemagyarázás, aktualizálás nélkül programadó: múltbeli változatos eszméinkből úgy szűri ki az időállót, az értéket, mint aranymosó a nemesfémet.

S hogy lehet-e *nemzeti gondolatkifejezéssel a nagyvilághoz* szólni? — honfitársaink közül sokan, Arany Jánossal élükön, azt vallották, hogy *igazában csak így lehet.*

Első pillantásra tán meglepő lesz az a módszer, amellyel József Attila versének minden népekhez szóló — mondhatni: klasszikusan szabatos — programját bemutatjuk. Azt ajánljuk, hogy e célból más népek reáliáival helyettesítsük be a vers tulajdonneveit és a hozzájuk kapcsolódó fogalmakat. Meglepő eredményre jutunk: a program, az eszmei mondanivaló másutt ugyanolyan érvényes lesz, mint hazai vonatkozásban. Mert ugyan hol nincsenek ősi fenekedések, mohó szerzésvágyból, értelmetlen gyűlölségből, gúnyból, megvetésből gyúrt „történelmi ellentétek"? Legalábbis, hol nem voltak?

Legyen példánk az egykori angol—francia ellentét, mely a hastingsi csata és a százéves háború óta mélyen nyúlt a két nemzet belső életébe, folytatódott a gyarmatokon is s végül irodalmi sablonokká — az idegesítően kakaskodó francia és a kibírhatatlanul flegmatikus angol alakjává — szelídült. Próbáljuk hát meg József Attila versébe behelyettesíteni az angol—francia ellentét reáliáit:

A kikötő (Calais vagy Folkestone
mólójának végén ültem,
néztem, hogy terjed szét
egy olajfolt
— — — — — — — — — — — —
zavaros, bölcs, és nagy volt
a Csatorna.

Vagy pedig:

A honfoglalók győznek velem
holtan
S a meghódoltak kinja
meggyötör.
Guillaume és Harald, Wellington
és Napóleon —
frank és normann, szász és skót
kavarog
e szívben...

és így tovább.



Gedő Lipót karikatúrája József Attiláról

Mindez persze csak játék. Ámde, hogy summázatában mégsem üres játék, ezt a vers utolsó négy sora bizonyítja. Az a *quatrain*, mely már behelyettesítés nélkül is klasszikusan általános érvényű:

A harcot, amelyet őseink vívtak
békévé oldja az emlékezés
s rendezni végre közös
dolgainkat,
ez a mi munkánk: és nem is
kevés.

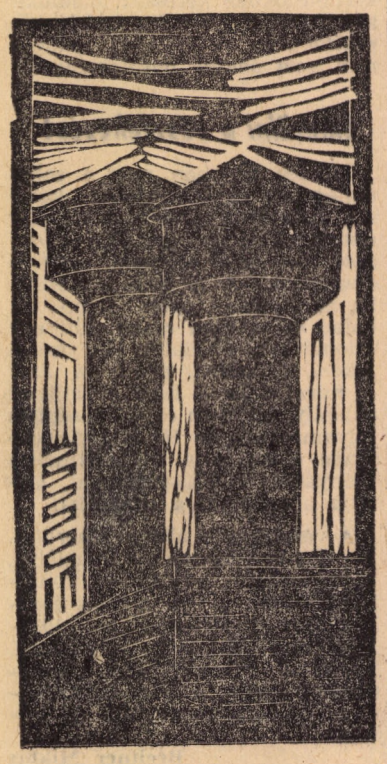
Négy döntő sor: itt válik József Attila pontos megfogalmazójává annak az eszmének, amely ma és ezentúl a mi nemzeti büszkeségünk. Ez a négy sor szállóigévé vált és méltó arra, hogy adekvát fordításokban idegen nyelveken is szállóigévé legyen.

A Corvina kiadó kitűnő sorozatának, az *Arion* gyűjteményeknek 8. kötete ezt a verset a magyar eredeti mellett hét nyelven közli. A fordítások irodalmunk neves költőbarátainak részint közvetítő szövegből, kisebb részben eredetiből készült tolmácsolásai. Sok bennük a kitűnő, adekvát megoldás, de sajnos éppen a tömörségénél és szabatosságánál fogva szállóigévé kovácsolható befejezésnél e közvetítések egyetlen kivétellel csődöt mondtak. A francia szövegben az „őseink" helyett „az én összes őseim" (tous mes ancêtres) nemzetekéből egyéni sorssá csökkenti a múltat, s a *közös dolgok rendezése* helyett azt kívánja, hogy „teremtsünk egy kis rendet összes ügyeinkben" (mettre un peu d'ordre dans toutes nos affaires). Az angolban az őseink által vívott harcból egyetlen nagy csata (the great battle) lett, a *közös dolgok rendezése* pedig a községi ügyek (communal affairs) szintjére szállt alá. A német fordítás annyira „szabad", hogy csak „visszafordításával" jellemezhetjük: „A csata, a régiek nyughatatlan pengéje elcsendesül, amióta az emlékezet magába foglalta. Rendezzük hát végre dolgainkat. Ez a megbízatásunk. Ez nem kevés" — a *közös dolgok rendezéséből* tehát *csak* a „közös" maradt ki. A lengyel szövegben az emlékezés „békehatárt szab" az őseink vívta háborúknak és a *közös dolgok rendezéséből* az lett, hogy „egyeztessük azt, amin veszekedtünk". Az olasz fordításban a *közös dolgok rendezése* helyett csak „gondolni kell végre a közös feladatokra". Az orosz fordítás sem a *közös dolgok rendezéséről* szól, hanem arról, hogy „egyesüljünk dolgainkban", pedig egyébként ez a tolmácsolás szinte tökéletesnek mondható. A bolgár fordítás szerint az ősök ellenségeskedése „felett kell közös dolgainkat felépítenünk", ami annál távolabb áll a *közös dolgok rendezésétől*, minthogy befejeződéséül ez következik: „és itt kezdődik a mi sikerünk". A román szövegben a *közös dolgok rendezése* helyett „megvilágításuk" szerepel. A hét fordítás közül egyedül a kubai *Fayad Jamis* spanyol szövege ért el „telitalálatot" ebben a sorban: „....y arreglar al fin nuestras cosas comunes".

Tudvalevő, hogy a versfordításnál a szöveg, a forma és a hangulat hármas kötöttsége általában áldozatot kíván: a fordítótól függ, hogy melyiket áldozza fel a másikért — ezért *a versfordítás a kompromisszumok művészete.* Programadó, sőt nemzeti értéket megfogalmazó versben, mint amilyen József Attila *A Dunánál* című költeménye, a szöveg elemeiből, úgy véljük, semmit sem szabad feláldozni.

Radó György

Illusztráció



Gerő András metszete

Mindenki mást csinál

Hogyan osztja be ma egy átlagdolgozó egy átlagmunkanap huszonnégy óráját? Általában nyolc órát dolgozik, nyolc órán át alszik, nyolc órát pedig különbözőképpen tölt el: ül a tévé előtt, rádiót hallgat, olvas, bütyköl, udvarol, táncol, kvaterkázik, sportol, sétál, vitatkozik, pletykázik, mered a világba, vizitbe megy, látogatót fogad, sorbaáll jó kenyérért, bevásárol, főz, mosogat és így tovább. Mellőzzük most a tudományos fölméréseket: hogyan tolódik el a napnak ez a háromszor nyolcórás beosztása különböző okokból. Hogy például van túlóra is; hogy a harmadik műszak megzavarja az élet megszokott alvási rendjét; hogy magánizgalmak miatt nem mindenki tudja végigaludni a napi nyolc órát; hogy van, aki aluszékony, s nyolc óránál többet alszik; hogy van, aki lusta és lógós, s nem dolgozza ki a nyolc órát; hogy vannak szabadfoglalkozásúak, akiknek az életritmusa más; hogy vannak, akik huszonnégy órás műszakot teljesítenek, s utána huszonnégy órás pihenőt kapnak stb., stb. Én itt csak az átlagdolgozó átlagmunkanapján elmélkedem, pontosabban: azon, hogy manapság a világ legtermészetesebb dolgának tartjuk a nap ilyen három részre osztottságát. Ugyan miért is jutna ma az emberek eszébe: mit jelentett a munkavállalók sok vérrel és szenvedéssel járó, hosszú küzdelme azért, hogy az élet rendje ilyen legyen, legalábbis az ipari országokban? Ugyan, ki gondol már arra, hogy még egy évszázada sincs, amikor Magyarországon először szabályozták törvénnyel a munkás—tőkés viszonyt, s — jól figyeljünk! — tizenhat órában szabták meg a napi munkaidő maximumát. 1884-ben vívmánynak számított, hogy legfeljebb tizenhat órát kellett egyvégtében robotolni. Most hetven éve viszont még hozhattak egy olyan törvényt — derestörvénynek nevezte el a nép —, mely lehetővé tette már tizenkét éves koruktól a gyerekek elszegődtetését mezőgazdasági cselédnek, s tizennyolc éves korukig a gazda házi fegyelme alá rendelte, beleértve, hogy a gazda testi fenyítést is alkalmazhatott. A törvény korlátozta a szabad költözködést, de — képzeljük — munkaszünetté tette a vasárnapot. S mindössze negyven éve, 1937-ben vezették be törvényesen Magyarországon a nyolcórás munkanapot, bár ez nem vonatkozott a mezőgazdaságra, a közszolgálatra és a közlekedésre. A törvényt nem tartották meg, s a második világháború, a rendkívüli állapot meg is semmisítette ezt a késői vívmányt.

Ugyan, mi jutott szüleinknek és nagyszüleinknek a szabad időből? A munka és az alvás után ki-ki mennyit áldozhatott kedvtelésének, ahogy manapság divatos szóval mondják: hobbijának?

Ezt a kissé hosszú bevezetőt azért kockáztattam meg, hogy elmélkedjem arról: mire valók a hobbik, melyekkel ki-ki hajlama, alkata és kedve szerint eltölti napjának körülbelül egyharmadát? A hobbi szót helyettesíthetjük egy másik idegen szóval — passzió —, de azt hiszem, nagyon találó ez a magyar megfelelője (már csak a rokonhangzás miatt is): hóbort. Ám ennek van némi lenéző zöngéje, ezért én így használnám: kedvteléses hóbort. Néhányat magam fölsoroltam közülük az imént, de az ember belső egyensúlya szempontjából aligha van különbség, ha valaki horgászik szabad idejében, vagy fusizik, vagy a motorját bütyköli, vagy lányok után futkároz, vagy kézimunkázik, vagy bélyeget gyűjt, vagy kutyákat idomít, vagy órák hosszat kocog, vagy gitározni tanul, vagy nyelveket bifláz, vagy keresztrejtvényt fejt, vagy virágokkal bíbelődik, vagy lemezgyűjtő, vagy antikváriumokat búj, vagy discoklubba jár, vagy beatszámokat, játszik át saját magnószalagra, vagy sakkozik, vagy kamaramuzsikál, vagy esténként tánccsoportban gyakorol, vagy úszni jár, vagy kirándulni, vagy gyufaszálakból megépíti a Mátyás-templom mását, vagy fotózik, sőt maga hívja elő felvételeit, vagy színészképeket gyűjt, vagy szerkesztőségekkel levelezik, vagy lovaglóiskolába iratkozik, vagy házat épít saját kezűleg, vagy szobrokat farag bicskával, vagy keleti bigyókat gyűjt a lakásán, vagy magyar nótát szerez, vagy verseket szaval, netán verseket ír.

A lényeg, hogy a mindennapos munka megszokott egyhangúságát föl lehessen váltani valami magánkedvteléssel, mely megszínesíti az életet, s amelyben örömet talál az is, akit hivatalos munkája nem köt le eléggé és nem boldogít, mert amit csinál, nem érzi hivatásnak, csak elfoglaltságnak. Vegyük tudomásul, hogy vannak ilyenek, s nem is kis számban. De azt se felejtsük el, hogy még azoknak is, akik munkájukban örömet találnak, s akiknek a munka nem nyűg, hanem hivatás — szükség van a szabad időben valami másra, kiegészítőre, hogy fölszínre hozhassák személyiségük rejtett

A brit olaj

Halványuló remények

Nagy feltűnést keltett Nyugat-Európában az angol energiaügyi minisztérium tanulmánya, amely meglehetősen borúlátó képet fest az északi-tengeri olajjal kapcsolatos kilátásokról. A tanulmány szerint a kitermelés a vártnál *jóval lassabban halad*, és az is kétségessé vált, hogy a következő évtizedben a szigetország csakugyan a világ tíz legnagyobb kőolajtermelő állama között lesz.

Az immár krónikus gazdasági bajokkal küszködő Nagy-Britannia számára a 70-es évek elejétől a part menti vizekben talált nagy mennyiségű kőolaj csillantotta fel a reménysugarat. Becslések szerint a szigetországot körülvevő vizekben mintegy 3—4,5 milliárd tonna jó minőségű, alacsony kéntartalmú olaj található. Jókora anyagi áldozatokat követelt a készletek feltárása, a kiaknázás és az olaj eljuttatása a szárazföldre. 1975 őszén megindult a termelés az egyik leggazdagabb tengeri olajmezőn, az úgynevezett „Forties-lencsében". Ezzel Nagy-Britannia gazdaságtörténetében új korszak kezdődött: elérhető közelségbe került az önellátás, azaz az energiafüggetlenség megvalósítása.

A szigetország éves kőolajszükséglete megközelíti a 100 millió tonnát. Ezt a mennyiséget szinte az utolsó cseppig importból fedezték, minek következtében tetemesen megnövekedett az amúgy is hagyományosan deficites külkereskedelmi mérleghiány. Az olajimport értékbeli nagyságát jól jellemzi, hogy 1975-ben az olajszámla tette ki a külkereskedelmi mérleg hiányának mintegy 68 százalékát. Ez értékben csaknem elérte a 3 milliárd fontot!

A tengeri kőolajlelőhelyeket felparcellázták és a világ számos nagy olajtársasága kapott koncessziót a kiaknázásra. A lelőhelyek 51 százalékban állami tulajdonban vannak, s az állam érdekeit a Brit Nemzeti Olajtársaság — angol rövidítése BNOC — képviseli. Tavaly már 25 millió tonna (a hazai szükséglet egynegyede) kőolajat hoztak a felszínre, a termelés idén várhatóan 35—45, 1978-ban 65, 1979-ben 85, az évtized végére pedig 100—110 millió tonnára emelkedik. A távlati előrebecslések szerint a kitermelt kőolaj mennyisége 1985-ben eléri majd a *140—150 millió tonnát*. Miután ez *meghaladja* a hazai igényt, arra számítottak, hogy Nagy-Britannia belép majd a kőolajexportőrök sorába.

Kétségtelen, hogy az olajimport fokozatos *csökkenése, majd megszűnése igen kedvezően hathat az ország külkereskedelmi és fizetési mérlegére*. Egy tekintélyes angol gazdaságkutató intézet véleménye szerint az északi-tengeri olaj fokozódó kitermelése következtében idén már *eltűnik* a deficit, sőt 1,1 milliárd font, 1985-ben pedig már 5 milliárd font aktívum várható. Az önellátás megteremtése egyben azt is jelenti, hogy a megtakarított fontmilliárdokat a gazdaság élénkítésére, a szociális feszültségek csökkentésére használhatja fel a kormány.

Az, hogy a kőolaj árát csaknem ötszörösére emelték 1973 óta, igen kedvezően érintette a brit tengeri olajat. Minden áremelés ugyanis növeli az olajkészletek értékét és egyben növeli az olajimport csökkenése révén megtakarított összegeket. Szüksége is van erre a kincstárnak, hiszen az északi-tengeri olaj kutatása és kitermelése hallatlanul költséges. (A kutatások kezdetekor az olajmezők kiaknázására az ország 10 milliárd dolláros kölcsönt vett fel, amelynek visszafizetése most már *esedékessé* vált. A zord időjárási körülmények, valamint a merőben új, víz alatti technológia olyan berendezések behozatalát tette szükségessé, amelyek a világon a legdrágábbak közé tartoznak. Mindent összevetve: a brit tengeri nyersolaj önköltsége átlagosan 18-szor drágább a közel-keletinél.)

A tenger alatti készletek mintegy 30 évre fedezik Nagy-Britannia kőolajszükségletét. Bár a legutóbbi tanulmányok és értékelések szerint a hazai igények kielégítésére elegendőnek látszik, az exporthoz fűzött reményeket azonban gondok árnyékolják.



Korábban ugyanis arra számítottak, hogy Anglia a 80-as években évente 40—50 millió tonna „fekete aranyat" exportál majd, jelenleg viszont — a már említett minisztériumi tanulmány is erre utal — inkább csak a hazai igények kielégítésében bíznak. Az infláció következtében ugyanis *tovább emelkedtek* a kitermelés költségei (drágultak a gépek, a berendezések, a távvezeték építésének költségei is emelkedtek stb.), s csökkent az iparág tavalyi beruházása is. A kitermelés tartós lelassulása, a berendezések késedelmes üzembe állítása következtében elhúzódik a nagy olajmezők kiaknázása. Valószínűleg ez arra vezet majd, hogy *nem következik be* a kőolajtermelés 1985-re várt ugrásszerű megnövekedése, s ez egyben megkérdőjelezi az exportképességet is. Ismételten hangsúlyozni kell: hogy az önellátás megvalósítása nem forog veszélyben, a várt exportbevételekről azonban valószínűleg le kell mondania Angliának.

Az északi-tengeri olaj ezért is a világ egyik *legdrágább olaja*. Ennek ellenére *jótékony* hatással van a brit gazdaságra és meggyorsítja az energiafelhasználás korszerűsítését. (Érdemes megjegyezni, hogy a brit földgázszükséglet csaknem teljes egészét az északi-tengeri földgázmezőkről elégítik ki.) Az exportkilátások megcsappanása viszont nem lesz hatás nélkül a kincstárra, ezért a tervezett, és valószínűleg elmaradó bevételek pótlásáról az államnak más módon kell gondoskodnia.

G. GY. — L. P.

Gyorsan talpra álltak

Az új név Senior, de nem ez a legnagyobb változás Vácott — Több nyereség, béremelés

— „Megjárták" már sokan velünk: megvásárolták az NSZK-ban, vagy Angliában a híres Adidas-tréningruhát, és csak itthon, csomagolás közben jöttek rá, hogy a Váci Kötöttárugyárban készült!

Kísérőm mosolygós *büszkeséggel* meséli a történetet, s nyomatékul még hozzáteszi: nagyot változott itt az élet...

Utoljára 1975 elején jártam a nagy múltú váci gyárban: ekkor *senkinek sem volt kedve tréfálkozni*. Okkal, *mélyponton* álltak. Tele voltak a raktárak és a kereskedelem tovább *csökkentette* rendeléseit, ráadásul fonalhiány is akadályozta a termelést. Különösen nehéz volt a helyzet a vidéki gyáregységekben: *kiütköztek az ipartelepítés korábbi hibái:* a kevés fizetés, a rossz hangulat. Az emberek csoportosan kiléptek... A Könnyűipari Minisztérium levonta a kellő következtetéseket, *személycserére* is sor került. Rendkívül gyorsan talpra álltak: így értékelhető most a Váci Kötöttárugyár munkája.

Három műszak

— Jött a fonal Vácról, majd megkötöttük a kelmét, ami utazott vissza a „feladóhoz" kikészíteni, s érkezett újból hozzánk szabásra, varrásra — magyarázza *Kis Emma*, a pásztói gyáregység főkönyvelője. — Nőtt az átfutási idő, a szállítási költség, nem lehetett jól megszervezni a munkát... Most Vácott, a központi gyárban történik a kötés, kikészítés, szabás — a gyáregységek feladata a konfekcionálás. Az átszervezés hatására egy év alatt *megduplázuk* a nyereségünket, igaz, az átállás *nem volt zökkenőmentes:* a kötőnők bére ugyanis magasabb, mint a varróké, s hiába dolgoznak többet, a besorolási különbség — a feszültség — *megmaradt!*

Végigjárjuk a modern üzemet. A tágas csarnokban szalagrendszerben dolgoznak az asszonyok. Most alapoznak egy újabb gépsort.

— Kísérletként próbáljuk ki az MTM, mozdulatelemzéses munkamódszert, amitől 15—20 százalékos *termelékenységnövekedést* várunk. A műveletek ésszerűsítésével, s a munkakörülmények javulásával nemcsak hatékonyabban termelhetünk majd —, az asszonyok keresete is növekedhet — jegyzi meg a főkönyvelőnő.

— *Kissé „levegős" ez az üzem?!*

— A kötőgépekhez több hely kellett..., de az alapvető gond a munkaerőhiány: azonnal 600 dolgozóval többet tudnánk foglalkoztatni... Amikor a kötöttárugyár Pásztóra települt, még bőven volt munkaerő, biztatóak voltak a távlatok. Közben változott Nógrád megye iparszerkezete, és *a helyi vezetők sem tudták betartani ígéreteiket.*

Hasonló volt a helyzet a többi gyáregységben, Jászapátiban, Kazár-Tordason, Vámosmikolán. A törzsgyári centralizáció — a kötöde és a szabászat központosítása — lehetővé tette a képzett munkaerő jobb felhasználását, az ésszerűbb gépkiszolgálást.

— Gyártásszervezésünk átfogja az anyagmozgatást, -ellátást, gépkarbantartást, a minőségellenőrzést. Ehhez a dolgozók rengeteg apró, de nagyon jól használható ötlettel, újítással járultak hozzá. Jelentős anyagmegtakarítást értünk el, egyetlen esztendő alatt megduplázuk az eszközhatékonyságot; ma már a kikészítő és a festőde nagy értékű gépei, berendezései három műszakban dolgoznak. Csupán a szervezési intézkedések révén 32 millió forint többlethez jutottunk — foglalja össze eddigi eredményeiket *Tóth B. Zoltán* vezérigazgató.

Külföldi vevők

— Részletes tervet dolgoztunk ki az új technika fogadására — mutat körbe a jacquard kötőgépek között *Varga Lajos* üzemvezető. — Látja, elég szorosan vagyunk —, ez a csarnok ugyanis raktár volt —, mégis ugrásszerű termelésnövekedést lehetett elérni az átgondolt szervezéssel, a napra kész géptelepítéssel. Termelés közben, munkakiesés nélkül kellett munkába állítani az új gépeket. Egy hét alatt sikerült — ez rekordidő a szakmában...

Persze, mindez csak *átmeneti* megoldás, a kötődét bővíteni kell, hiszen ebben a környezetben az új technika nem sokat javított a munkakörülményeken. Klimatizált, korszerű üzemrészre van szükség — ennek megvalósítása az egyik központi célja ebben a tervidőszakban a Váci Kötöttárugyárnak. *Több varriációt dolgoztak ki* hitelkérelmükben — s majd a pénzügyi lehetőségek döntik el, hogy melyik változat valósul meg. Egy azonban biztos: a tervidőszak végére nemcsak a termelés mennyisége és minősége javul, de alapvetően korszerűsödnek a munkakörülmények is. Szükség is van erre, hiszen a 93 éves váci gyár épületei felett már *eljárt az idő.*

— Életveszélyes az épület! — magyarázza a gerendaácsolatok rendeltetését a vezérigazgató. S ugyanez érvényes az üzemcsarnokokra is. *A tetőszerkezetek helyreállítását — saját erőből — megkezdtük.*

— A kikészítőt összevonjuk, a festődét pedig zártrendszerűvé tesszük — tájékoztat *Pálmai Árpád* üzemrészvezető. — Nagyon lényeges, hogy megvásároltuk a Sandoz cég know-howját a korszerű, úgynevezett rövidflottás festési eljárásra: alkalmazásával szebbé, színtartóbbá válnak majd termékeink. Ez az egyik feltétele a tőkés export növelésének.

Akad más is, így például a minőség javítása, a különféle kelmék pontosabb, hatékonyabb konfekcionálása. Előfeltétele ennek a szabászat további korszerűsítése. Itt automatizált „terítéki"-rendszert valósítanak meg.

Ebben az évben 20 százalékkal növeli tőkés exportját a kötöttárugyár, hagyományos vásárlói az itt vásárolt korszerű szabadidő- és sportruházatnak NSZK-beli, angliai, holland, líbiai, kuvaiti, a jugoszláviai vállalatok — és érdeklődnek újabb termékeik iránt francia és belga cégek is. A gyors talpraállásban ugyanis *kulcsszerepe volt* a gyártmányfejlesztésnek, a termékszerkezet folyamatos — és reális piaci igényeken alapuló — átalakításának. Ezt mutatják a vállalat gazdálkodási eredményei is: 1975-ben 750 millió forint értékű kötöttárut készítettek, tavaly viszont elérték a 880 milliót. Ám az árbevételnél jobban nőtt a nyereség, 42 millióról — miközben változtak a gazdasági szabályozók — 1976-ra 93 millióra *emelkedett.*

A kísérleti varrodában éppen nagy a sürgés-forgás: készülődnek váci mintaüzletük megnyitására, ami tegnap fogadta először a vásárlókat. A bemutató kollekció nagyon csábító: láttam többféle színű, kedves díszítőelemekkel ellátott, modern vonalú gyermektréningruhákat, hófehér, tiszta poliészterből készült ruhát, kosztümöt, könnyű, a test formájához jól idomuló kapucnis felsőrészt, pantallót, selyemhatású női blúzokat, de legjobban a legújabb termék, az akrilból és gyapjúból készült puha, bársonyos pulóver tetszett.

Megdolgoznak érte

— Boltunkkal szeretnénk hozzájárulni Vác jobb ellátásához, de ugyanakkor sokirányú piackutatást is végeznénk itt — mondja Triebné *Kurucz Júlia*, a kísérleti varroda vezetője. Az új üzlet tehát egyszerre tölt be kiskereskedelmi és marketingfunkciókat. Propagandamunkánk — az újabb üzletkötések reményében is — tovább bővül, ennek egyik láncszeme márkanévválasztásunk. Ezentúl a Váci Kötöttárugyár termékeit a *„Senior"* fantázianévvel látjuk el. A választást a kellemes hangzás mellett hagyományaink is indokolják: Vácott épült meg hajdanában az ország első kötöttárugyára. Méltán viselhetjük hát a rangidős nevet...

Tóth B. Zoltán végül még egy, figyelemre méltó tanulságra hívja fel a figyelmemet:

— Tavaly 11 százalékos, differenciált béremelést hajtottunk végre: ebből csak *négy* százalékra adott alapot a központi preferencia, tehát egy százalék már „beleesett" a részesedést terhelő progresszív adózásba. Akcióink 3—4 millió forintba „került", *mégsem bántuk meg!* Meggyőződésem, hogy egyszer „meg kell venni" a bért.

— *Munkatársaival beszélgetve, akadt, aki úgy látta: ma már túl jó a hangulat...*

— A Váci Kötöttárugyár bérszínvonala *mélyen alatta volt* az iparági átlagnak — ez tény. De az is: még hosszú évek jó munkája szükséges ahhoz, hogy *utolérjük* magunkat. Ahol tudunk, javítunk a munkakörülményeken is. Az összetett intézkedések hatására kiegyensúlyozott a *gyár* helyzete, *megnyugodtak a kedélyek.*

Bossányi Katalin

HORIZONT • HORIZONT • HORIZONT

Anglia és a szocialista országok

Bővült Anglia kereskedelme a szocialista országokkal. A brit kereskedelmi minisztérium közlése szerint az év első két hónapjában a szocialista országokba szállított angol áruk értéke *132,2* millió font sterling volt, szemben az elmúlt év azonos időszakában szállított *128,7* millió font sterling értékkel. A behozatal is *növekedett.*

Moszkva–München légi járat

Április 3-án indul a Moszkva München közötti légi járat — közölte az Aeroflot képviselője. A járaton a *szovjet TU—154* típusú személyszállító repülőgépek bonyolítják majd le a forgalmat. A 2300 kilométeres távolságot három óra alatt megtevő gépek hetenként *egyszer* közlekednek.

Új hőforrás

Kilencven fokon felüli vizet ad a bulgáriai Kjusztendil megyében most felfedezett hőforrás. Ez az egész Balkán félsziget és Bulgária *legmelegebb* hőforrása; hasznosítását *még az idén* megkezdik.

Moshatók, tartósabbak

Új épületfestékek

Megújulnak a Rákóczi út házai, a korábbinál vidámabb színű bevonatot kapnak az épületek utcai homlokzatai. A lakóház-tatarozáshoz most *először* felhasználásra kerülő festékek tulajdonságairól kérdeztük *Feuer Istvánt*, a Budalakk kereskedelmi főosztályának vezetőjét.

— Az új termékek legnagyobb előnye, hogy a velük festett *vakolat élettartamát 15—20 évre növelik*, ami négyszerese, ötszöröse a korábbinak. Ennek jelentőségét akkor értjük meg, ha tudjuk, hogy egy emeletes ház homlokzatának színezéséhez felhasznált festékek *ára az összköltségnek csak 20—25 százalékát teszi ki* — a fennmaradó összeg nagyobbik része az állványozásra megy el. Nem mindegy tehát, hogy *hány évenként* kell minden egyes emeletes épület mellé — aránytalanul magas költséggel — állványt építeni. Mivel az új festékek szórással vagy hengerezéssel is felhordhatók a felületre, *alkalmazásuk rendkívül termelékeny.* Ritkábban és rövidebb ideig kell elviselni a tatarozással járó kellemetlenségeket is.

A hagyományos festékek nem gátolják meg, hogy a gépjárművek kipufogógázai a vakolat alkotó elemeivel kémiai reakcióba lépjenek, és így idő előtt elpusztuljanak. Az új termékek bevonata *megvédi* az alatta levő rétegeket a különböző káros hatásoktól. Ebből adódnak további fontos előnyei is: a festékréteg *meggátolja a víz beszivárgását*, a fal átázását, és ezáltal nemcsak a fal élettartamát növeli, de *hőszigetelő képességét is javítja.* Kedvező tulajdonsága, hogy *mosható* és gyorsan tisztítható.

Az építőipar szerteágazó feladatainak megfelelően *három*, eltérő rendeltetésű festéket állítanak elő. *Dekolitot* használtak a lakótelepek kommunális létesítményeinél, a Kálvin téri házak felújításánál, a Felszabadulás téri, a Deák téri és a Nagyvárad téri aluljárók és metróállomások mennyezetének festésénél.

— tt —

A törvény szellemében

Kommunális javaslatok

Dr. Mátay Pál Fejér megyei képviselő kezdettől részt vett a közérdekű bejelentésekről szóló törvény előkészítésében. A tervezet elfogadását megelőző vitában is számos javaslatot, a végrehajtást könnyítő észrevételt tett. Felszólalt a szövegtervezet végső simítását elvégző jogi bizottság ülésén, szót kért a parlament plénuma előtt. A törvénynek a tanácsi munkát érintő néhány összefüggéséről beszélgetünk.

— *Közérdekű javaslatainak csak egy része kapott nyilvánosságot a sajtóban. Mi maradt ki a hozzászólásából?*

— A jogi bizottság ülésén hosszasan vitattak egy javaslatot. Eszerint a panaszokhoz hasonlóan a közérdekű bejelentés előterjesztését is csupán *egyszer* lenne szabad megengedni...

— *De végül is, úgy tudom, mégsem így döntöttek.*

— Igen, a jogi bizottság tagjainak döntő többsége elvetette ezt a javaslatot. Támogatóinak gondolkodásában, úgy érzem — s ezt felszólalásomban is elmondtam —, *a közérdekű bejelentések fogalma igen leszűkült;* keveredett az egyéni panasszal, az emberi hibákat érintő észrevételekkel.

— *Egyesek szerint mindez ösztönzőleg hat azokra, akik indigóval, sokszorosítva készítik bejelentéseiket, egyszerre több szervhez címezve őket.*

— Én nem tartok ettől a veszélytől! Egy, a jelenleginél *pezsgőbb közélet a tanácsok számára is szinte felmérhetetlen segítséget jelentene,* és ez a fontos. Ezt kell bátorítani!

— *Van egy terület, ahol a tanácsok ma is különösen sok bejelentést kapnak. A kommunális javaslatokra gondolok. Dr. Papp Lajos államtitkár, a Minisztertanács Tanácsi Hivatalának elnöke parlamenti felszólalásában külön is kitért erre a kérdésre.*

— Az államtitkár a legfrissebb adatokat idézve elmondta: évente közel *150 ezer javaslat érkezik a tanácsokhoz.* Ezeknek többsége a város- és községfejlesztéssel, a gazdálkodással, a lakosság életkörülményeinek és ellátásának javításával foglalkozik; az V. ötéves terv előkészítését segítette. A képviselői, tanácstagi beszámolókon megyénkben is több száz ilyen javaslatot regisztrálunk esetenként. Ezek is természetesen a törvény hatálya alá tartozó közérdekű javaslatok. Mivel azonban — amint erre a bizottsági ülésen is utaltam —, *elintézésük rendje már kialakult és bevált,* kár lenne ezen a jól bevált mechanizmuson erőnek erejével változtani, a jelenleginél terjedelmesebb eljárási keretek közé szorítani az ügyintézést. Nem lenne célszerű *egyedi ügyeket, aktákat kreálni olyan javaslatokból, hogy egy községben hol fúrjanak kutat, hol épüljön meg a szolgáltatóház, meddig érjen az aszfaltút s a járda...* Hiszen e javaslatok ma is befutnak a tanácsi vezetéshez, valamennyit alaposan megfontolják, ha lehet, megvalósítják, beépítik a tervekbe. Ha pedig netán átmenetileg akadályba ütközne a megvalósításuk, a javaslat sorsáról *időben tájékoztatják* a bejelentőt. Ezért én annak vagyok a híve, hogy e javaslatokat *a most elfogadott törvény szellemében* kell fogadni és intézni.

B. L.

Tizenhat év őszinteség

„Védőke", a tanácstagunk



— Ki ne ismerné a tanácstagi körzetében! — nevet a két asszony, akitől *Turóczy Gyuláné,* nyugdíjas védőnő felől érdeklődünk a Tolna megyei *Decsen.*

— *A Védőkét keresik?* Ne haragudjanak, de őt csak így szabad emlegetni, mert mindenki így hívja! — magyarázzák, s mutatják az utat.

A falu adta név árulkodik. A Sárközben — aminek a „fővárosa" Decs — mindenkit és mindent, ami kedves, becéznek. Még a dicséretet is így fokozzák: „ez a gyerek nagyon jóka"... A Védőke is közszeretetnek örvend.

— A Sárközről azt állítják, nehezen fogadja be az idegent. *Pápai születésű vagyok,* 1938-ban kerültem ide. No, én azonnal itthon éreztem Decsen magam, és sohasem fordult meg a fejemben, hogy máshová menjek — mondja csendesen az egyébként temperamentumos, jókedélyű Túróczyné.

— Amikor engem kineveztek, a védőnőnek nagy feladatai voltak. A Sárköz *nevezetes volt az egykéről,* mindenekelőtt ezt a szemléletet — és mindazt, ami vele járt — kellett leküzdeni. Népszerűtlen küldetésemet sohasem próbáltam nyájaskodással ellensúlyozni. Úgy tartottam, a védőnői munkában *a legnagyobb szükség az őszinte szóra* van. Tizenhat éve tanácstagnak jelöltek. Akkor sokat töprengtem: mit kell tennem, ha jó tanácstag akarok lenni? A gyakorlat arra tanított, hogy a tanácstag is — akár a védőnő — *akkor teszi jól, ha mindig őszinte.*

Decsen még sokan emlékeznek rá, hogy Túróczyék háza felé időnként megindult a „vándorlás". Tanácstagi körzetének lakói igyekeztek megbeszélésre...

— Amikor a tanácstagi körzetem az a környék volt, ahol lakunk, sokszor előfordult, hogy *elhívtam mindenkit hozzánk,* és itt beszéltük meg közös dolgainkat. Mostani körzetem a község másik részén van; ha találkozni akarok választóimmal, elő kell vennem a kerékpárt. Pedig amikor nyugdíjba mentem, neki is pihenést ígértem... Kicsit nehezteltem is, hogy megváltozott a tanácstagi körzetem, de azt mondták: *Védőke, maga mindenkit ismer, és magát is mindenki ismeri.* Szívesen választanák tanácstagnak a község bármelyik részében, ne makacskodjon. Igaz, én a mostani körzetemben is ismerős vagyok, az ott lakók jó részét *még pólyáskorából* ismerem.

Turóczy Gyuláné a községi tanács vb-tagja, az egyik legaktívabb részvevője a testületi üléseknek. A gyermek- és ifjúságvédelmi bizottság tagja, hatodik éve gyámügyi aktíva.

— Három fiam van, amikor ők kicsik voltak, még nem kaptak annyi segítséget az anyák, mint most. Nagyon nehezen tudtam egyeztetni a családot és a munkát, pedig nekem mindkettő nagyon fontos volt. Amikor a fiúk nagyobbacskák lettek, és végre jutott időm rá, hogy bekapcsolódjak a községért való tevékenykedésbe — én bizony, komolyan vettem minden feladatot. Valószínűleg ezért bíztak meg újra és újra... Most pedig, hogy hat éve nyugdíjas vagyok, igazán van időm is, kedvem is — mondja mosolyogva.

— Alapelvét már említette: az őszinte szó. Milyen módszerei vannak, mint tanácstagnak?

— Nagyon lényegesnek tartom az *állandó, élő kapcsolatot* választóimmal, igyekszem tehát minden fontos dologról tudni, ami a körzetemben történik. Ügyelek rá, hogy mindig megkapja a választ, aki hozzám fordul valamiért. Enélkül nem bíznának bennem. Ez a leglényegesebb.

A hatvankét évesen is „Védőkének" becézett asszony tevékeny, munkás élete után azzal váltja meg nyugdíjas éveinek pihenését, hogy *még nagyobb részt vállal* lakóhelye választott testületének munkájából.

Virág F. Eva

Sóskútról jelentjük

Fejezet a monográfiához



Régi a történet, de a *sóskútiak* sokáig nem tudták elfelejteni.

Akkoriban a Benta-patak volt még a gyerekseregnek legkedveltebb játszóhelye, ott lubickoltak naphosszat, s ugráltak fejest a malomról a sekély vízbe. Aki csak látta az önfeledt, ám veszélyes hancurozást, elborzadt tőle... Valamit tenni kellett. Talán egy strandfürdő lenne a legjobb megoldás — mondogatták a falubeliek. S az emberek csákányt, ásót, lapátot fogtak, hogy gödröt ássanak a medencének, de amikor elkészültek vele, jött egy „felsőbb hatóság", s mindent leállított. *Azóta nemigen tolakodtak a sóskútiak társadalmi munkára...*

Csak esztendővel ezelőtt bolydult meg ismét a lakosság, amikor hírét vették, hogy a község vezetői *új óvoda* építésére gondolnak. Megint a gyerekekről volt szó, sőt, velük kapcsolatban éppen az egyik legégetőbb gond említésének lehetőségéről — időszerűnek tűnt tehát, hogy fátyolt vessenek a múltra...

Egy éve kezdték

S egyszerre valami különös — vagy talán ma már nagyon is természetes? — dolog történt: *a helybeliek nekibuzdulása magával ragadta, szinte megmozgatta az egész budai járást!*

A tanácsnál jóformán még csak a pénzt számolgatták, de már mindenünnen jöttek a jelentkezők. Először is terület kellett — de nem akármekkora! Mert mit ér egy gyermekintézmény *tágas udvar nélkül.* Építési tervre is szükség volt a munka megkezdéséhez. Az előbbit a *Kertészeti Kutató Intézet törökbálinti* gazdasága engedte át, a másikat *Glavati István,* az érdi tanács műszaki csoportvezetője készítette el viharos gyorsasággal. Azután hamarosan kivitelező is akadt, a *Tárnok Egyesült Tsz* építőbrigádja; ennek kiváltképp örültek, hiszen nagy vállalat nemigen vállalkozik az ilyen önköltséges munkákra.

Egy éve — április 3-án — tették le az építkezés alapkövét, s ami azóta történt, az nemcsak Sóskút monográfiáját gazdagítja, hanem szemléletes képet nyújt *a közösségi érzés örvendetes változásairól is.* Hányszor koptatjuk már-már közhellyé a kifejezést: a település apraja-nagyja, valamennyi üzeme, intézménye részt vett a társadalmi munkában — pedig a sóskútiak esetében is hajszálra ez az igazság. Bár először *csak kétszázan* töltötték ki a „munkavállalási lapot", később a napoknak alig adódott olyan szaka, amikor ne az emberek, a gépek sürgölődése uralta volna a községnek ezt a részét.

Háromhoz három

— Az elmúlt hónapokban akkora méreteket öltött nálunk a társadalmi munka — emlékezik vissza *Gábor Mihály* vb-titkár —, hogy a tanácsházát majdhogynem „hadiszállássá" kellett átszervezni. A népfronttal közösen kellett gondoskodnunk arról, hogy az építkezésben részt vevő vállalatok, meg egyéb szervek munkája és a lakosság tömeges közreműködése óráról órára összhangban legyen és minél nagyobb haszonnal járjon. Az volt a célunk, hogy a födémig mindent, vagy legalábbis a tennivalók nagy részét társadalmi munkában végezzük el. Különben nem lett volna elég a pénzünk...

Így történhetett, hogy a *hárommillió* forintos pénzügyi keretből végül is *több mint hatmilliós értékű* óvoda épült Sóskúton, tetszetős külső, belső kivitelezésben, pompásan felszerelve.

S ennek az épületnek — a pincétől a tetőszerkezetig, a négy foglalkoztatótól a korszerűen berendezett konyháig — valóban nincs olyan szeglete, berendezési tárgya, ami valamiképp *ne viselné magán az önzetlen segítőkészség,* a jövőért érzett felelősség nyomát. A helybeli *kőbánya* szocialista brigádja által felajánlott szabad szombatokat, kitermelt 15 ezer falazóblokkot, a lakosság — főleg a szülők, az ifjúság, a tanácstagok és a szakemberek — kétkezi munkáját, a Pest megyei Tervező Vállalat és az áfész anyagi hozzájárulását, a Hungária Műanyag Vállalat és a Budalakk Gyár jutányosan szállított padlóburkoló és festékanyagát. Úgy mondják, olyan megszállott is akadt, aki *még a nyári szabadságából is* áldozott néhány napot...

Melles Lajos bácsin azonban senki sem tett túl! Ő volt az, aki az első perctől az utolsóig szinte el se monzdult az építkezéstől, reggeltől estig irányította a munkára jelentkezőket, a teherautókat, gépeket, s rendet tartott a sokadalomban. Nyugdíjas már, de a kőfaragó és kőműves szakmákat máig magáénak vallja.

— *Itt kérem, mindennek stimmelnie kellett* — mondja, míg meghatott tekintettel végigpásztázza az óvodát és a küszöbét először átlépő száz apróságot. — S nemcsak a sürgető határidő miatt, meg hogy már olyan nagy szükség volt erre a gyermekintézményre, hanem azért is, hogy *díszére, becsületére váljék a községnek,* s az egész járásnak. Magam is ezért dolgoztam, ha kellett, akár egyedül is... De úgy látom, tetszik is mindenkinek.

A néhány nappal azelőtt lezajlott avatóünnepség részvevőinek — *voltak vagy négyszázan* — bizonyára tetszett. Hogy az építők, akik a tömeg nagyobb részét tették ki, jobban kihúzták magukat az ünnepi beszéd alatt és a szülők, gyerekek szeme is a szokásosnál élénkebben csillogott, mindenképpen érthetőnek tűnt. De hát a szomszéd községekből óvodanézőbe átruccanó vendégek és a megjelent járási vezetők elismerése, öröme sem volt kisebb az övékénél. Így aztán az avatás napján mégiscsak megvalósult Melles bácsi óhaja: szép eredményüket együtt ünnepelte az egész budai járás, mintha arra a néhány órára *Sóskút vált volna székhelyévé...*

Az egészségház következik

Pedig még az előző nap is nagy gondban voltak a szervezők: nem állt minden bútor a helyén, s főleg az bántotta őket, hogy a drótkerítést már nem tudták idejében megcsinálni. De azért persze, reggelre az is elkészült egy utolsó huszáros rohammal!

Ennek a nagyszerű összefogásnak, lankadatlan igyekezetnek volt méltó elismerése, amikor *dr. Köllner Ferenc,* a járási hivatal elnöke az avatóbeszéd végén bejelentette: *a sóskútiak egymillió forintra számíthatnak a járástól,* hogy az egészségház felépítését még az idén befejezhessék...

Németh Géza

MUNKAMÓDSZER

Az albizottságok működése

A csaknem 9000 tanácsi bizottságon belül mintegy 1700 albizottság működik. Egy részüknek megalakítását a tanács rendelte el, más részüket a tanács felhatalmazása alapján az érdekelt tanácsi bizottság hozta létre. Vannak olyan albizottságok is, amelyeknek megalakítását egyes központi szervek ajánlották. Az albizottság tagjait az érdekelt tanácsi bizottság *saját tagjai és a lakosság köréből* választja ki, az albizottság vezetője azonban *mindig bizottsági* tag. Az albizottsági forma tehát — amellett, hogy a tanácstestülethez kötődik — korlátlan lehetőséget ad *a szakemberek, a nem tanácsi szervek képviselői, a közügyért tenni kész lakosok,* munkások, nők, fiatalok bevonására, a tanácsok társadalmi bázisának szélesítésére.

Az albizottság tulajdonképpen a tanácsi bizottság feladatkörének egy-egy fontos, *jól elkülöníthető részével* foglalkozik és ezzel segíti a bizottság munkáját. Az albizottsági formával általában akkor célszerű élni, ha valamely tanácsi bizottsághoz több olyan szakterület tartozik, amely széles körű, folyamatos, a társadalmi erők bevonásával végzett koordinációs, szervező és ellenőrző tevékenységet igényel. Az albizottságok feladata tehát megyei szinten *elsősorban a koordináció, a helyi tanácsoknál pedig a szervezés és az ellenőrzés.* Ezért működnek általában eredményesebben a társadalmi munka szervezésére, a családi ünnepségek társadalmi megrendezésével kapcsolatos feladatokra, a gyermek- és ifjúságvédelmi, a környezet-, a műemlékvédelmi, a szolgáltatási, szociális gondoskodási teendőkre, a testnevelés és sport támogatására és más hasonló feladatok ellátására létrehozott albizottságok.

Az albizottság csak akkor dolgozhat eredményesen, ha a tanácsi bizottság *pontosan meghatározza feladatait,* megfelelő iránymutatást ad számára és esetenként *értékeli* a tevékenységét. A rendszeres kapcsolat az albizottság elnöke útján valósul meg, akinek egyrészt kötelessége a bizottságot rendszeresen tájékoztatni az albizottság tapasztalatairól, másrészt az albizottságot a bizottság által adott feladatokról, iránymutatásról, továbbá az albizottság javaslatai, észrevételei nyomán tett intézkedésekről.

Mint ismeretes, a tanácsi bizottság ciklusonként beszámol tevékenységéről a tanácsnak, indokolt tehát, hogy ez alkalommal *értékelje albizottsága munkáját is.* Célszerű továbbá, ha a bizottság időközönként — lehetőleg kétévenként — beszámoltatja működéséről az albizottságot.

Kívánatos, hogy az albizottság minél *önállóbban* foglalkozzék a feladatkörébe utalt kérdésekkel. Ezért helyes, ha javaslatait, kezdeményezéseit adott esetben közvetlenül továbbítja az érdekelt tanácsi vagy nem tanácsi szervhez. Ezekről az intézkedésekről az albizottság elnökének természetesen a legközelebbi ülésen tájékoztatnia kell a bizottságot is. Előfordulhat, hogy a végrehajtó bizottság napirendjén olyan téma szerepel, amellyel az albizottság foglalkozik. Ilyenkor lehetőség van arra, hogy a végrehajtó bizottság *közvetlenül az albizottságtól* kérjen véleményt.

Az albizottságok működésére értelemszerűen a bizottságokra vonatkozó szabályok az irányadók. Lényeges azonban, hogy *működésük mentes legyen a túlszervezéstől,* mindenféle szükségtelen formaságtól. Olyan időközökben ülésezzenek, akkor végezzék ellenőrzéseiket, lássák el koordinációs és szervezési teendőiket, amikor azt feladataik eredményes ellátása igényli.

Dr. Fürcht Pál,
a Tanácsi Hivatal munkatársa

Szövetkezeti vendéglátás 1980-ig

Nem talponállók

Van-e különbség az állami, illetve a szövetkezeti vendéglátás céljai, feladatai között? Alapvető eltéréseket nemigen találunk, a SZÖVOSZ VIII. kongresszusának megállapítása is ezt bizonyítja: „A szövetkezeti vendéglátó tevékenység gyorsabb ütemű és általános javítására, észszerűbb struktúra kialakítására van szükség. ... Fejlesszék az áfész-ek gyorsabban az ételek kiszolgálásának és készítésének technikáját." Ugyanezt követelik meg az állami vendéglátástól is a mai igények.

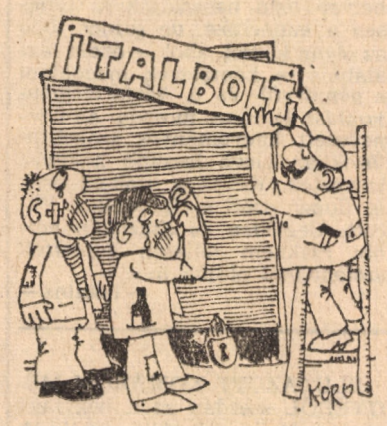
A különbség csupán abból adódik — ám ez lényeges —, hogy az áfész-ek, főleg a kisebb településeken, versenytárs nélkül működnek, 2500 helyiségben *egyedül képviselik* a vendéglátó szakmát: felelősségük nagy. Az országos vendéglátásból 36 százaléknyi részt vállaló szövetkezetek *ötmillió ember rendszeres ellátásáról gondoskodnak.*

Igények szerint

Ma vidéken is egyre többen étkeznek vendéglőben, a lakodalmak, rendezvények, vállalati és szövetkezeti ünnepségek nagy része is éttermekben zajlik. Hagyományos feladatai az út menti csárdáknak, hogy a fáradt utast étellel-itallal ellássák. Ám más áfész-vendéglátóhelyen előfordul, hogy jószerivel csak italt kapni... Az egyik cél ezért — az úgynevezett melegkonyhás ételt szolgáltató egységek szaporítása.

A szövetkezetek több mint nyolcezer vendéglátóhelye közül ma körülbelül *ötezer italbolt.* Ezeket felesleges gyarapítani, sőt, a meglévők is átalakításra szorulnak. A SZÖVOSZ és a SZÖVORG „modelleket" alakított ki az ország különböző részein, például Nagyatádon, Domoszlón, Gárdonyban, az italboltok továbbfejlesztésére. Nem alakíthatják át ugyan az összes talponállót cukrászdává, de alkalmassá teszik arra, hogy hidegkonyhai készítményeket, főtt kolbászt kínáljanak. A másik típusnál frissensülteket is láthatunk az étlapon, ülve is fogyaszthatjuk. A falatozókban már van teakonyha vagy felmelegítő helyiség, illetve önálló konyha; így előfizetéses étkezésre is alkalmas ez az üzlet.

A SZÖVOSZ számításai szerint az ötödik ötéves tervben 65 ezer négyzetméterrel növekszik a vendéglátó-hálózat, ezt az áfész-ek jelentősen, 100 ezer négyzetméternyire — túltervezték. Tavaly 18 667 négyzetméternyi új beruházás létesült, ezeknek kétharmad része már melegkonyhás étterem, vendéglő, a jelentősebbek: a mátrafüredi Avar Szálló,



a szarvasi szálloda, Füzesgyarmaton, Békésen, Békéscsabán, Győrben, Csepregen és Barcson étterem. Az idén már megnyílt a vásárosnaményi szálloda-étterem, Egerben az önkiszolgáló étterem. 1980-ig a következő nagyobb létesítmények átadása várható: Békéscsabán, Tatabányán, Kisvárdán, Keszthelyen, Zalakaroson, Dömösön, Egerben önkiszolgáló étterem, Dabason motel és önkiszolgáló étterem, Budapesten és Sárospatakon motel-étterem, Tokajban motel, Orosházán szálloda és étterem, Mezőkövesden és Zsórifürdőn kemping és nagy önkiszolgáló étterem. Az elképzelésekből az is kiderül: a szövetkezetek tevékenységében egyre inkább *összekapcsolódik a vendéglátás az idegenforgalommal.* Bár a legnagyobb vonzerőt képviselő Balaton mentén elsősorban *állami* vállalatok birkóznak meg a vendégek fogadásával, a szövetkezetek jócskán besegítenek hangulatos *csárdáikkal, borozóikkal.*

Még ennél is fontosabb feladatuk az *áruellátásban* való részvétel. Az V. ötéves tervben *folytatódik* a Balaton menti hálózatbővítés. Fonyódon, Balatonfenyvesen, Balatonszárszón, Balatonszentgyörgyön, Keszthelyen ABC-áruház, Badacsonytomajban vendéglő épül. A Velencei-tónál, hőfürdőknél és az utak mentén már hagyományosan az áfész-ek gondoskodnak a vendéglátásról és gyakran az árukínálatról is. Ma több mint 700 ezer magánautó fut hazánkban, számos vállalati kocsi és külföldiekkel megrakott turistabusz rója a kilométereket. Érthető, hogy mostanában nagy forgalmat bonyolít le az *utak mentén települt* 300 áfész-vendéglátóhely. A hálózat kialakítása a IV. tervidőszak előtt kezdődött, a hetvenes évek elején folytatódott; olyan, időközben szintén forgalmassá vált helyeken, mint Solt, Lajosmizse, Kaba, Derecske. A balatoni autópályánál is nyitottak éttermet.

Ha lehet, olcsóbban

A szövetkezeti vendéglátás fejlesztése az *önkiszolgáló* éttermek és *ételbárok* megépítésével mindinkább megvalósítja a másik elképzelést, a *gyorsabb, a modernebb kiszolgálást* is. Jócskán akad tennivaló az *ételkészítés technológiájának korszerűsítésében* is. Ma még nem mindenütt éri meg, hogy minden előkészítési folyamatot gépesítsenek, ám hűtőberendezésekre *ezeknél is szükség van.* Még kevés a korszerűen felszerelt konyha, de számuk egyre növekszik, hiszen sok szövetkezet foglalkozik előfizetéses, munkahelyi és gyermekétkeztetéssel. Az *egészségügyi és higiéniai* körülményeken is akad még javítani való.

Az áfész-ek olcsón, III. és IV. osztályú árakon kínálják az ételeket, italokat, csupán az idegenforgalmi központokban, illetve a szállodával, motellel együtt üzemelő egységeik II. osztályúak. Nem különleges, egyedi kívánságokat, hanem tömegigényeket teljesítenek. Hogy ezt a jövőben még magasabb színvonalon, szélesebb ételválasztékkal, korszerűbben, gyorsabban végezzék — milliók érdeke.

Elek Lenke

KGST-bankrendszer

Az NGEB és társa

A kölcsönös árucsere-forgalom fejlesztésében, a KGST komplex programjának megvalósításában nagy szerepet játszanak azok a közös bankok, amelyeket a KGST-országok hoztak létre. Elsőként 1963-ban (NGEB) a Nemzetközi Gazdasági Együttműködési Bank alakult meg, feladata a tagországok kölcsönös kereskedelmének sokoldalú elszámolása.

A bank alaptőkéje 300 millió transzferábilis rubel, ezen belül az egyes tagországok kvótáit a kölcsönös árucsere-forgalomban elfoglalt *súlyuk alapján* határozták meg. Így az alaptőkéből a Szovjetunióra *116 millió* transzferábilis rubel esett, hazánk kvótája 21 millió. Az alaptőke-hozzájárulást transzferábilis rubelben (többlet-áruszállításokkal) szabad devizában és aranyban kell megvenni. Az NGEB élén a tagországok nemzeti bankjai elnökeiből álló tanács áll; az operatív tevékenységet az ügyvezetőség irányítja.

Változatos funkciók

A bank transzferábilis rubelben végzett műveleteinek mintegy 95 százalékát a *kölcsönös áruszállításokkal* kapcsolatos elszámolások teszik ki. A megalakítása utáni első tíz évben a bank ilyen jellegű forgalma 324 milliárd rubelt tett ki. (Az első évben az árucsere-forgalommal összefüggésben mindössze 22,9 milliárd transzferábilis rubel folyt keresztül a bankon, 1975-re ez 69 milliárdra emelkedett.) A sokoldalú elszámolási rendszer mellett a bank fontos funkciója az árucsere-forgalommal összefüggő *hitelek nyújtása.* Kezdetben az NGEB hat fajta hitelt állapított meg, 1970-ben a bank tanácsa lényegesen *egyszerűsítette* a hitelezés módjait. Két hitelfajtát alkalmaznak azóta, *az elszámolási* és az úgynevezett *határidős hitelt.*

Az elszámolási hitel az áruforgalom átmeneti, de mindenképpen rövid távú kiegyensúlyozatlanságát fedezi, a határidős hitel viszont *hosszabb távú* (maximum hároméves) *szükségletet* fedez. Az utóbbi típusú hitelt a bank a termelésszakosítással és kooperációval kapcsolatos megállapodásokra nyújtja leggyakrabban. A transzferábilis rubelben felvett hitelek után *kamat fizetendő,* ennek mértéke *a futamidővel növekszik.*

Az NGEB amellett, hogy a meghatalmazott bankoknak *hiteleket* nyújt, betéteket is *elfogad* tőlük. 1974 végén a bank által nyújtott hitelekből keletkezett kinnlevőségek 1,28 milliárd transzferábilis rubelt tettek ki, míg a meghatalmazott bankok által az NGEB-nél elhelyezett betétek összege elérte az 1,5 milliárdot. Dinamikusan *növekedtek* a konvertibilis valutákban végzett folyószámla- és betétműveletek is. 1974 végére az ilyen jellegű műveletek *meghaladták 56 milliárd transzferábilis rubelt.* A bank nemcsak elfogad betéteket, hanem maga is jelentős hiteleket nyújt; *részt vett például az NGEB a francia és az olasz államnak hitelt nyújtó bankkonzorciumban is.* A nemzetközi pénzintézet elismertségét jelzi, hogy *megfigyelői státust kapott* 1974-ben az UNCTAD-ban.

A Beruházási Bank

A KGST-bankcsalád fiatalabb tagja a Nemzetközi Beruházási Bank, felépítése és szervezeti működése megegyezik az NGEB-vel. Létrehozását a KGST XXIII. és XXIV. ülésszaka ajánlásai sürgették, maga a bank *1971. január 1-én kezdte meg működését.* Alaptőkéje 1068,3 millió transzferábilis rubel, melynek *30 százalékát konvertibilis valutában kell befizetni.*

A bank a tagországok olyan beruházásait hitelezi meg, melyek *elősegítik* a kölcsönös árucsere-forgalom növekedését, az integráció anyagi-műszaki bázisának fejlődését. A hiteleket *transzferábilis rubelben és konvertibilis valutában* folyósítja, az első esetben a kamat lejárattól függően *évi 3—5 százalék,* míg a második esetben *a tőkés pénzpiac kamatszintjéhez igazodik.* A bank által eddig 42 beruházás hitelezése kezdődött meg, a tervek közül 19 valósult meg. A finanszírozott létestímények közül pedig jó néhány már működik is. Hazánk két beruházásra kapott NBB-hitelt, 20,5 millió transzferábilis rubel összeget a vasútvonalak (különösen a Szob—Budapest—Lökösháza vonal) dízelesítésére és villamosítására, 12 milliót pedig az Ikarus-gyár rekonstrukciójára fordíthattunk.

Hitelezési tevékenységének fontos területe a közös érdekeltségű beruházások megvalósítása, az 1974 júniusában Szófiában miniszterelnöki szinten aláírt egyezmény az orenburgi gázvezetéket a tagországok forrásai mellett a bank hiteleiből kívánja megépíteni.

A különleges alap

Az NBB szintén *folytat műveleteket konvertibilis valutákkal,* alapokmánya hitelek felvételén kívül kötvények kibocsátására is lehetőséget ad. A pénzintézet konzultatív státusszal rendelkezik az UNCTAD-ban és kapcsolatokat tart fenn más regionális fejlesztési bankokkal, így az Asian Development Bankkal és az African Development Bankkal is.

A KGST *nyílt szervezet, csatlakozhat hozzá minden olyan ország, mely egyetért az integráció céljaival.* Ez a nyíltság tükröződik a két bank tevékenységében is. Az NGEB elszámolási rendszerében, a tagországok egyetértése esetén, harmadik ország is részt vehet, sőt maximálisan három évig terjedő futamidővel hiteleket is kaphat. A Nemzetközi Beruházási Bank pedig *1 milliárd transzferábilis rubel értékben különleges alapot hozott létre* a fejlődő országoknak történő hitelnyújtásra. Ebből az alapból, maximálisan 15 éves lejárattal, a fejlődő országok központi bankjai, állami és szövetkezeti szektora, valamint esetleg magáncégek is hiteleket kaphatnak ipari és mezőgazdasági objektumok rekonstrukciójára és újak létesítésére.

G. Gy. — L. P.

Dr. Korom Mihály előadása

Az Országos Szövetkezeti Tanács ülése

Tudósítónktól:

A Gellért Szálló különtermében tegnap délelőtt ülést tartott az Országos Szövetkezeti Tanács. A jelenlevők — köztük *dr. Korom Mihály* igazságügyi miniszter és *dr. Szlameniczky István,* az MSZMP KB osztályvezetőhelyettese — először *dr. Molnár Frigyesnek,* az OSZT soros elnökének beszámolóját hallgatták meg a tanács 1976. évi munkájáról, idei munkatervéről és költségvetéséről. Dr. Molnár Frigyes hangsúlyozta, hogy az OSZT feladata továbbra is a *szövetkezetek gazdasági, társadalmi tevékenységének fejlesztése, az állami vállalatokkal való kapcsolat erősítése, a szövetkezeti demokrácia* érvényesülésének előmozdítása. Tennivalói közé tartozik a *kutatómunka* és az *oktatás* fejlesztése, a szövetkezeteket érintő *törvénymódosítások véleményezése.* Szükség esetén jogszabályok meghozatalát is *kezdeményezheti.*

Dr. Korom Mihály a módosított szövetkezeti törvény, és az ahhoz kapcsolódó — május 1-én életbe lépő — új jogszabályok értelmezésével és alkalmazásával kapcsolatos feladatokat ismertette. Amint azt az MSZMP XI. kongresszusa is megállapította, *szövetkezetpolitikánk helyességét a gyakorlat is igazolta,* irányváltoztatásra *nincs* szükség. A társadalom fejlődését kifejező új jogszabályok szellemében fejleszteni kell a szövetkezeti *érdekképviseleti szervek munkáját,* valamint a *minisztériumokkal és a tanácsokkal* kialakult kapcsolatokat. Az *ellenőrzés* erősítését célzó új jogszabály az év végén, vagy a jövő év elején lép előreláthatólag életbe. A miniszter jelezte, hogy felülvizsgálják a szövetkezetek, valamint a területi és szakmai szövetségek *állami törvényességi felügyeletéről* szóló utasítást is.

A *takarékszövetkezetekre* vonatkozó új törvényerejű rendelet munkálatai valószínűleg még ebben az évben megkezdődnek. A *mezőgazdasági szövetkezetekkel* és szakcsoportokkal kapcsolatos jogszabályok egy része is felülvizsgálásra érett, ezeket majd a Munkaügyi és a Mezőgazdasági és Élelmezésügyi Minisztériummal *közösen* dolgozzák ki. Intézkedési terv készül az ipari és fogyasztási szövetkezetek gyakorlatában fellelhető *joghézagok* pótlására is. A miniszter felhívta a figyelmet, hogy e feladatokat mindenütt a *tagok bevonásával* kell előkészíteni és megoldani.

Az előadást vita követte, majd az Országos Szövetkezeti Tanács intézkedésekre kérte fel az egyes szövetkezeti ágazatok országos tanácsait, és új tisztségviselőket választott.

Új szénszintek Zobákon

A komlói Zobák-bányában újabb mélységeket hódítanak meg az aknamélyítők. A hazai szénbányászat történetében *először itt haladtak túl a 800 méteren.* Zobákon jelenleg 623 méter mélyből bányásszák a szenet. A meghosszabbított akna oldaláról két új szintet tárnak fel, ami a fiatal zobáki üzem jövőjét biztosítja, mintegy 15—20 évi termeléshez elegendő szénhez nyitnak utat.

Ma este: Tévébörze

Fém helyett műanyag

A ma este 18 óra 10 perckor kezdődő Tévébörze a napjainkban egyre nagyobb tért hódító műanyagokkal foglalkozik. Elsőként a *Metamidot* mutatja be, amely kis fajsúlya, jó kopásállósága, rugalmassága és a vegyszerekkel szembeni ellenállóképessége révén igen alkalmas színes fémek pótlására. A Vegyipari Termelőeszköz Kereskedelmi Vállalat *három kötetes katalógust* bocsátott ki, amely a műanyag termékek széles skáláját tartalmazza, megkönnyítve ezzel a tájékozódást a szakembereknek. A Mű-Pack műanyagszalagos csomagolási-rögzítési módszer *gyorsabb és olcsóbb,* mint ha acélpántot alkalmaznának. A műsor említést tesz a Chemical *műanyag szerkezeteiről* is.

— del —

HORIZONT • HORIZONT • HORIZONT

Arabközi hitelezés

A kuvaiti arab gazdasági és fejlesztési alap hétmillió kuvaiti dinár hitelt nyújt *Tunéziának, Marokkónak* pedig kilencmillió kuvaiti dinárt ad fejlesztési tervek finanszírozására.

EGK–ASEAN értekezlet

Brüsszelben kétnapos értekezletet tartanak az EGK-tagországok és a Délkelet-ázsiai Országok Szövetsége (ASEAN) tagországainak képviselői. Az Európai Közösségek Bizottságának elnöke úgy véli, hogy a Közös Piac tagországainak a már létező kereskedelmi könnyítéseket az ázsiai országokban megvalósítandó nagyobb arányú *európai magánberuházásokkal* kellene kiegészíteni.

Drágult a Ford

A Ford kölni leányvállalata *3,9 százalékkal emelte* gyártmányainak árát.

Moszkva–Dubrovnik légijárat

Egy TU—134-es szovjet személyszállító repülőgép tette meg kedden az első utat Moszkva és Dubrovnik, adriai fürdőhely között. A szovjet repülőgépek *hetenként egyszer* közlekednek majd e járaton.

KSH-jubileum

A Központi Statisztikai Hivatal területi szervei megalakulásának 25. évfordulója alkalmából az Újvárosháza tanácstermében szerdán ünnepi ülést tartottak. *Bálint József államtitkár, a KSH elnöke méltatta a területi statisztikai szervek tevékenységét*, és felvázolta a következő időszak célkitűzéseit.

A kiemelkedő munkát végzett dolgozóknak az államtitkár kitüntetéseket adott át.

Légi katasztrófák

A dél-indiai Andhra Pradesh államban kedden lezuhant az indiai kormány egyik Dakota típusú tudományos kutató gépe — közölte szerdán az illetékes minisztérium szóvivője. A szerencsétlenség következtében a gép utasai: öt tudós és az ötfőnyi személyzet életét vesztette.

Tegnap a Vlieland-szigetek fölött felrobbant és lezuhant a belga légierő egyik Starfighter típusú gépe. A pilóta életét vesztette.

Régészeti kiállítás

Gazdag anyagú régészeti kiállítást nyitnak ma a Magyar Nemzeti Múzeumban — közölte *dr. Fülep Ferenc* főigazgató a tegnapi sajtótájékoztatón. — Tízezer, zömmel az utóbbi tíz-tizenöt évben feltárt régészeti leleteket láthat a közönség, kétszer annyit, mint az 1973-ig rendezett kiállításokon.

A hazánk területén élt népek történetével, letűnt kultúrákkal ismertetik meg az érdeklődőket a kiállított tárgyak. *Az aranyleletek a kiállítás fénypontjai.* Az új régészeti kiállítás galériáiban vetített képes előadásokat tartanak a látogatóknak.

Erdei export

Szabolcs-Szatmár megyei tudósítónktól.

Kelet-Magyarország nagy kiterjedésű erdőségeiből egyre jelentősebb exportot bonyolítanak le az ERDÉRT üzemegységei. *Félmilliárd forintra* emelkedik ebben az évben a mátészalkai telep termelési értéke. Útnak indították az első exportszállítmányokat is, az NSZK-ba és Görögországba.

Ügetőverseny-eredmények

1. Cyrano (10) — Cornelius (2) — Carmen (4). — 16, 12, 48, 12. — Bef.: 122, 37.
2. Rivaldafény (11) — Zűrös (2) — Vacogó (9). — 54, 23, 21, 132. — Bef.: 206, 2302. Hármas befutó: 33 204.
3. Cavaradossi (1) — Cella (3) — Chiméra (8). — 20, 14, 14, 20. — Bef.: 44, 51.
4. Benedek (3) — Zuárd (4) — Tamburás (8). — 85, 22, 15, 14. — Bef.: 246, 389. Hármas befutó: 1550.
5. Oktondi (4) — Zella (7) — Talán (1). — 21, 14, 14, 12. — Bef.: 37, 32.
6. Barisnya (3) — Astoria (5) — Barackvirág (4). — 15, 15, 27, 43. — Bef.: 48, 78.
7. Zendülő (4) — Uncia (6) — Amanda (7). — 78, 12, 10, 10. — Bef.: 128, 153.
8. Veszedelmes (5) — Bocs (7) — Álmodó (9). — 136, 55, 82, 23. — Bef.: 572, 326.

Szeles, változékony idő

A várható időjárás ma estig: időnként már erősen megnövekszik a felhőzet, és több helyen átfutó záporeső is kialakul. A déli, délnyugati szél élénk marad, sőt időnként megerősödik. A hőmérséklet kora délután 10 fok körül alakul. A Duna vízállása tegnap Budapestnél 356 centiméter volt.

(X) Az Országos Filharmónia április havi hangversenyműsorának kiemelkedő eseménye, a Moszkvai Állami Filharmónia zenekarának vendégszereplése április 19-én a Zeneakadémián. **Dimitrij Kitajenko** vezényletével és **Vladimir Krajnyev** közreműködésével. Jegyek válthatók az Országos Filharmónia központi jegypénztárában Budapest V., Vörösmarty tér 1. és az üzemi közönségszervezőknél.

Gépesített szalonok

Pest megyei szolgáltatások

A *Pest megyei ipari szövetkezetektől* a lakosság 1976-ban több mint 96 millió forint értékű szolgáltatást rendelt. Az idén — ha sikerül megvalósítaniuk a tervezett *hétszázalékos* fejlesztését — a *közvetlen szolgáltatások* értéke meghaladja a százmillió forintot.

Boross Gyuláné Márton Mária, a KISZÖV elnöke a terv maradéktalan teljesítését szorgalmazza. A negyedik ötéves terv időszakában ugyanis jelentősen *elmaradt* a megyei javító-szolgáltató tevékenység fejlődése. Igaz, 14 új szolgáltatóház, két korszerű gépkocsiszerviz épült, s *új ágazatok létrehozásáról*, a mosás, a vegytisztítás megszervezéséről sem feledkeztek meg. De a teljesítmény növekedése alig érte el vállalásuk felét.

A megye 54 ipari szövetkezetéből 49 foglalkozik kisebb-nagyobb mértékben lakossági szolgáltatással. Terveik azt mutatják, hogy a korábbi évek elmaradásának következményeit valóban enyhíthetik.

Az életszínvonal emelkedésével a kisebb községekben is *„városiasodnak" az igények.* Budapest közelsége különösen magasra emeli a mércét. Ez is indokolja, hogy 1980-ra a szolgáltatások értéke — változatlan árakon számolva — 163 millió forintra nő. Az országos elveknek megfelelően leggyorsabban az *elektromos háztartási gépek*, az *elektroakusztikai berendezések*, a *járművek javítását*, a *mosást*, a *vegytisztítást* és a *lakáskarbantartást* fejlesztik.

A megyében a kis családi házak mellett egyre több a lakótelep. Az új otthonok számának gyarapodása sürgeti a lakáskarbantartó kapacitás hatékony bővítését. Ennek érdekében tizenhat ipari szövetkezet fogott össze, elsődlegesen a lakótelepi házak külső-belső tatarozására. A többiek munkáját is összehangoló *Dunakeszi Építőipari Szövetkezet* közreadja bevált módszereit; *segít az anyagellátásban*, s a közös költségen vásárolt gépek kölcsönzését is megszervezi.

A szolgáltatás fejlődésének bizonyára lendületet ad, hogy a szövetkezeti *beruházások* több mint harmada a szolgáltató létesítmények számát növeli, illetve *javítja a termelés körülményeit.* Az *aszódi* vegyes mosoda tizenhatmillió forint értékű új géppparkkal gazdagodik. A mosodának jelenleg összesen 27 felvevőhelye van; a *gödöllői* és a *nagykátai* járáson kívül például *Gyálon* és *Vácott* is.

A gondok közé tartozik, hogy a szolgáltató hálózat nem egyenletesen fogja át a megyét. Néhány helyen nem használják ki teljesen a kapacitást, de sajnos több az olyan körzet, ahol — eddig legalábbis — képtelenek megoldani a *gépjármű-* és a *háztartásigépjavítást.* És nincs mosoda. Az úgynevezett hagyományos szolgáltatásokban eleve lassúbb haladást terveztek. Kevés a szakemberük is. Éppen ezért a *cipőjavítást* Vácott, Cegléden és *Százhalombattán* csaknem teljesen *gépesített szalonokkal* oldják meg.

— lakatos —

VLAGYIMIR ILJICS LENIN születésének 107. évfordulójára, április 22-re gazdag programot állítottak össze a Szovjet Tudomány és Kultúra Házában. A Csepel Vas- és Fémművek dolgozói Az élő Lenin című filmet tekintik meg, a Kőbányai Textilművek szocialista brigádjai ünnepségeken emlékeznek Lenin munkásságára — április 18-án pedig könyvkiállítás nyílik.

SZVJATOSZLAV RICHTER, a világhírű szovjet zongoraművész nagy sikerű hangversenyt adott szerdán Debrecenben, az Arany Bika-szálló Bartók-termében. A koncerten Beethoven-, Schumann- és Chopin-műveket hallhatott a nagytermet zsúfolásig megtöltő közönség.

A TOGLIATTI ZSIGULI-GYÁR futószalagjáról kedden legördült az első szériagyártású VAZ—2121 típusú terepjáró Zsiguli. A szovjet gépkocsigyártásnak ezt az újdonságát a szerda reggeli szovjet lapok mutatták be.

NAGY KÁROKAT OKOZOTT a zalai gyümölcsösökben az elmúlt heti havazás és fagy. A diófák rügyei és barkavirágai néhány nap alatt elszenesedtek. Lefagyott a kajszibarack is. Megperzselte a jeges hó a korai szőlőket, amelyeken már 8—10 centiméteres hajtások voltak.

ÓRIÁS SZIVATTYÚ KÉSZÜL a diósgyőri Lenin Kohászati Művek öntödéjében, amely másodpercenként 12,5 köbméter teljesítményű. Az új szivattyú a Paksi Atomerőmű hűtővíz-ellátó rendszerét szolgálja majd.

HÁROM ÉS FÉL MILLIÓ HAMISÍTOTT DOLLÁRT foglalt le a brit rendőrség kedden éjjel az amerikai titkosszolgálat segítségével. Ez a legnagyobb hamispénz-mennyiség, amelyet a szigetországban valaha is elkoboztak.

SZOLGÁLTATÓHÁZ NYÍLT Kecskemét egyik új városrészében, a Műkertvárosban tegnap. Berendezésének költségeit a megyei és a városi tanács, valamint a helyi szövetkezeti szervek közösen fedezték.

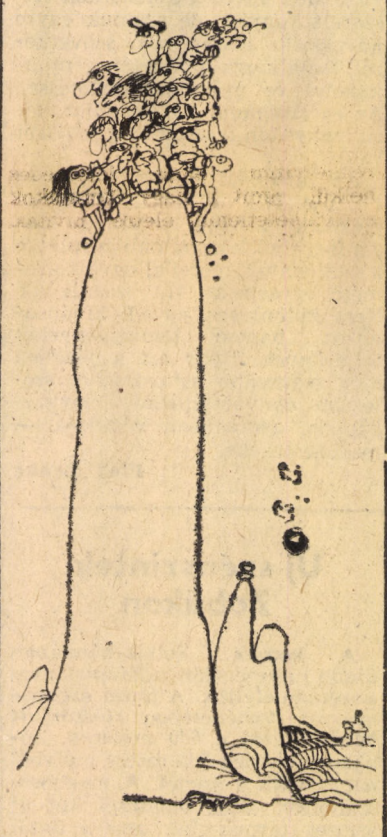
KÉTMILLIÓ JEN PÉNZAJÁNDÉKBAN részesíti Japán Ugo nevű városának tanácsa mindazokat a lakosokat, akiknek életkora meghaladja a száz évet. A bőkezű felajánlás egyelőre elméleti értékű, mert a város legidősebb embere mindössze 94 esztendős.

ÖT ÉVRE EGYÜTTMŰKÖDÉSI SZERZŐDÉST kötött a szombathelyi Városszépítő Egyesület 36 vállalattal és üzemmel. Az egyesület tervei között szerepel egy 16 hektárnyi terület geodéziai felmérése, beépítése és parkosítása. A tereprendezési munkákat már megkezdték.

ELVETETTÉK húszezer hektáron a tavaszi árpát Győr-Sopron megyében. Befejezték 126 hektáron a szántóföldi zöldség- és 200 hektáron a konzervborsó vetését.

A TIT BUDAPESTI szervezetében és a többi tagszervezetekben lezajlottak a szakosztályok újjáválasztó összejövetelei. A TIT július 1. és 3-a között tartja VII. küldöttközgyűlését.

MAGYAR—BOLGÁR BARÁTSÁGI NAPOK kezdődtek tegnap Somogyban. Iván Boszev vezérőrnagy A bolgár nép forradalmi harca, részvétele a honvédő háborúban, és a testvéri Magyarország felszabadítása címmel tartott előadást Kaposvárott, a Fegyveres Erők Klubjában.



Úgy látszik, mindenki ugyanazt az útikönyvet vette meg...

(Sajdik Ferenc karikatúrája)

AZ ELSŐ KÖLCSÖNKÖNYVTÁRAT Győrött nyitotta meg 1789-ben Müller Ferenc könyvkötőmester és könyvtáros. Az idei könyvnap alkalmából a megyei Kisfaludy Károly Könyvtár falán elhelyezik azt az emléktáblát, amelyet a győri kisiparosok készítettek.

ÖTEZER PECSENYEBÁRÁNYT EXPORTÁL a Terimpex Külkereskedelmi Vállalat Csongrád megyéből. A húsvéti bárányokat a Gyapjúforgalmi Vállalat szegedi kirendeltsége vásárolta a közös gazdaságokból és a Pankotai Állami Gazdaságból.

GYERMEKKÓRUSOK ORSZÁGOS FESZTIVÁLJA kezdődött tegnap Sopronban. Az eseményre 16 vendégkórus érkezett az ország minden részéből. Az úttörők szövetsége pedig április 6-tól 9-ig rendezi meg az éneklő rajok harmadik országos találkozóját Szentesen.

ELUTAZOTT KOMÁROM MEGYÉBŐL szerdán az a négytagú csecsen-ingus delegáció, amely M. A. Kerimovnak, az ASZSZK miniszterelnökének vezetésével hat napot töltött a megyében. A delegáció ötéves együttműködési megállapodást írt alá a megyei tanáccsal a két megye közötti kapcsolatok továbbfejlesztésére.

JÓ EREDMÉNNYEL ZÁRULT a múzeumok ötéves pályázati rendszerének első esztendeje, összegezte az eredményeket dr. Molnár Béla, a Hazafias Népfront Országos Tanácsának titkára. A Magyar Munkásmozgalmi Múzeum és a HNF felhívására 300 pályaművet, honismereti, helytörténeti munkát küldtek be.

SZÁZÉVES BORONAHÁZ ÁLL a Zala megyei Galambok községben, amelyet most tájházzá alakítanak át. A díszesen faragott parasztházat helyreállítják és néprajzi gyűjteményt helyeznek el benne.

A TAMBOVI KOMSZOMOL DELEGÁCIÓ tegnap elutazott hazánkból. A küldöttség, amely felszabadulási évfordulónkra, a forradalmi ifjúsági napok ünnepségére érkezett, itt-tartózkodása alatt megállapodást kötött a Tolna megyei KISZ-bizottsággal kapcsolataik további bővítéséről.

NYÍLIK A GYÖNGYVIRÁG Tolna megyében. A visszatérő jó időben rohamosan éled újra a természet, és megkezdődött az orgona és a gyöngyvirág nyílása. Elsőként a szekszárdi kertekben, a sötétvölgyi parkerdőben nyíltak ki a virágok.

GALBAVY GYULA festőművész alkotásaiból nyílt szerdán kiállítás a kőbányai Pataky István Művelődési Központban. Galbavy Gyula alapító tagja volt a nagy munkáskerület első képzőművészeti körének.

KIESETT A 13-AS VILLAMOSBÓL Budapesten, a IX. kerület, Epreserdő utca 24—26. szám előtt Sólyom Kálmán 53 éves segédmunkás, budapesti lakos és a helyszínen meghalt.

HÁROM VÁROSBAN: Székesfehérvárott, Pécsett és Szegeden, öt szekcióban folytatódtak szerdán a XIII. országos tudományos diákköri konferencia ülései.

HAJNAL ANNA költői estjét április 8-án este nyolc órakor rendezik meg a FÉSZEK Művészklubban. Közreműködik Bánffy György, Bodnár Erika, Csernus Mariann, Velenczei István és Zempléni Kornél. A műsoros est vezetője dr. Lukácsy András, szerkesztője Fodor András.

A FIATAL ÍRÓK TANÁCSKOZÁSA befejeződött Miskolcon. A konferencia zárónapján irodalmi kávéház nyílt Miskolcon, az Avas-szálló eszpresszójában.

FIZIKATANÁROK TANÁCSKOZÁSA kezdődött tegnap Szolnokon. A gimnáziumokban, a szakközépiskolákban és a szakmunkásképző intézetekben dolgozó ötszáz szaktanár háromnapos tanácskozáson vitatja meg a korszerű fizikatanítás módszereit.

Ügyelet a Gelkánál

Élelmiszerbőség húsvétra

A Belkereskedelmi Minisztérium tájékoztatása szerint a kereskedelmi és iparvállalatok a múlt hetihez hasonlóan szervezték meg a húsvéti ellátást. Az előző hetinél országosan 50 vagonnal több, összesen 650 vagon — ebből Budapesten 200 vagon — tőkehús és húskészítmény kerül forgalomba. *Fagyasztott húst nem árusítanak.* Elegendő sonkát és tojást tartalékolt a kereskedelem. Tejtermékekből, burgonyából, zöldségből, almából, narancsból, citromból, minőségi és pecsenyeborokból bőségesen ki tudják elégíteni az igényeket.

Húsvéti ügyeletet tart a Gelka. A szerelők házhoz mennek. Április 9-én, 10-én és 11-én reggel 7-től este 21 óráig veszik fel a bejelentéseket, a 333—333 telefonszámon. A 313—313-as hívószámon jelentkező Központi Szövetkezeti Szolgáltató ügyelet húsvét vasárnap és hétfő délelőtt 9-től 13 óráig veszi fel a munkamegbízásokat. Az Orion-szerviz nem tart ügyeleti szolgálatot.

TEMETÉS

SZALATNAI REZSŐ író, műfordító hamvasztás utáni búcsúztatása április 13-án, szerdán délután 14 órakor lesz a Farkasréti temető ravatalozójában.

HALÁLOZÁS

ÖZV. SZAMOSI GYULÁNÉ, a Szocialista Hazáért Érdemrend tulajdonosa, aki 1934 óta volt tagja a pártnak, 79 éves korában elhunyt. Temetése április 14-én, csütörtökön 15 órakor lesz a Farkasréti temetőben — közli az MSZMP VI. kerületi bizottsága.

Új baromfi-feldolgozó

Újabb élelmiszeripari létesítménnyel gazdagodott Szabolcs-Szatmár megye. Szerdán Kisvárdán *dr. Tar Imre*, a megyei pártbizottság első titkára felavatta a Szabolcsi Baromfifeldolgozó és Értékesítő Vállalat — a *Hunniacoop* — új üzemét.

Az új üzem a közeljövőben újabb részleggel bővül. Ebben a jelenleg még kárba vesző hulladékanyagok hasznosítását oldják meg.

A fővárosi üzletek ünnepi nyitva tartása

A fővárosi üzletek, vendéglátóhelyek, továbbá a csarnokok és a piacok ünnepi nyitva tartási rendje:

Április 8-án, pénteken minden élelmiszer- és édességbolt 19 óráig, az ennél egyébként később záró élelmiszer- és édességboltok a szokásos pénteki időben; a csarnokok és a piacok reggel 6 órától 19 óráig; a dohány- és virágüzletek, az iparcikkboltok és áruházak, valamint a vendéglátóhelyek a pénteki napokon szokásos időben tartanak nyitva.

Április 9-én, szombaton valamennyi egy műszakos élelmiszer- és édességbolt 16 óráig; a két műszakos élelmiszer- és édességboltok 17 óráig, az ennél egyébként később záró élelmiszerboltok, ABC-áruházak, a szombati napokon szokásos 19 óráig; a csarnokok és piacok reggel 6 órától 17 óráig, az ennél később záró csarnokok és piacok a szombati napokon szokásos 18 óráig; a dohány- és virágüzletek, az iparcikkboltok és áruházak, valamint a vendéglátóhelyek a szokásos szombati rendjük szerint tartanak nyitva.

Április 10-én, (húsvétvasárnap) valamennyi élelmiszerbolt, csarnok, piac, iparcikküzlet és áruház zárva lesz. Az édesség-, a dohány- és a virágboltok a vasárnapi, a vendéglátóhelyek a szombati rendjüknek megfelelően tartanak nyitva.

Április 11-én, (húsvéthétfőn) minden élelmiszer- és édességbolt, csarnok, piac, iparcikküzlet és áruház zárva lesz. A dohány- és virágüzletek, valamint a vendéglátóhelyek a vasárnapi rendjük szerint tartanak nyitva.

A kijelölt vendéglátóhelyek tejet és pékterméket a húsvéti ünnepek mindkét napján, vasárnap és hétfőn is árusítanak.

A fodrász- és a fényképészüzletek április 10-én és 11-én zárva tartanak.